

PROGRAM REWITALIZACJI GMINY RZECZYCA

PROGRAM REWITALIZACJI GMINY RZECZYCA

Załącznik do Uchwały Nr XXX/193/2017 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 16 lutego 2017 r.

Program rewitalizacji – inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.) wieloletni program działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej, kulturowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Podstawę do sporządzenia niniejszego Programu Rewitalizacji stanowią w szczególności założenia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 opracowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego. Niniejszy dokument powstał z uwzględnieniem treści Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (MR/H 2014-2020/20(2)08/2016) zatwierdzonych przez Ministra Rozwoju (Warszawa, 2 sierpnia 2016).

Określenie w Programie Rewitalizacji Gminy Rzeczyca kierunków działań jest warunkiem koniecznym dla pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w ramach RPO Województwa Łódzkiego, w szczególności Oś Priorytetowa VI – Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu.

Rzeczyca sierpień 2016 – luty 2017

opracowanie	PROGRAM REWITALIZACJI GMINY RZECZYCA
zamawiający	Gmina Rzeczyca (ul. Tomaszowska 2, 97-220 Rzeczyca)
wykonawca	PHENO HORIZON (OLP Sp. z o.o., ul. Narutowicza 34, Łódź)
zespół autorski	mgr inż. arch Małgorzata Grodzicka-Kowalczyk (kierownik zespołu) mgr Wioletta Czubak
umowa	UG-RO.032.63.2016.JA z dnia 01.08.2016
wykonawca	mgr Dorota Lesiak-Olczyk

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
1. OPIS POWIĄZAŃ Z DOKUMENTAMI OBOWIĄZUJĄCYMI NA OBSZARZE GMINY	8
2. DIAGNOZA OBSZARU CAŁEJ GMINY	10
2.1. METODOLOGIA	10
2.2. DIAGNOZA SPOŁECZNA	11
2.3. DIAGNOZA GMINY W POZOSTAŁYCH SFERACH	20
2.4. WSKAZANIE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH	34
2.5. POGŁĘBIONA DIAGNOZA SPOŁECZNA	36
3. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI	41
4. KONCENTRACJA	44
5. WEWNĘTRZNA SPÓJNOŚĆ DZIAŁAŃ	46
5.1. SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH	49
5.2. WIZJA OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	50
5.3. CEL GŁÓWNY PROGRAMU REWITALIZACJI	52
5.4. CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU REWITALIZACJI	52
5.5. KIERUNKI DZIAŁAŃ PROGRAMU REWITALIZACJI	53
6. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA	55
6.1. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE – KRYTERIA WYBORU	55
6.2. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE – PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE	66
7. KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA	73
8. KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	75
9. KOMPLEKSOWOŚĆ	78
10. PARTNERSTWO I PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PRZYGOTOWANIU ORAZ REALIZACJI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH	80
10.1. MECHANIZMY WŁACZANIA GRUP INTERESARIUSZY W PROCES TWORZENIA PROGRAMU REWITALIZACJI	80
10.2. OPIS STOPNIA USPOŁECZNIENIA PROCESU TWORZENIA PROGRAMU REWITALIZACJI	82
10.3. DZIAŁANIA INFORMACYJNO-PROMOCYJNE	90
11. WDRAŻANIE PROGRAMU REWITALIZACJI	92
12. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA	98
13. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	101

WPROWADZENIE

Do najważniejszych założeń procesu rewitalizacji należy realizacja takich działań, w wyniku których – przy wykorzystaniu istniejącego w obszarze potencjału rozwiązane zostaną główne problemy wpływające na pogorszenie jakości życia na obszarze, zaburzające jego rozwój.

„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.”

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

„Rewitalizacja - to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji”

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

Rewitalizacja to proces wieloletni, który winien wynikać z założeń dokumentów wyższego rzędu. Dzięki temu wszystkie ustalenia, jakie są podejmowane - uzupełniają się. Po wnikliwej diagnozie stanu obecnego, a co za tym idzie - ustaleniu obszarów problemowych, a nawet kryzysowych, można podjąć decyzję o wprowadzeniu działań naprawczych, które w dalszym okresie przyczynią się do wzrostu atrakcyjności danej gminy, co pozwoli na rozwój oraz będzie skutecznie przeciwdziałać pogłębianiu się zjawisk kryzysowych.

CELE REWITALIZACJI

Obszary wiejskie mają swoją specyfikę. Na terenach wiejskich spotkamy się zwykle z podobnymi problemami. Co ważne, są to często problemy braku zapewnienia podstawowych warunków bytowych. Taka sytuacja prowadzi do konieczności wprowadzenia intensywnych działań, które będą miały na celu poprawę tych warunków, poprawę zakresu możliwości rozwoju obszaru gminy jak i jej mieszkańców co będzie prowadziło do poprawy ogólnej oceny danej jednostki.

W gminach o charakterze wiejsko-rolniczym, ze względu na ich układ przestrzenny oraz zwykle niewielką gęstość zaludnienia i liczbę ludności, wdaje się, że potrzeby również są mniejsze, co jest najczęściej mylne. Aby zapewnić ciągły rozwój mieszkańców oraz gminy, należy zapewnić niezbędne narzędzia, które dadzą możliwości do ich wykorzystywania w przyszłości, co będzie długotrwałe przynosiło pożądane efekty.

Rewitalizacja jest procesem, który ma na celu **ponowne ożywienie procesów** sfery społecznej i gospodarczej prowadzonym we współpracy samorządów, interesariuszy, mieszkańców, zainteresowanych przedstawicieli społeczności. Ta współpraca winna być stałym elementem polityki jaką prowadzi jednostka. Rewitalizacja ma za zadanie przeciwdziałać negatywnym procesom zlokalizowanym w obszarze jednostki oraz działać pobudzająco na wzrost atrakcyjności, jakości życia oraz możliwości rozwoju.

Aby kompleksowo zdiagnozować czynniki kryzysowe jakie wstępują na danym obszarze, należy przeanalizować główne aspekty jego funkcjonowania:

- społeczne
- gospodarcze
- środowiskowe
- funkcjonalno-przestrzenne
- techniczne

Obszary wskazane do prowadzenia działań rewitalizacyjnych są obszarami co najmniej znaczącymi dla rozwoju obszaru. Ich specyfika musi zapewnić wpływ efektów realizacji projektów rewitalizacyjnych na obszary zdiagnozowane jako kryzysowe w skali gminy. Efektem tych projektów musi być zminimalizowanie lub co najmniej zatrzymanie postępu zjawisk kryzysowych.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (Minister Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r.) określają zasady tworzenia programów rewitalizacji określając jednocześnie ich minimalną zawartość. **Program Rewitalizacji Gminy Rzeszyca zawiera wszystkie treści wskazane w dokumencie *Wytycznych*** i spełnia wymagania wskazane w procedurze weryfikacyjnej programów rewitalizacji Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

1. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU Z DOKUMENTAMI OBOWIĄZUJĄCYMI NA OBSZARZE GMINY

Niniejszy Program został opracowany z uwzględnieniem założeń i wytycznych dokumentów strategicznych i planistycznych obowiązujących dla obszaru Gminy Rzeczyca w czasie jego powstawania. Dodatkowo, w odniesieniu do każdego z opisywanych dokumentów wskazano problemy zdiagnozowane na etapie jego tworzenia. W szczególności przeanalizowano treści dokumentów:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rzeczyca przyjętego Uchwałą Nr XVI/109/2015 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 18 grudnia 2015 r.,
- Strategii Rozwoju Gminy Rzeczyca na lata 2015-2020 przyjętej Uchwałą Nr XIX/131/2016 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 31 marca 2016 r.

Problemy zasygnalizowane w treści powyższych dokumentów nie zostały jednak przyjęte *a priori* jako podstawa wyznaczenia obszaru rewitalizacji w ramach niniejszego Programu a potraktowane jako wskazówka i kierunek prowadzenia analiz w ramach części diagnostycznej.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RZECZYCA PRZYJĘTE UCHWAŁĄ NR XVI/109/2015 RADY GMINY RZECZYCA Z DNIA 18 GRUDNIA 2015 R.

Diagnoza wykonana na potrzeby opracowania studium koncentruje się na sferze funkcjonalno-przestrzennej oraz środowiskowej i technicznej, niemniej twórcy tego opracowania zwrócili uwagę na niekorzystne tendencje w sferze społecznej i gospodarczej. To, co zauważyli, to przede wszystkim pojawienie się problemów społecznych związanych z brakiem wystarczających dochodów – ubożenie społeczeństwa i towarzyszące im patologie, np. alkoholizm. Twórcy opracowania widzą rozwiązanie tych problemów przede wszystkim w naprawie sfery gospodarczej i zwiększeniu stopnia zamożności mieszkańców gminy Rzeczyca.

Tabela 1. Wykaz problemów zdiagnozowanych w treści dokumentu z podziałem na sfery problemowe (opracowanie własne)

SFERA	ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY
SPOŁECZNA	<ul style="list-style-type: none"> — ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego — malejąca aktywność społeczna — wzrost problemów społecznych związanych z bezrobociem – ubóstwo, alkoholizm
GOSPODARCZA	<ul style="list-style-type: none"> — dominacja dochodów z działalności rolniczej w strukturze dochodów mieszkańców gminy — brak zintegrowanego programu w zakresie stymulowania rozwoju gospodarczego
ŚRODOWISKOWA	<ul style="list-style-type: none"> — konieczność uwzględnienia znaczących walorów przyrodniczych obszaru w planowaniu przedsięwzięć rozwojowych — zanieczyszczenie powietrza wynikające z tzw. niskiej emisji
FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA	<ul style="list-style-type: none"> — konieczność zachowania historycznych układów przestrzennych i zabytków — znaczny udział dróg gminnych nie pokrytych nawierzchnią bitumiczną
TECHNICZNA	<ul style="list-style-type: none"> — słabo rozwinięta infrastruktura techniczna, w tym szczególnie konieczność poprawy stanu infrastruktury ściekowej

SFERY	ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY
WSKAZANIE OBSZARÓW PROBLEMOWYCH	<p>OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI SPOŁECZNEJ: Rzeczyca, Sadykierz, Łęg</p> <p>OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI GOSPODARCZEJ: Rzeczyca</p> <p>OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI ŚRODOWISKOWEJ: Rzeczyca, Grotowice, Bartoszkówka, Glina</p> <p>OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ: Rzeczyca, Bartoszkówka, Brzeg, Grotowice, Lubocz, Łęg, Roszkowa Wola, Sadykierz</p> <p>OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI TECHNICZNEJ: obszar całej gminy Rzeczyca</p>

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RZECZYCA NA LATA 2015-2020 PRZYJĘTA UCHWAŁĄ NR XIX/131/2016 RADY GMINY RZECZYCA Z DNIA 31 MARCA 2016 R.

Diagnoza wykonana na potrzeby opracowania Strategii rozwoju gminy koncentruje się na problemach społecznych i gospodarczych gminy Rzeczyca. Podobnie jak w przypadku studium, jej autorzy zwracają uwagę na problem niskich dochodów mieszkańców gminy, które przekładają się na inne sfery, przede wszystkim społeczną, definiowaną poprzez udział mieszkańców gminy w życiu kulturalnym oraz poprzez ich aktywność społeczną.

Podsumowując diagnozę przygotowaną na potrzeby opracowania strategii można wskazać miejscowość Rzeczyca, jako miejsce koncentracji zjawisk kryzysowych. Jednocześnie wg diagnozy miejscowość ta ma największy potencjał aby stać się centrum pożądanych przemian społecznych i gospodarczych.

Tabela 2. Wykaz problemów zdiagnozowanych w treści dokumentu z podziałem na sfery problemowe (opracowanie własne)

SFERY	ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY:
SPOŁECZNA	<ul style="list-style-type: none"> — wysoka liczba rodzin objętych pomocą społeczną ze względu na występowanie ubóstwa — wysoki odsetek osób z niepełnosprawnościami — koncentracja infrastruktury kultury i wydarzeń kulturalnych w Rzeczycy
GOSPODARCZA	<ul style="list-style-type: none"> — niskie dochody mieszkańców — nieefektywna struktura gospodarki lokalnej z dominującymi mikro- i małymi przedsiębiorstwami rodzinnymi działającymi głównie w sektorze rolnictwa
ŚRODOWISKOWA	<ul style="list-style-type: none"> — niski stopień zagospodarowania zielonych przestrzeni publicznych
FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA	<ul style="list-style-type: none"> — niewielki stopień objęcia gminy planami zagospodarowania przestrzennego
TECHNICZNA	<ul style="list-style-type: none"> — słaba infrastruktura kanalizacyjna

---

2. DIAGNOZA OBSZARU CAŁEJ GMINY

2.1. METODOLOGIA

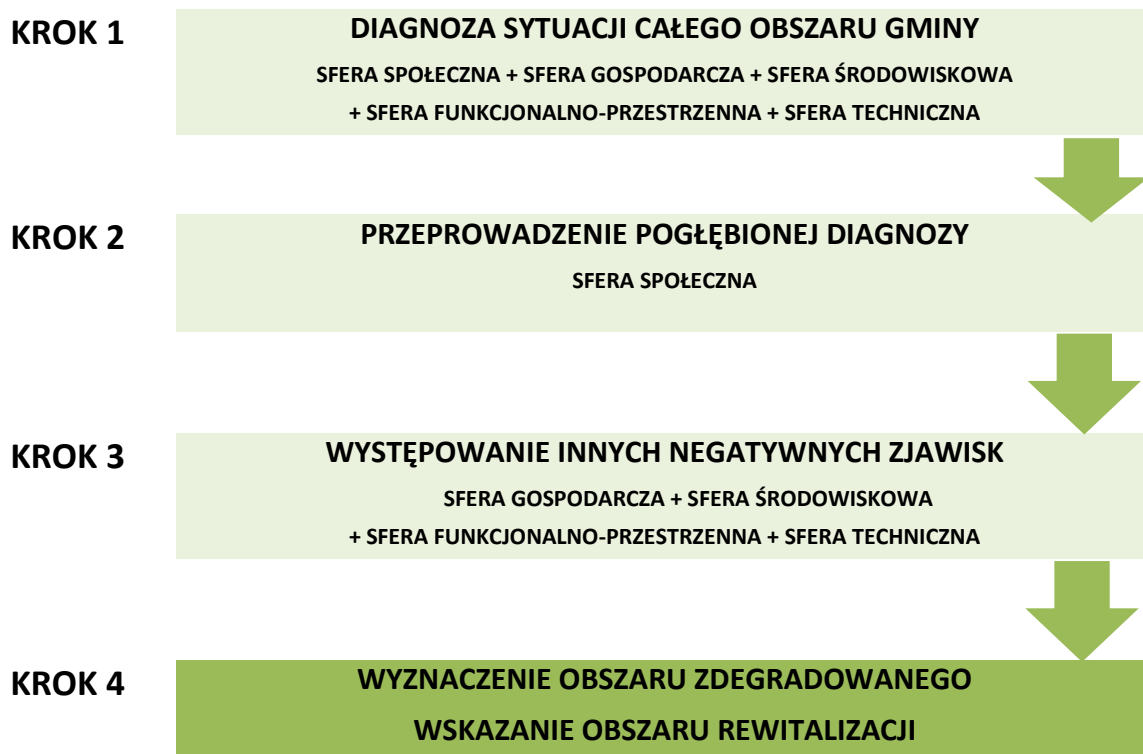
Diagnozę opisaną w dalszych rozdziałach opracowano na podstawie następujących danych:

— danych statystycznych GUS,

— danych Urzędu Gminy w Rzeszycy,

oraz danych pierwotnych pozyskanych w procesie partycypacji społecznej prowadzonej na potrzeby opracowania Programu.

Diagnoza będąca przedmiotem prac nad niniejszym programem miała na celu wskazanie obszarów wymagających podjęcia interwencji w pierwszej kolejności. W szczególności diagnoza zawiera pogłębioną analizę kwestii społecznych co pozwala na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o kompleksowym charakterze i szerokim społecznym oddziaływaniu. Gwarantuje to zarówno skuteczność jak i trwałość efektów projektów rewitalizacyjnych. Celem przeprowadzonej diagnozy jest wskazanie obszaru występowania zjawisk kryzysowych z zachowaniem następującej kolejności badań:

RYC. 1. Schemat diagnozy problemowej (opracowanie własne)

Poniżej przedstawiono definicje głównych pojęć stosowanych w niniejszym programie:

OBSZAR WYSTĘPOWANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH (ZDEGRADOWANY) - obszar gminy, który według przeprowadzonej diagnozy pozostaje w stanie kryzysowym lub istnieją przesłanki do twierdzenia, iż jest zagrożenie wystąpienia takiego stanu. Przyczyną wystąpienia stanu kryzysowego jest **koncentracja negatywnych zjawisk społecznych**, w szczególności bezrobocia, ubóstwa,

przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, również: niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym **oraz dodatkowo negatywnych zjawisk w co najmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej.** Obszar występowania zjawisk kryzysowych może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nie posiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

OBSZAR REWITALIZACJI – wyznaczony w niniejszym Programie Rewitalizacji obszar gminy obejmujący całość lub część obszaru występowania zjawisk kryzysowych cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym prowadzone są działania rewitalizacyjne. Z uwagi na znaczenie obszaru rewitalizacji dla obszaru całej gminy – zgodnie z zasadą koncentracji – realizacja działań rewitalizacyjnych wpływa na wyprowadzenie ze stanu degradacji obszarów, dla których zdiagnozowano stan kryzysowy.

PROJEKTY REWITALIZACYJNE co do zasady realizowane są **na obszarach rewitalizacji**. Do objęcia wsparciem można jednak dopuszczać także **projekty rewitalizacyjne zlokalizowane poza tym obszarem**, jeśli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji. Zwłaszcza dotyczy to inicjatyw społecznych nakierowanych np. na aktywizację zawodową mieszkańców obszarów rewitalizacji, gdzie rozwiązania dedykowane ludności z obszaru rewitalizacji mogą być podejmowane poza obszarem rewitalizacji. Takie przypadki wymagają szerszego uzasadnienia i wskazania siły tych powiązań i efektywności oddziaływania danego projektu rewitalizacyjnego.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH. Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych (a także szerzej: przedsięwzięć) jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

*Opracowano na podstawie:
Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020,
Minister Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r*

2.2. DIAGNOZA SPOŁECZNA

WPROWADZENIE

Gmina Rzeczyca położona jest we wschodniej części powiatu tomaszowskiego oraz we wschodniej części województwa łódzkiego, wschodnia granica gminy Rzeczyca sąsiaduje bezpośrednio z obszarem województwa mazowieckiego. Gmina Rzeczyca zajmuje powierzchnię 10 862 ha, administracyjnie gminę tworzy 20 miejscowości, z których utworzono 18 sołectw – patrz Tabela 3.

Tabela 3. Gmina Rzeczyca – podział na sołectwa (opracowanie własne)

l.p.	sołectwo	liczba ludności sołectwa (2015)	miejsowości sołectwa
1	Bartoszkówka	227	Bartoszkówka
2	Bobrowiec	231	Bobrowiec

l.p.	sołectwo	liczba ludności sołectwa (2015)	miejsowości sołectwa
3	Brzeg	137	Brzeg
4	Brzozów	181	Brzozów
5	Glina	169	Glina
6	Grotowice	219	Grotowice, Brzeziny
7	Gustawów	78	Gustawów
8	Jeziorec	106	Jeziorec
9	Kanice	283	Kanice, Stanisławów
10	Kawęczyn	122	Kawęczyn
11	Lubocz	274	Lubocz
12	Łęg	146	Łęg
13	Roszkowa Wola	314	Roszkowa Wola
14	Rzeczyca	751	Rzeczyca
15	Rzeczyca Nowa	808	Rzeczyca
16	Sadykierz	521	Sadykierz
17	Wiechnowice	130	Wiechnowice
18	Zawady	120	Zawady
	CAŁA GMINA	4817	

Według stanu na koniec grudnia 2015 r. liczba mieszkańców gminy Rzeczyca wynosiła 4 817 faktycznie mieszkających na terenie gminy i wskazuje na znaczną dominację sołectw Rzeczyca Nowa i Rzeczyca (siedziby władz gminy) nad pozostałymi miejscowościami (sołectwami) – Rzeczycę Nową zamieszkuje 16,8 % a Rzeczycę 15,6% wszystkich mieszkańców gminy, trzecie jest sołectwo Sadykierz zamieszkałe przez 10,8% mieszkańców gminy. Kolejna miejscowość – Roszkowa Wola zamieszkała jest przez 6,5% mieszkańców gminy, a najmniejsze sołectwo Gustawów zamieszkuje zaledwie 1,6% mieszkańców gminy.

Tabela 4. Przyrost naturalny 2015 r. (dane GUS)

l.p.	sołectwo	liczba ludności sołectwa
1	Bartoszkówka	- 13,5
2	Bobrowiec	- 8,5
3	Brzeg	- 8,3
4	Brzozów	- 8,1
5	Glina	- 7,5
6	Grotowice	- 12,9
7	Gustawów	- 12,8
8	Jeziorec	- 8,0
9	Kanice	- 7,7

I.p.	sołectwo	liczba ludności sołectwa
10	Kawęczyn	- 4,2
11	Lubocz	- 3,6
12	Łęg	- 7,0
13	Roszkowa Wola	- 6,4
14	Rzeczyca	- 3,2
15	Rzeczyca Nowa	- 1,5
16	Sadykierz	- 7,7
17	Wiechnowice	- 7,6
18	Zawady	- 6,3

Analiza trendów demograficznych pokazuje, że Rzeczyca i Rzeczyca Nowa radzą sobie z problemami demograficznymi znacznie lepiej niż małe sołectwa. Niemniej trend demograficzny dla całej gminy jest ujemny – liczba ludności systematycznie spada, co pokazuje tabela nr 5.

Tabela nr 5. Liczba ludności w gminie Rzeczyca w latach 2010–2015 (opracowanie własne)

Rok	Liczba ludności
2010	4 876
2011	4 848
2012	4 833
2013	4 831
2014	4 828
2015	4 817

Liczba ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Rzeczyca w ciągu ostatnich 5 lat utrzymuje się na podobnym poziomie.

Diagram 1. Struktura ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010 - 2015 r.

Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczony jako stosunek liczby ludności w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku 65 lat i więcej) dla obszaru gminy Rzeczyca w trzech ostatnich latach wynosił odpowiednio: 31,36% w roku 2013, 31,79% w roku 2014 i 31,68% w roku 2015. Wartość wskaźnika była wtedy niższa od wartości wskaźnika dla województwa, co świadczy o spowolnionym w stosunku

do innych gmin województwa starzeniu się społeczeństwa gminy, a tym samym o jej społecznym potencjale.

POMOC SPOŁECZNA

Z pomocy społecznej korzysta znacznie mniej rodzin i osób, niż było to w roku poprzednim, ale nie wynika to faktu polepszenia się warunków życia mieszkańców Gminy Rzeczyca lecz związane jest z trendem spadku liczby ludności w gminie. Pomimo zmniejszania się liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej kwota środków finansowych przeznaczanych na ich wspieranie utrzymuje się na tym samym poziomie ok. 2,2 mln. zł.

Tabela 6. Powody przyznania pomocy w latach 2012-2015 (opracowanie własne na podstawie danych GOPS Rzeczyca)

Powody przyznania pomocy	Lata							
	2012		2013		2014		2015	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo	5	6	63	194	90	304	106	330
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	0	0	0	0	0	0	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	78	435	67	362	56	307	55	298
W tym: wielodzietność	78	435	66	360	56	307	55	298
Bezrobocie	69	229	75	243	67	221	54	167
Niepełnosprawność	102	308	93	251	103	263	96	223
Długotrwała lub ciężka choroba	69	225	77	228	89	275	80	227
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	25	81	26	86	28	97	27	90
W tym: Rodziny niepełne	20	64	23	78	23	79	22	70
Rodziny wielodzietne	3	15	1	5	1	5	2	10

Przemoc w rodzinie	2	8	1	4	1	4	0	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	35	105	25	80	28	102	28	93
Narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0
Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	6	2	6	1	4	0	0
Zdarzenie losowe	0	0	2	4	2	7	0	0

Jak wynika z powyższych danych najważniejszym powodem objęcia pomocą społeczną w 2015 roku było ubóstwo, a kolejnymi powodami udzielania świadczeń były niepełnosprawność oraz długotrwała i ciężka choroba, następnie potrzeba ochrony macierzyństwa z powodu wielodzietności, bezrobocie oraz alkoholizm i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z podziałem na poszczególne sołectwa w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych GOPS Rzeczyca).

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba rodzin korzystających z pomocy
1.	Bartoszkówka	227	8
2.	Bobrowiec	231	1
3.	Brzeg	137	11
4.	Brzozów	181	6
5.	Glina	169	4
6.	Grotowice	219	9
7.	Gustawów	78	5
8.	Jeziorzec	106	1
9.	Kanice	283	6
10.	Kawęczyn	122	8
11.	Lubocz	274	11
12.	Łęg	146	6
13.	Roszkowa Wola	314	22
14.	Rzeczyca	751	32
15.	Rzeczyca Nowa	808	18
16.	Sadykierz	521	19
17.	Wiechnowice	130	5
18.	Zawady	120	6

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną jest zdecydowanie najwyższa w miejscowości Rzeczyca, następnie w sołectwach Roszkowa Wola, Sadykierz i Rzeczyca Nowa. Stosunkowo duża liczba rodzin objętych pomocą społeczną znajduje się też w sołectwach Brzeg i Lubocz, Grotowice, Bartoszkówka i Kawęczyn.

Tabela 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa z podziałem na poszczególne sołectwa w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych GOPS Rzeczyca).

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba rodzin korzystających z pomocy
1.	Bartoszkówka	227	4
2	Bobrowiec	231	5
3	Brzeg	137	5
4	Brzozów	181	3
5	Glina	169	3
6	Grotowice	219	5
7	Gustawów	78	4
8	Jeziorzec	106	2
9	Kanice	283	8
10	Kawęczyn	122	3
11	Lubocz	274	10
12	Łęg	146	4
13	Roszkowa Wola	314	6
14	Rzeczyca	751	16
15	Rzeczyca Nowa	808	9
16	Sadykierz	521	15
17	Wiechnowice	130	2
18	Zawady	120	2

Zjawisko ubóstwa jest najbardziej widoczne wśród rodzin z Rzeczyca, Sadykierza i Luboczy. Zaraz za nimi plasuje się Rzeczyca Nowa. Skala zjawiska jest mniejsza w grupie sołectw: Kanice, Roszkowa Wola.–W pozostałych miejscowościach liczba rodzin jest mniejsza, ale wynika to m.in. z mniejszej ilości mieszkańców/rodzin.

Drugą, co do ilości środowisk objętych pomocą społeczną grupę, stanowią rodziny w których znajdują się osoby z niepełnosprawnościami.

Tabela 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu występowania niepełnosprawności z podziałem na poszczególne sołectwa w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych GOPS Rzeczyca).

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba rodzin korzystających z pomocy
1.	Bartoszkówka	227	4
2	Bobrowiec	231	4

3	Brzeg	137	7
4	Brzozów	181	1
5	Glina	169	2
6	Grotowice	219	7
7	Gustawów	78	6
8	Jeziorzec	106	4
9	Kanice	283	6
10	Kawęczyn	122	4
11	Lubocz	274	12
12	Łęg	146	5
13	Roszkowa Wola	314	6
14	Rzeczyca	751	10
15	Rzeczyca Nowa	808	5
16	Sadykierz	521	9
17	Wiechnowice	130	2
18	Zawady	120	2

Miejscowość Rzeczyca oraz sołectwa Lubocz i Sadykierz są miejscami koncentracji rodzin objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności (tabela nr 8). Kolejne sołectwa to Brzeg i Grotowice, a potem Gustawów, Kanice i Roszkowa Wola. Często sytuacja ta dotyczy rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi lub osobami młodymi z orzeczeniem o niepełnosprawności, co pokazuje tabela poniżej.

Tabela 10. Ilość dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w 2015 r. (opracowanie na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności)

Wiek/LATA	Liczba dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności
0-7 lat	9
8-16 lat	13
16-25 lat	8
Razem	30

Analiza tej grupy wskazała na jedną bardzo istotną kwestię, otóż Gmina Rzeczyca, jako gmina typowo rolnicza i zarazem najbiedniejsza z gmin w powiecie tomaszowskim, z uwagi na małą świadomość społeczeństwa może generować w tym zakresie tzw. „czarną plamę”. Stanowią ją rodziny, w których dzieci i młodzież posiadająca umiarkowany czy znaczny stopień niepełnosprawności nie poparty jednak żadnym dokumentem. Zdarzają się sytuacje, w których mimo skierowania dziecka do poradni specjalistycznej, rodzice rezygnują z badań z uwagi na aspekty społeczne (wstyd) oraz finansowe (koszty dojazdu do poradni psychologiczno-pedagogicznej). Co ważne, zarówno na poziomie szkoły podstawowej, jak i gimnazjum na terenie Gminy Rzeczyca prowadzona jest edukacja włączająca. W gimnazjum nauczaniem oraz opieką objętych jest 7-u uczniów posiadających orzeczenia wydane przez poradnię specjalistyczną, w tym 4 orzeczenia mówiące o potrzebie kształcenia specjalnego oraz 3 orzeczenia o potrzebie kształcenia indywidualnego. W szkole podstawowej wraz z filiami w Lubocz i Sadykierzu, nauką objętych jest 14 uczniów posiadających orzeczenia ze specjalistycznych poradni psychologiczno-pedagogicznych. Dzieci te objęte są pomocą dydaktyczną ze strony wyspecjalizowanej kadry nauczycielskiej.

Istotną z punktu widzenia pomocy społecznej grupę objętą pomocą społeczną w Gminie Rzeczyca są rodziny w których występuje problem z nadużywaniem alkoholu (Tabela nr 10). Zjawisko to często współwystępuje z problemem ubóstwa i bezrobocia i jest przyczyną występowania zjawiska przemocy w rodzinie.

Tabela 11. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu występowania problemów z nadużywaniem alkoholu z podziałem na poszczególne sołectwa w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych GOPS Rzeczyca).

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba rodzin korzystających z pomocy
1.	Bartoszkówka	227	0
2	Bobrowiec	231	1
3	Brzeg	137	0
4	Brzozów	181	1
5	Glina	169	0
6	Grotowice	219	0
7	Gustawów	78	0
8	Jeziorzec	106	0
9	Kanice	283	1
10	Kawęczyn	122	0
11	Lubocz	274	0
12	Łęg	146	1
13	Roszkowa Wola	314	1
14	Rzeczyca	751	11
15	Rzeczyca Nowa	808	3
16	Sadykierz	521	8
17	Wiechnowice	130	1
18	Zawady	120	0

Analizy danych udostępnionych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wykazały, iż w 2015 roku z porady w/w komisji skorzystało 48 rodzin, z których w 4 przypadkach komisja podjęła decyzje o skierowaniu na przymusowe leczenie.

Już analiza danych z tych dwóch instytucji – GOPS i GKRPA pokazuje, iż problem alkoholizmu jest w dużej mierze niedoszacowany. Wynika to z faktu, iż znaczna część rodzin nie zgłasza tego problemu ze względu na wstyd, strach czy też zubożenie (brak perspektywy zmiany). Zjawiskiem charakterystycznym jest występowanie tego zjawiska ze wzmożoną siłą w miejscowościach, gdzie dostęp do alkoholu jest największy – zlokalizowane są sklepy.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

W 2015 roku w Gminie Rzeczyca działało 13 organizacji pozarządowych i w porównaniu do 7 organizacji, które działały w gminie w 2010 roku był to znaczący wzrost. Na liczbę organizacji wpływ miało stworzenie przyjaznego klimatu przez nowe kierownictwo gminy dla tego typu organizacji. Pozwoliło to na rozwijanie działalności zarówno na niwie kulturalnej, społecznej jak i sportowej.

Obrazu aktywności mieszkańców dopełniają działające na terenie gminy Ochotnicze Straże Pożarne oraz Koła Gospodyń Wiejskich. Ich problemem jest głównie stan infrastruktury, z której korzystają.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

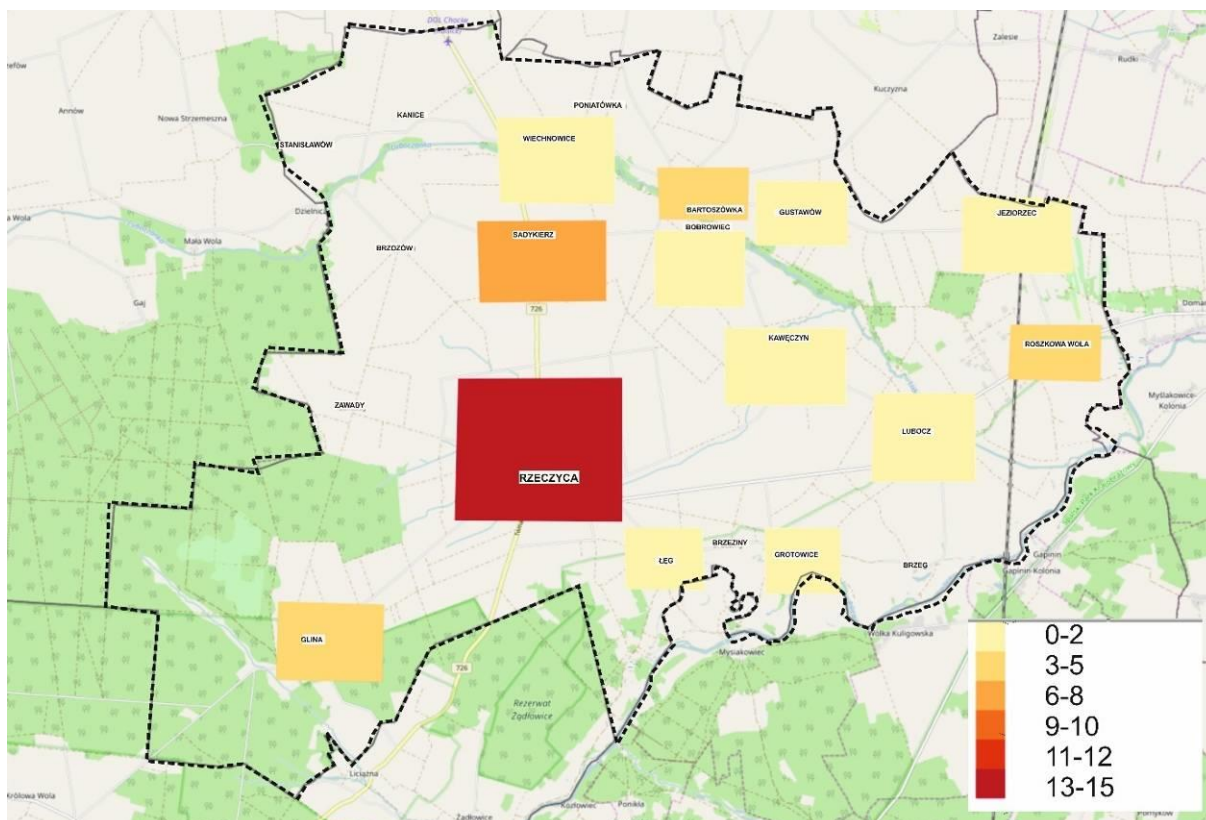
Za bezpieczeństwo mieszkańców gminy Rzeszyca odpowiadają funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Tomaszowie Mazowieckim oraz Komisariatu Policji w Czerniewicach. Od kwietnia 2016 roku odbywają się dyżury funkcjonariuszy policji w budynku Urzędu Gminy w Rzeszycy.

Liczba przestępstw popełnionych na analizowanym obszarze zdegradowanym wyniosła w 2015 roku 37. Podział na sołectwa przedstawia tabela poniżej.

Tabela 12. Liczba popełnionych przestępstw z podziałem na poszczególne sołectwa w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy).

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba rodzin korzystających z pomocy
1.	Bartoszkówka	227	3
2	Bobrowiec	231	0
3	Brzeg	137	0
4	Brzozów	181	0
5	Glina	169	3
6	Grotowice	219	0
7	Gustawów	78	0
8	Jeziorzec	106	0
9	Kanice	283	0
10	Kawęczyn	122	0
11	Lubocz	274	0
12	Łęg	146	0
13	Roszkowa Wola	314	4
14	Rzeszyca	751	15
15	Rzeszyca Nowa	808	6
16	Sadykierz	521	6
17	Wiechnowice	130	0
18	Zawady	120	0

Najwięcej zdarzeń miało miejsce w Rzeszycy (15) oraz Rzeszycy Nowej Sadykierzu (po 6).

RYC. 2 Liczba przestępstw w roku 2015 (opracowanie na podstawie materiałów UG w Rzeszycy)

2.3. DIAGNOZA GMINY W POZOSTAŁYCH SFERACH

Celem dalszych prac diagnostycznych jest pokazanie obrazu gminy Rzeszyca w sferach: gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, środowiskowej i technicznej.

SFERA GOSPODARCZA – PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I BEZROBOCIE

W Gminie Rzeszyca dominuje prywatny sektor gospodarki. Na koniec 2015 roku w rejestrze działalności gospodarczej figurowały 254 pomioty gospodarki narodowej, z czego zaledwie 7 należało do sektora publicznego – w sektorze prywatnym działa więc aż 97% wszystkich podmiotów gospodarczych, z których zaledwie 4 są spółkami cywilnymi.

Tabela 13. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Rzeszyca w 2015 r. (dane CEIDG)

Liczba podmiotów gospodarczych, w tym:	254
Liczba aktywnych podmiotów	159
Liczba podmiotów zawieszonych	17
Liczba podmiotów wykreślonych	78

Zaskakuje duża liczba podmiotów wykreślonych w ciągu roku, która stanowi aż 30,7% - prawie 1/3 przedsiębiorców zrezygnowała z prowadzenia działalności gospodarczej. Analizę liczby podmiotów z podziałem na sołectwa oraz wskazaniem liczby wykreślonych podmiotów zawiera tabela poniżej.

Tabela 14. Liczba podmiotów gospodarczych w 2015 roku (opracowanie na podstawie danych CEIDG)).

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba podmiotów gospodarczych	Stosunek podmiotów gospodarczych do liczby ludności (%)	Liczba podmiotów które zostały zawieszony lub wykreślone z ewidencji	Stosunek zawieszonych lub wykreślonych podmiotów gospodarczych do ich liczby (%)
1.	Bartoszkówka	227	14	6,2	2	14,3
2	Bobrowiec	231	6	2,6	1	16,6
3	Brzeg	137	4	2,9	0	0
4	Brzozów	181	5	2,8	1	25,0
5	Glina	169	11	6,5	4	36,3
6	Grotowice	219	6	2,7	1	16,6
7	Gustawów	78	2	2,6	0	0
8	Jeziorzec	106	3	2,8	0	0
9	Kanice	283	10	3,5	2	20,0
10	Kawęczyn	122	2	1,6	0	0
11	Lubocz	274	14	5,1	4	28,6
12	Łęg	146	7	4,8	2	28,6
13	Roszkowa Wola	314	21	6,7	7	33,3
14	Rzeczyca	751	70	9,3	37	52,8
15	Rzeczyca Nowa	808	46	5,7	19	41,3
16	Sadykierz	521	25	4,8	15	60,0
17	Wiechnowice	130	2	1,5	0	0
18	Zawady	120	6	5,0	0	0

Największy odsetek podmiotów gospodarczych występuje w Rzeczycy i Roszkowskiej Woli i Glinie, a zaraz za nimi w Bartoszwce, Rzeczycy Nowej, Luboczu, Sadykierzu i Łęgu. W przypadku Rzeczycy i Sadykierza stosunek liczby zlikwidowanych lub zawieszonych podmiotów gospodarczych do liczby podmiotów aktywnych zdecydowanie przekracza 50%. Wartości dla pozostałych sołectw też są złe i w większości wypadków zbliżone są do 1/3 ogółu aktywnych podmiotów gospodarczych. Dane te świadczą o słabości podmiotów gospodarczych na lokalnym rynku.

Gmina Rzeczyca jest gminą typowo rolniczą o czym świadczy liczba gospodarstw rolnych – jest ich 1132 (przy 159 aktywnych innych podmiotach gospodarczych). Aż 1130 to gospodarstwa indywidualne, wśród których dominują gospodarstwa o małej lub bardzo małej powierzchni (5-10 ha) stanowiące ok. 36,9%. Jedynie 6,7% gospodarstw ma powierzchnię powyżej 15 ha, co pozwala wnioskować, że chociaż dochody z działalności rolnej pozostają głównym źródłem utrzymania mieszkańców gminy, to są one na bardzo niskim poziomie i nie zapewniają odpowiedniej jakości życia.

Mieszkańcy gminy Rzeczyca powinni korzystać z potencjału turystycznego doliny rzeki Pilicy, która całorocznie wykorzystywana jest jako szlak kajakowy, ze względu na swój malowniczy charakter i jednocześnie dość szybki ale bezpieczny nurt. Dodatkowo walory przyrodnicze i kulturowe doliny rzeki Pilicy sprzyjają pieszym wędrówkom oraz rowerowym wycieczkom. Na terenie gminy Rzeczyca nie ma ani jednego miejsca w dolinie rzeki Pilicy, które byłoby wykorzystywane turystycznie – brak przystani kajakowych, punktów widokowych, oznaczenia miejsc atrakcyjnych turystycznie.

Stopa bezrobocia w Gminie Rzeczyca na koniec 2015 roku wynosiła 10,3% i była porównywalna do stopy bezrobocia w Polsce. Przywołując dane przedstawione powyżej, to z tytułu pozostawiania bez pracy, z pomocy społecznej korzysta 3,5% mieszkańców gminy. Niemniej władze gminy Rzeczyca podkreślają, że uzyskujących dochody głównie z rolnictwa mieszkańców, zwyczajnie nie stać na koszty podróży w celu rejestracji w urzędzie pracy. Problemem w gminie jest więc nie tyle bezrobocie, co ubożenie mieszkańców, którzy prowadzą niedochodowe i małe gospodarstwa rolne. Ponadto dłuższy okres pozostawiania mieszkańców jako osoby bezrobotne, odcina im dostęp do zasiłków oraz często powoduje jeszcze głębsze problemy, czyniąc osobami wykluczonymi. Do podanych oficjalnych danych, dla oszacowania faktycznego stanu aktywności zawodowej należy wziąć pod uwagę szarą strefę gospodarczą, której sprzyjają trudne warunki ekonomiczne na terenie gminy.

Badania i analizy przeprowadzone na potrzeby diagnozy rynku pracy w 2015 roku pokazują jego zły stan: zwalnianie osób mniej wydajnych lub bez skłonności do przekwalifikowania się (osoby starsze), młode osoby po ukończeniu edukacji mają problemy ze znalezieniem pracy a osoby po 40 roku życia mocno trzymają się stałych stanowisk pracy. Brak na terenie gminy dużych przedsiębiorstw mogących generować miejsca pracy powoduje, iż zjawisko bezrobocia jest jednym z głównych problemów, z jakim boryka się lokalna społeczność.

Pokłosiem problemów rynku pracy są problemy społeczne, głównie ubożenie części mieszkańców, rozwój patologii społecznych, w szczególności alkoholizmu.

SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA – INFRASTRUKTURA EDUKACJI

Ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój gminy jest poziom wykształcenia jej mieszkańców. W przypadku gminy Rzeczyca w ostatnich latach poziom wykształcenia wyraźnie wzrósł. Wg danych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku odsetek mieszkańców gminy z wyższym wykształceniem wyniósł 13,1% i był tylko nieznacznie niższy od średniej dla województwa łódzkiego oraz kraju, podczas gdy jeszcze w 2002 r. jedynie 2,9% mieszkańców gminy legitymowało się posiadaniem wykształcenia wyższego.

Na terenie Gminy Rzeczyca działa obecnie jedna szkoła podstawowa w Rzeczy (173 uczniów) wraz z dwiema filiami w Lubocy (47 uczniów w roku szkolnym 2014/2015) i w Sadykierzu (92 uczniów w roku szkolnym 2014/2015) oraz jedno gimnazjum w Rzeczy (139 uczniów). Przy Publicznej Szkole Podstawowej w Rzeczy funkcjonuje oddział przedszkolny dla dzieci w wieku od 3 do 5 lat (132 dzieci). Ostatnio spada liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjum, z kolei wzrasta liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych. Władze gminy poważnie podchodzą do spraw związanych z edukacją dzieci i młodzieży i dążą do zapewnienia im jak najlepszych warunków do nauki oraz rozwijania zainteresowań. Aby właściwie przygotować się do wyzwań, jakie niesie ze sobą wprowadzana reforma edukacji, gmina przeprowadziła pogłębioną analizę pod kątem przyszłego zapotrzebowania na usługi edukacyjne, oświatowe i wychowawcze.

W grupie wiekowej od 0 do 2 lat daje się zauważyć wzrost ilości dzieci (o 8 dzieci) – średnio 61,5 dzieci w roczniku, co stanowi dobry prognostyk dla gminy, którą dotyczą problemy depopulacji. Przyczyn tego zjawiska władze gminy upatrują jednak nie we wzroście atrakcyjności gminy jako miejsca do zamieszkania i założenia rodziny ale jako efekt opóźnionego wyżu demograficznego, który

powinien zaistnieć kilka lat wcześniej- W związku z tym, należy spodziewać się utrzymania tego trendu i gmina powinna przygotować się do przyjęcia nowej fali lokalnego wyżu demograficznego.

Tabela 15. Liczba dzieci w wieku 0-2 lata (dane GUS)

Lata	2015			2016		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
Gmina	115	53	62	123	62	61
Powiat	3267	1696	1571	3301	1734	1567
Województwo	66505	34254	32251	66484	34335	32149

W grupie dzieci w wieku przedszkolnym tj. od 3 do 6 lat, odnotowano niewielki wzrost (o 6 osób) – średnio w roczniku 48,5 dzieci.

Tabela 16. Liczba dzieci w wieku 3-6 lat (dane GUS)

Lata	2015			2016		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
Gmina	188	98	90	194	99	95
Powiat	5052	2585	2467	4888	2511	2377
Województwo	99556	51178	48378	97467	50045	47422

W grupie dzieci w wieku od 7 do 12 lat zanotowano niewielki wzrost (o 1 osobę) – średnio w roczniku odnotowano 45,3 dzieci.

Tabela 17. Liczba dzieci w wieku 7-12 lat (dane GUS)

Lata	2015			2016		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	Mężczyźni	kobiety
Gmina	271	152	119	272	153	119
Powiat	7229	3758	3471	7369	3809	3560
Województwo	139275	71580	67695	141750	72861	68889

Młodzieży w wieku od 13 do 16 lat w ostatnich latach ubywało, ale wydaje się że i trend ten powoli ulega zahamowaniu – średnio w roczniku 47 dzieci.

Tabela 18. Liczba młodzieży w wieku 13-16 lat (dane GUS)

Lata	2015			2016		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Gmina	195	101	94	188	91	97
Powiat	4578	2296	2282	4525	2280	2245
Województwo	89736	46130	43606	88870	45710	43160

Na dane o liczbie dzieci i młodzieży warto nałożyć też informacje o liczbie potencjalnych rodziców lub opiekunów, którzy mogą być zainteresowani posiadaniem dzieci.

Tabela 19. Liczba potencjalnych rodziców (wiek 15-30 lat) lub opiekunów dzieci w wieku szkolnym (dane GUS)

Lata	2015			2016		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
gmina	1117	618	499	1090	593	497
powiat	23040	11938	11102	22682	11736	10946
województwo	480998	246056	234942	472332	241530	230802

Infrastruktura edukacyjna Gminy Rzeczyca jest w stanie ogólnym dobrym, niemniej tylko przy Publicznej Szkole Podstawowej w Rzeczycy i Gimnazjum znajduje się wystarczające zaplecze do organizacji dodatkowych zajęć edukacyjnych, sportowych, kulturalnych czy oświatowych. Filia szkoły w Luboczy jest placówką bardzo małą i prowadzi zajęcia łączone dla klas II i III oraz IV i V (podobna filia działająca w Bobrowcu została zamknięta w 2008 roku). Filia szkoły w Sadykierzu dysponuje dużym budynkiem dydaktycznym, jednakże brakuje tam odpowiedniego zaplecza do uprawiania sportu, rekreacji czy organizacji wydarzeń kulturalnych i oświatowych.

Podsumowując sferę edukacji należy podkreślić, że pomimo ogólnie niekorzystnych tendencji demograficznych, liczba dzieci i młodzieży w najbliższych latach będzie wykazywać tendencję wzrostową – widać to we wzroście liczby dzieci w grupie najmłodszych oraz stopniowym wyhamowywaniu tendencji do zmniejszania się liczby uczniów w wieku szkolnym. Dla tej grupy mieszkańców, należy przygotować atrakcyjną ofertę dodatkowych zajęć edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych tak aby zatrzymać ich w gminie. Infrastruktura gminy Rzeczyca w większości przystaje do tych potrzeb, niemniej są sołectwa, w których stan budynków jest bardzo zły – Jeziorzec, Kawęczyn i Sadykierz albo nie ma ich w ogóle – Brzeg, Gustawów, Łęg, Rzeczyca Nowa i Wiechnowice (problem opisany poniżej w ramach sfery technicznej).

INFRASTRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA – KULTURA, SPORT, REKREACJA

W gminie Rzeczyca funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury, w którym mieści się też Biblioteka Publiczna, z siedzibą w Rzeczycy. Ośrodek Kultury organizuje zajęcia dla dzieci i młodzieży związane przede wszystkim z kultywowaniem twórczości ludowej, w tym m.in. zajęcia plastyczne (hafty, wycinanki ludowe). Realizowane są również zajęcia fotograficzne, a także różne warsztaty okolicznościowe: tworzenie szopek bożonarodzeniowych, ozdób choinkowych i palm. W celu podtrzymywania ludowych tradycji i zakorzeniania kultury regionalnej wśród najmłodszych, przy ośrodku kultury działa tradycyjny zespół ludowy dla dzieci, tj. Zespół Ludowy „Mali Rzeczykanie”. Dodatkowo, w celu zróżnicowania oferty kulturalnej w Gminnym Ośrodku Kultury w Rzeczycy działają również inne zespoły wokalne i taneczne.

W gminie organizowanych jest w ciągu roku wiele imprez. Należą do nich m.in.: podsumowanie wydarzeń wraz z wręczeniem poduchy dla pierwszego nowo narodzonego obywatela gminy, festiwal piosenki dziecięcej i młodzieżowej „Złote Łabędzie”, pikniki, dożynki, wianki Grotowickie, imprezy sportowe (piłka nożna, siatkówka, biegi rodzinne) i co ciekawe powiatowy Konkurs Darcia Pierza, współorganizowany przez Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Mazowieckim.

Ośrodek kultury w roku 2013 zorganizował łącznie 105 imprez o charakterze kulturalnym, w których uczestniczyło 4140 osób. Największą z nich są tradycyjne ludowe dożynki, które gromadzą ok. 1,5 tys. osób., Powiatowa Pierzawka ok. 500 osób, Wianki Grotowickie ok. 400 osób.

Biblioteka w 2013 roku posiadała w swoim księgozbiorniku 12 813 wolumenów. Na 1000 mieszkańców przypadło 2691 pozycji. Z oferty biblioteki skorzystało w 2013 roku 470 czytelników, czyli na 1000 mieszkańców jedynie 98 korzystało z jej oferty. Czytelnicy wypożyczyli 6760 wolumenów, jeden czytelnik wypożyczył średnio 14,4 wolumenu. Biblioteka wyposażona jest w dwa komputery podłączone do internetu.

Ważną rolę w tworzeniu kultury w gminie mają Koła Gospodyń Wiejskich. Najaktywniejsze z nich to KGW z: Brzega, Kanic, „Katarzynki” z Rzeczycy i „Kierzanki z Sadykierza”. Działają one przede wszystkim w tych miejscowościach, w których funkcjonują świetlice wiejskie.

Przy GOK-u działa także Klub Aktywnej Społeczności (klub seniora) skupiający 28 osób.

Gmina Rzeczyca dysponuje dość dobrze wyposażoną bazą rekreacyjno-sportową z możliwością jej wykorzystania przez wszystkich odwiedzających gminę. W Rzeczycy istnieje nowoczesna Gminna Środowiskowa Hala Sportowa spełniająca wymogi rozgrywania meczów międzynarodowych. Obok hali znajdują się także kompleks rekreacyjno-sportowy z pełnowymiarowym boiskiem do piłki nożnej, placem zabaw dla dzieci i miasteczkiem ruchu drogowego. Przy GOK-u znajdują się dodatkowo 2 boiska do piłki siatkowej plażowej, kort tenisowy ze ścianą treningową. W Roszkowej Woli znajduje

się boisko ze sztuczną trawą, w Sadykierzu, Luboczy i Kanicach - boisko trawiaste i place zabaw, a na Glinie, Grotowicach, Bobrowcu i Kawęczynie trawiaste boiska treningowe do piłki nożnej.

Podsumowując ten obszar można mieć zastrzeżenie co do koncentracji infrastruktury kultury, sportu i rekreacji oraz miejsc organizacji wydarzeń kulturalnych w miejscowości Rzeczyca. Alternatywę mogą stanowić małe, lokalne ośrodki krzewienia kultury, zlokalizowane przy OSP czy w świetlicach wiejskich. Niestety, problemem jest ich brak – sołectwa Brzeg, Gustawów, Łęg, Rzeczyca Nowa i Wiechnowice lub bardzo zły stan techniczny – sołectwa Jeziorzec, Kawęczyn i Sadykierz (problem opisany poniżej w ramach sfery technicznej).

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA – ZABYTKOWE STRUKTURY URBANISTYCZNE

Istotnym walorem kulturowym gminy Rzeczyca jest historycznie związany układ urbanistyczny (miejski) Rzeczyca oraz historyczne układy ruralistyczne (wiejskie) wsi: Bartoszówka, Brzeg, Grotowice (1388 r.), Lubocz (1394 r.), Łęg, Roszkowa Wola, Sadykierz (1360 r.) Wybitne walory krajobrazowe charakteryzują układ wsi Brzeg i Grotowice, krajobrazowe i krajoznawczo – etnograficzne – Łęg.

Na obszarze gminy Rzeczyca zlokalizowanych jest 126 stanowisk archeologicznych, wokół których wyznaczono strefy ochrony archeologicznej obejmujące rejon prądziejowego, historycznego osadnictwa. Największe koncentracje stanowisk archeologicznych nawiązują do przebiegu dolin rzecznych: Luboczy i Pilicy i wiążą się z historycznym osadnictwem w rejonach: Brzega, Grotowic, Łęgu, Roszkowej Woli, Sadykierza i Rzeczyca.

SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA – GOSPODARKA WODNA I ŚCIEKOWA

89,6% mieszkańców gminy Rzeczyca ma dostęp do wody z wodociągów (1186 przyłączy), a cała sieć zasilana jest z trzech ujęć zlokalizowanych w Sadykierzu, Jeziorcu i Grotowicach z kategorią zasobów wody B.

Znacznie gorzej wygląda stopień skanalizowania gminy, na której terenie istnieje sieć kanalizacji zbiorczej o długości 12,12 km (dane na koniec 2014 r.), obejmująca sołectwa: Brzozów, Sadykierz, Bartoszówka i część Bobrowca. Do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest 93 gospodarstw, tj. zaledwie 8,6% ogółu. Pozostali mieszkańcy korzystają ze zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, które odbierane są wozami asenizacyjnymi i wywożone do oczyszczenia do Biologiczno - Mechanicznej Oczyszczalni Ścieków w Bartoszówce. Ścieki innych podmiotów gospodarczych – ogółem ok. 5 tys. m³/rok w całości dostarczane są do oczyszczalni.

System połączeń kanalizacyjnych obejmuje Szkołę Podstawową i Gimnazjum w Rzeczyca, jednakże ścieki ze szkół trafiają do zbiornika typu szambo, które następnie wywożone są samochodem asenizacyjnym do biologiczno-mechanicznej oczyszczalni ścieków w Bartoszówce.

SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA – DROGI

Przez teren gminy Rzeczyca prowadzone są drogi:

- droga wojewódzka nr 726 o przebiegu Rawa Mazowiecka - Inowódz - Opoczno - Żarnów, o charakterze regionalnym, zapewniająca połączenia wewnętrzne we wschodniej części województwa, łącząca kilka powiatów, uzupełniająca sieć dróg krajowych oraz wyprowadzająca z nich ruch na drogi krajowe; w granicach administracyjnych gminy długość drogi nr 726 wynosi 9,5 km; problemem drogi jest jej szerokość – droga jest wąska, poza miejscowościami przez które przebiega nie posiada poboczy, chodników, przejść dla pieszych (na obecną chwilę nie spełnia parametrów drogi wojewódzkiej);
- droga powiatowa nr 4306E – Czerniewice – Brzozów – Sadykierz – Sierzchowy – Samogoszcz – Cielądz – Regnów – Kazimierzów – Lesiew, nr 4307E – Brzozów – Głina, nr 4308E – Bobrowiec – Lubocz, nr 4309E – Rzeczyca – Królowa Wola, nr 4310E – Zawady – Rzeczyca-Roszkowa Wola; w granicach administracyjnych gminy długość dróg powiatowych wynosi

43,37 km i są to drogi wąskie, pozbawione poboczy i chodników oraz bezpiecznych przejść dla pieszych, ich stan techniczny jest zły albo bardzo zły. Na tle powiatu tomaszowskiego w Gminie Rzeczyca stan dróg powiatowych należy do najgorszych pod względem technicznym.

- długość dróg gminnych wynosi 99 km, z których ok. 60 km pokryte jest nawierzchnią bitumiczną, a ok. 40 km to drogi o nawierzchni utwardzonej.

SFERA ŚRODOWISKOWA – PRZYRODA

Na obszarze gminy Rzeczyca spośród form ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody z 2004 r. występują:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 "Dolina Pilicy" PLB140003,
- Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 „Dolina Dolnej Pilicy” PLH140016,
- Spalski Park Krajobrazowy i jego otulina,
- Rezerwat Przyrody Żądłowice (fragment),
- 20 pomników przyrody biotycznej – w tym: 143 drzew,
- 1 pomnik przyrody nieożywionej.

Poza zbiorowiskami roślinności naturalnej w postaci kompleksów leśnych w południowo-zachodniej części gminy, zbiorowisk nadwodnych, naturalnych zakrzewień i zadrzewień, bardzo ważną rolę przyrodniczą stanowi zieleń urządzone, na którą składają się:

- agrocenozy w postaci pól uprawnych, sadów, użytków zielonych,
- parki: dworski w Rzeczycy, Grotowicach, Bartoszwócce i Glinie,
- stare aleje: w Rzeczycy, Grotowicach i Glinie,
- stare aleje wzdłuż ciągów komunikacyjnych,
- zadrzewienia i zakrzewienia przydomowe,
- trawniki wokół obiektów użyteczności publicznej, terenów usługowych i produkcyjnych,
- zieleń cmentarzy: zabytkowego - przy kościele pw. św. Katarzyny w Rzeczycy i współczesnego cmentarza przy ul. Łąkowej w Rzeczycy,
- ogrody przydomowe.

Niekorzystny obraz środowiska gminy Rzeczyca związany jest również z niezagospodarowanymi i zaniedbanymi terenami zielonymi – parkiem podworskim w Rzeczycy oraz kompleksami parkowymi w Grotowicach, Bartoszwócce oraz Glinie. Zaniedbane są także przestrzenie wokół obiektów użyteczności publicznej, na terenach usługowych i produkcyjnych – ten problem dotyczy głównie miejscowości Rzeczyca (tzw. teren „za karczmą” i „za mleczarnią”).

SFERA ŚRODOWISKOWA – ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

W gminie Rzeczyca na koniec 2014 roku nie było producentów energii ze źródeł odnawialnych, natomiast odnotowano 37 pompy ciepła, z których 31 zainstalowanych jest na budynkach prywatnych, natomiast 6 na budynkach użyteczności publicznej (Urząd Gminy i Gminny Ośrodek Kultury oraz 4 świetlice wiejskie).

Wzrost ilości instalacji OZE spowodowany jest zmianą polityki energetycznej władz gminy. W ciągu ostatnich czterech lat udało się pozyskać gminie znaczne środki finansowe na wymianę instalacji zarówno przy dofinansowaniu własnych obiektów jak i osób prywatnych. Gmina Rzeczyca aktywnie podejmuje dalsze działania aby wymieniać przestarzałe technologie oparte na paliwie stałym na nowoczesne związane z OZE – pompy ciepła, fotowoltaika. Pozyskane środki mają być dostępne również dla mieszkańców gminy. Gmina przeprowadziła też inwentaryzację punktów oświetlenia ulicznego i przygotowuje się do ich wymiany na tzw. punkty hybrydowe (LED + ogniwa fotowoltaniczne).

SFERA ŚRODOWISKOWA – ZAGROŻENIA DLA ŚRODOWISKA

Na obszarze Gminy Rzeczyca nie funkcjonuje scentralizowany system ciepłowniczy, a zaspokajanie potrzeb cieplnych odbiorców na terenie Gminy odbywa się głównie w oparciu o:

- lokalne kotłownie opalane węglem, olejem opałowym lub gazem, zaopatrujące w ciepło odbiorców na potrzeby ogrzewania budynków oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej; kotłownie lokalne dostarczają ciepło głównie do obiektów użyteczności publicznej (urzędów i instytucji, placówek oświatowych i kulturalnych);
- kotłownie zlokalizowane na terenie zakładów produkcyjnych (węglowe, gazowe, olejowe, opalane biomasą) i dostarczające energię cieplną na potrzeby C.O. (ogrzewanie hal produkcyjnych oraz pomieszczeń biurowych i socjalnych) i przygotowania C.W.U. oraz (w przypadku części zakładów) do celów technologicznych,
- indywidualne źródła i urządzenia grzewcze na paliwa stałe (węgiel, drewno, odpady drzewne)

Odbiorcy zasilani z indywidualnych źródeł stanowią największą grupę odbiorców energii cieplnej. Szacuje się, że w grupie odbiorców indywidualnych struktura wykorzystywanych nośników energii przedstawia się następująco:

- 40 % - drewno,
- 50 % - węgiel,
- 10% - inne.

Gmina Rzeczyca objęta jest programem ochrony powietrza (POP) zgodnie z Uchwałą LIII/945/14 Sejmiku Województwa łódzkiego w sprawie zmiany uchwały nr XXXV/690/13 Sejmiku Województwa łódzkiego z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy w województwie łódzkim w celu osiągnięcia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego i poziomu docelowego benzo(a)piranu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 oraz planu działań krótkoterminowych.

Powodem ujęcia Gminy w POP dla strefy łódzkiej są przekroczenia benzo(a)piranu zawartego w PM10. Bezpośrednim powodem tego stanu rzeczy jest „niska emisja”. Źródłem emisji jest przede wszystkim spalanie węgla, w mniejszym stopniu – śmieci (najczęściej tworzyw sztucznych) oraz także częściowo emisje związane z transportem drogowym. Jednocześnie, obszar którego dotyczą przekroczenia zawiera się w terenie zwartej zabudowy wzdłuż drogi wojewódzkiej 726 – a więc obejmuje sołectwa Rzeczyca i Sadykierz.

Na złą jakość powietrza wpływ mają również:

- znaczne straty energii cieplnej spowodowane niezadawalającym stanem technicznym budynków, w tym brak działań termomodernizacyjnych i związana z tym niska efektywność energetyczna,
- emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych rosnąca wraz ze wzrostem natężenia ruchu samochodowego.

Duże zagrożenie dla środowiska naturalnego mogą stworzyć również awarie lub katastrofy związane ze składowaniem substancji i materiałów niebezpiecznych. W Gminie Rzeczyca takie zagrożenie stanowią trzy stacje paliw, zlokalizowane w sołectwie Rzeczyca, przy ulicy Parkowej, Spółdzielców i Tomaszowskiej.

Podsumowując, zły stan powietrza w gminie, spowodowany w głównej mierze tzw. „niską emisją” oraz transportem drogowym, skoncentrowany w obszarze zwartej zabudowy wzdłuż drogi wojewódzkiej 726 w sołectwie Rzeczyca i Sadykierz. Najpoważniejszym zagrożeniem jest wystąpienie katastrofy ekologicznej związanej z działalnością stacji paliw, zlokalizowanych w sołectwie Rzeczyca.

SFERA TECHNICZNA – ZDEGRADOWANE OBSZARY O WARTOŚCI PRZYRODNICZEJ I KULTUROWEJ

Szczególną uwagę zwraca stan niezwykle cennego i ważnego dla mieszkańców gminy zabytkowego parku podworskiego im. Ignacego Paderewskiego w Rzeczyca, który położony jest w centrum

miejsowości i obecnie ze względu na swój stan jest rzadko użytkowany przez mieszkańców. Park jest jedyną pozostałością po dawnym zespole dworskim należącym do rodu Szweycerów i wpisany jest do rejestru zabytków decyzją Łódzkiego Konserwatora Zabytków jako „Park dworski w Rzeczyca”, nr rej.: 796 z 1967-12-27 W chwili obecnej park, mimo że ma status ochronny, jest bardzo zaniedbany. Układ wnętrza parkowych oraz pierwotna kompozycja roślinności są mało przejrzyste. Wyposażenie parku, choć powojenne, poddawane jest ciągłej degradacji, a sam park powoli traci swoje znaczenie. Bez jasno określonego planu rewitalizacji kolejne remonty z ostatnich dziesięcioleci spowodowały zatarcie historycznej kompozycji parkowej. Przyczyniły się do tego głównie czynniki zewnętrzne jak: zniszczenia z okresu II Wojny Światowej, odebranie majątku prawowitym właścicielom i jego parcelacja w okresie powojennej reformy rolnej oraz długoletni okres niekontrolowanych przekształceń substancji parkowej na potrzeby współczesne. Te zmiany jednak poza masową wycinką sanitarną z ostatnich lat, niszczącą nieodwracalnie historyczne układy kompozycyjne są jednak do odtworzenia. **Największą szkodę dla charakteru parku spowodowało rozebranie budynku dworu w 1962 roku i budowa w jego miejscu budynku o funkcji produkcyjnej.** Budynek ten pozostaje od połowy lat 90. XX-wieku nieużytkowany, co powoduje jego dalszą degradację i zniszczenie. Obiekt zbudowany został w niskim standardzie energetycznym i w chwili obecnej wymaga gruntownego remontu. Poniżej fotografie przedstawiające stan obecny budynku oraz całego parku:

Fot. 1. Zaniedbany budynek poprodukcyjny w centrum Parku podworskiego w Rzeczyca.

Fot. 2. Zaniebany budynek poprodukcyjny w centrum Parku podworskiego w Rzeszycy.

Fot. 3 Stan infrastruktury technicznej Parku podworskiego w Rzeszycy.

Fot. 4 Staw znajdujący się na terenie Parku podworskiego w Rzeszycy.

SFERA TECHNICZNA – ZDEGRADOWANE OBIEKTY PUBLICZNE

W podsumowaniu sfery funkcjonalno-przestrzennej w odniesieniu do infrastruktury edukacyjnej oraz kultury, sportu i rekreacji podkreślano, że w kilku sołectwach występuje brak takich obiektów lub znajdują się one w bardzo złym stanie technicznym.

Tabela nr 20. Wykaz budynków użyteczności publicznej i charakterystyka ich stanu technicznego z podziałem na poszczególne sołectwa (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy)

L.p.	Sołectwo	Obiekt	Stan techniczny
1	Bartoszkówka	Strażnica OSP oraz świetlica wiejska	Bardzo dobry
2	Bobrowiec	Świetlica wiejska	Bardzo dobry
3	Brzeg	Brak obiektów	-
4	Brzozów	Świetlica wiejska	Bardzo dobry
5	Glina	Strażnica OSP oraz świetlica wiejska	Dobry
6	Grotowice	Świetlica wiejska	Bardzo dobry
7	Gustawów	Brak obiektów	-
8	Jeziorzec	Świetlica wiejska	Zły – obiekt wymaga rewitalizacji
9	Kanice	Centrum Rekreacyjno-Sportowe, w tym świetlica wiejska	Bardzo dobry
10	Kawęczyn	Świetlica wiejska	Zły – obiekt wymaga rewitalizacji
11	Lubocz	Strażnica OSP	Bardzo dobry
		Filia PSP w Rzeszycy	Dobry
12	Łęg	Brak obiektów	-
13	Roszkowa Wola	Świetlica wiejska	Bardzo dobry
14	Rzeszyca	Strażnica OSP	Bardzo dobry
		PSP oraz Gimnazjum w Rzeszycy	Dobry

		Centrum Rekreacyjno-Sportowe	Bardzo dobry
		Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Bardzo Dobry
		Gminny Ośrodek Kultury	Dobry
		Gminny Ośrodek Zdrowia	Dobry
		Urząd Gminy	Dobry
		Gminna Hala Środowiskowa	Bardzo dobry
		Obiekt poprodukcyjny w Parku podworskim w Rzeczycy	Zły – obiekt wymaga rewitalizacji
15	Rzeczycza Nowa	Brak obiektów	-
16	Sadykierz	Strażnica OSP	Zły – obiekt wymaga rewitalizacji
		Filia PSP w Rzeczycy	Średni – obiekt wymaga częściowej rewitalizacji
17	Wiechnowice	Brak obiektów	-
18	Zawady	Świetlica wiejska	Bardzo dobry

Dodatkowym elementem negatywnym są znaczne straty energii cieplnej spowodowane niezadawalającym stanem technicznym w/w budynków, w tym brak działań termomodernizacyjnych i związana z tym niska efektywność energetyczna, wpływająca na wzrost „niskiej emisji”.

PODSUMOWANIE

Podsumowanie ogólnego obrazu występowania zjawisk negatywnych gminy Rzeczycza przedstawiają tabele poniżej, w których dokonano zestawienia wartości wybranych wskaźników ze sfery społecznej oraz w odniesieniu do pozostałych sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. Jako sołectwa kwalifikujące się do objęcia pogłębioną diagnozą społeczną zostaną wskazane te obszary, w których zdiagnozowane zostały co najmniej 3 najwyższe wartości zjawisk negatywnych – **sołectwa takie zostały oznaczone kolorem zielonym.**

Tabela 21. Podsumowanie wskaźników diagnozy społecznej

	Sołectwo	Liczba ludności	Rodziny objęte pomocą społeczną		Rodziny dotknięte ubóstwem		Rodziny z osobą niepełnosprawną		Rodziny z problemem alkoholowym		Przestępstwa	
			Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
1	Bartoszkówka	227	8	4,5	4	3,2	4	4,1	0	0	3	8,1
2	Bobrowiec	231	1	0,6	5	4,7	4	4,1	1	3,5	0	0
3	Brzeg	137	11	6,2	5	4,7	7	7,3	0	0	0	0
4	Brzozów	181	6	3,4	3	2,8	1	1,0	1	3,5	0	0
5	Glina	169	4	2,2	3	2,8	2	2,1	0	0	3	8,1
6	Grotowice	219	9	5,0	5	4,7	7	7,3	0	0	0	0
7	Gustawów	78	5	2,8	4	3,2	6	6,2	0	0	0	0
8	Jeziorec	106	1	0,6	2	1,8	4	4,1	0	0	0	0
9	Kanice	283	6	3,4	8	7,4	6	6,2	1	3,5	0	0
10	Kawęczyn	122	8	4,5	3	2,8	4	4,2	0	0	0	0
11	Lubocz	274	11	6,2	10	9,4	12	12,5	0	0	0	0
12	Łęg	146	6	3,4	4	3,2	5	5,2	1	3,5	0	0
13	Roszkowa Wola	314	22	12,3	6	5,6	6	6,6	1	3,5	4	10,8
14	Rzeczyca	751	32	17,9	16	15,1	10	10,4	11	39,3	15	40,5
15	Rzeczyca Nowa	808	18	10,1	9	8,5	5	5,2	3	10,7	6	16,2
16	Sadykierz	521	19	10,7	15	14,1	9	9,4	8	28,7	6	16,2
17	Wiechnowice	130	5	2,8	2	2,8	2	2,1	1	3,5	0	0
18	Zawady	120	6	3,4	2	2,8	2	2,1	0	0	0	0
	CAŁA GMINA	4817	178	100	106	100	96	100	28	100	37	100

Legenda – sposób wyliczania wskaźników:

- % rodzin objętych pomocą społeczną wyliczono ze stosunku liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w danym sołectwie do liczby wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie,
- % % rodzin dotkniętych ubóstwem wyliczono ze stosunku liczby tych rodzin w danym sołectwie do liczby wszystkich rodzin dotkniętych ubóstwem w gminie,
- % rodzin w których znajdują się osoby niepełnosprawne wyliczono ze stosunku liczby tych rodzin w danym sołectwie do liczby rodzin w których znajdują się osoby niepełnosprawnością w gminie,
- % rodzin w których występuje problem związany z nadużywaniem alkoholu wyliczono ze stosunku tych rodzin w danym sołectwie do liczby rodzin w których występuje problem alkoholowy w gminie,
- % przestępstw wyliczono ze stosunku liczby przestępstw w danym sołectwie do liczby przestępstw w gminie.

Tabela 22. Podsumowanie diagnozy wskaźników w pozostałych sferach: gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, środowiskowej i technicznej

	sołectwo	Liczba ludności	Liczba zawieszonych lub wykreślonych podmiotów gospodarczych	Stosunek zawieszonych lub wykreślonych podmiotów gospodarczych do podmiotów aktywnych	Obszary notowanych przekroczeń zanieczyszczeń powietrza	Zdegradowane obszary o wartości przyrodniczej lub kulturowej	Budynki użyteczności publicznej (w złym stanie technicznym)
			Liczba	%	Liczba	Liczba	Liczba
1	Bartoszkówka	227	2	14,3	-	1	-
2	Bobrowiec	231	1	16,6	-	-	-
3	Brzeg	137	0	0	-	-	-
4	Brzozów	181	1	25,0	-	-	-
5	Glina	169	4	36,3	-	1	-
6	Grotowice	219	1	16,6	-	1	-
7	Gustawów	78	0	0	-	-	-
8	Jeziorzec	106	0	0	-	-	1
9	Kanice	283	2	20,0	-	-	-
10	Kawęczyn	122	0	0	-	-	1
11	Lubocz	274	4	28,6	-	-	-
12	Łęg	146	2	28,6	-	-	-
13	Roszkowa Wola	314	7	33,3	-	-	-
14	Rzeczyca	751	37	52,8	1	3	1
15	Rzeczyca Nowa	808	19	41,3	-	-	-
16	Sadykierz	521	15	60,0	1	-	1
17	Wiechnowice	130	0	0	-	-	-
18	Zawady	120	0	0	-	-	-
	CAŁA GMINA	4817	95	30,7	2	6	4

Legenda – sposób wyliczenia wskaźnika:

- % liczby zawieszonych lub wykreślonych podmiotów gospodarczych wyznacza stosunek ich liczby do aktywnych podmiotów gospodarczych na terenie gminy

---

2.4. WSKAZANIE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH

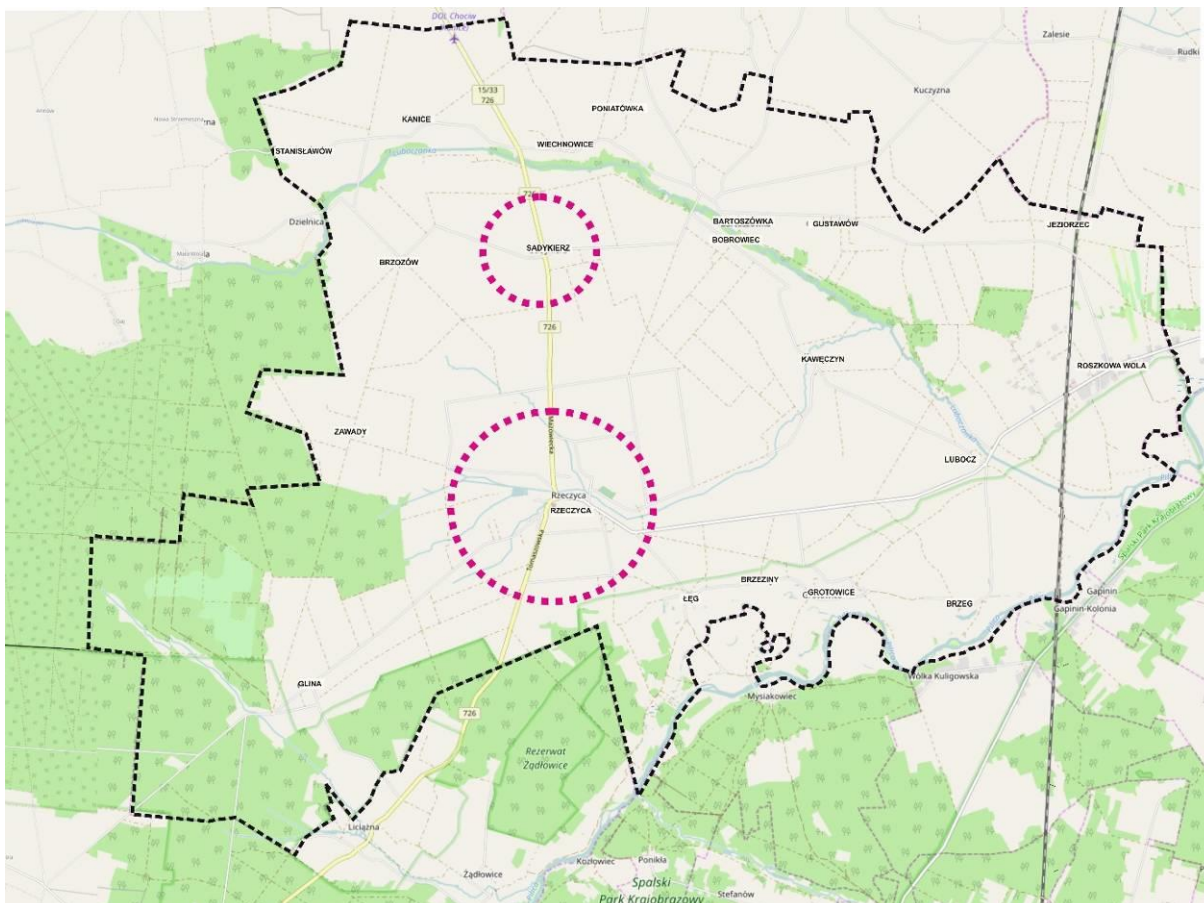

Na podstawie diagnozy ogólnej przeprowadzonej dla obszaru całej gminy Rzeczyca, wskazano dwa sołectwa jako obszary zdegradowane, tj., obszary na których wystąpiły co najmniej 3 zjawiska negatywne w sferze społecznej oraz co najmniej jedno zjawisko negatywne w jednej z czterech pozostałych sfer, tj. gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej.

Wyznaczone obszary zdegradowane obejmują:

- sołectwo Rzeczyca, na obszarze którego zaobserwowano koncentrację wszystkich badanych negatywnych zjawisk społecznych, tj. liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w ogóle liczby mieszkańców, liczby rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa, liczby rodzin objętych pomocą społeczną z powodu występowania problemów z nadużywaniem alkoholu oraz charakteryzującą się najwyższą ilością popełnianych przestępstw; dodatkowo na obszarze sołectwa Rzeczyca zaobserwowano największe w gminie natężenie problemów natury gospodarczej (liczba podmiotów gospodarczych, które zostały zlikwidowane lub zawieszono), przestrzenno-funkcjonalnej (liczba zdegradowanych obszarów o wartościach przyrodniczych lub kulturowych), środowiskowej (liczba obszarów na których odnotowano przekroczenie zanieczyszczeń powietrza) i technicznej (liczba budynków użyteczności publicznej w złym stanie technicznym);
- sołectwo Sadykierz, na obszarze którego zaobserwowano koncentrację wszystkich badanych negatywnych zjawisk społecznych, tj. liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w ogóle liczby mieszkańców, liczby rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa, liczby rodzin objętych pomocą społeczną z powodu występowania problemów z nadużywaniem alkoholu oraz charakteryzujące się bardzo wysoką liczbą popełnianych przestępstw oraz występowanie natężenia problemów natury gospodarczej (liczba podmiotów gospodarczych, które zostały zlikwidowane lub zawieszono), środowiskowej (liczba obszarów na których odnotowano przekroczenie zanieczyszczeń powietrza) oraz technicznej (liczba budynków użyteczności publicznej w złym stanie technicznym).

Na mapie poniżej wskazano sołectwa uznane na podstawie przeprowadzonej ogólnej diagnozy za obszary zdegradowane.

Ryc. 3. Lokalizacja obszarów zdegradowanych w Gminie Rzeszyca - podobszary Rzeszyca i Sadykierz

2.5. POGŁĘBIONA DIAGNOZA SPOŁECZNA

Do objęcia pogłębioną diagnozą społeczną wskazano obszary dwóch sołectw: Rzeszyca i Sadykierz.

RZESZYCA

Miejscowość Rzeszyca na koniec 2015 roku zamieszkiwało 751 osób, co stanowiło 15,6% wszystkich mieszkańców gminy (drugie sołectwo pod względem liczby mieszkańców).

Z pomocy społecznej w miejscowości Rzeszyca w 2015 roku korzystały 32 rodziny, tj. 134 osoby, w tym pomocą z powodu ubóstwa objęto 16 rodzin (65 osób), występowania niepełnosprawności 10 rodzin (32 osoby) oraz problemy z nadużywaniem alkoholowych 11 rodzin (28 osób). W przypadku kilku rodzin, korzystają one z pomocy społecznej z tytułu współwystępowania kilku negatywnych zjawisk społecznych.

Zjawiskiem problemowym w sołectwie Rzeszyca jest też poziom bezpieczeństwa, gdyż 40,5% wszystkich przestępstw na terenie gminy ma miejsce w tej miejscowości.

Poniżej przedstawiono występowanie w/w zjawisk kryzysowych w podziale na ulice miejscowości Rzeszyca.

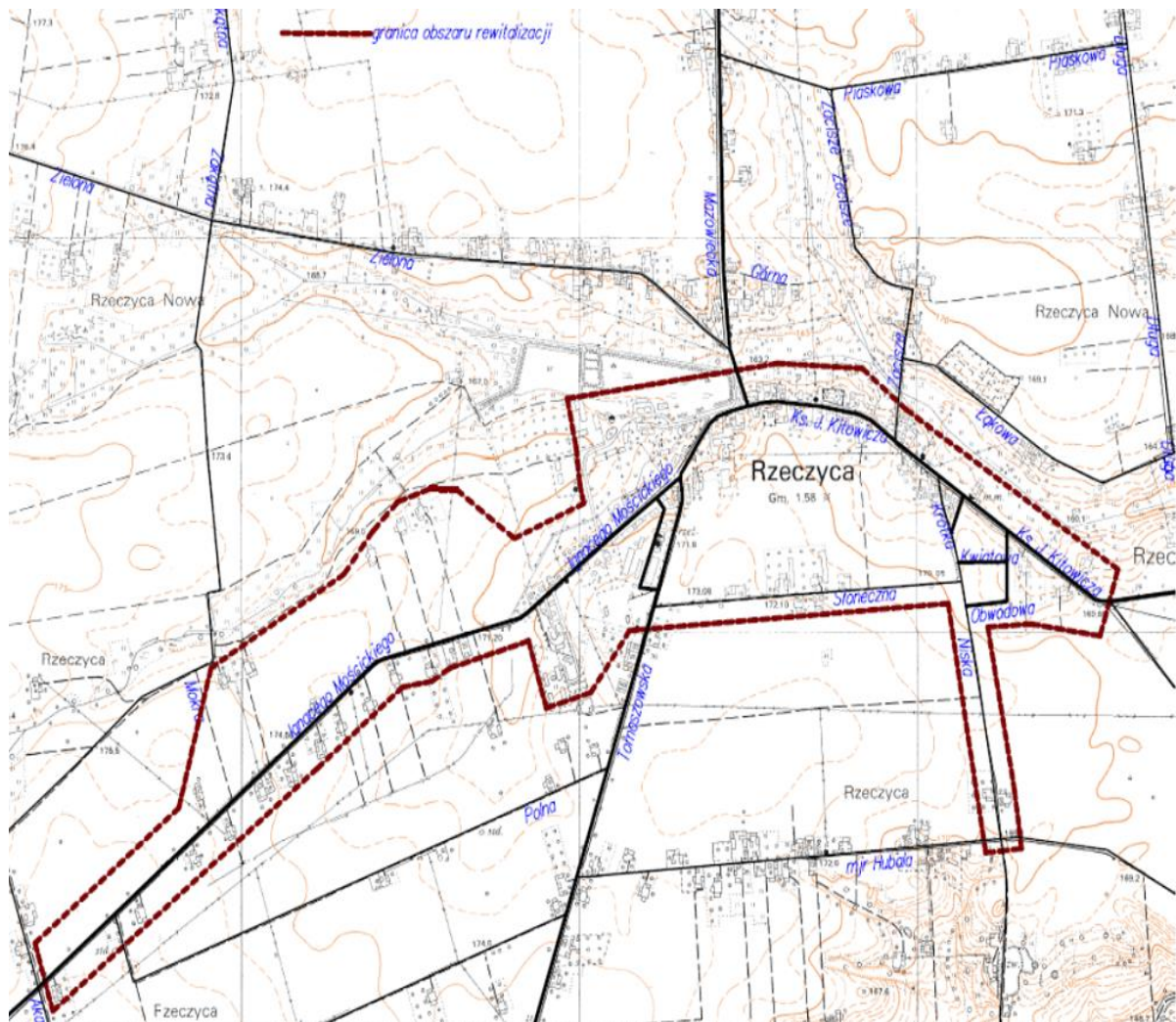
Tabela nr 23. Rozłożenie negatywnych zjawisk społecznych na ulice w miejscowości Rzeczycza (opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy)

Ulica	Liczba zameldowanych mieszkańców	Stosunek liczby zameldowań do liczby mieszkańców (%)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób w rodzinach dotkniętych ubóstwem	Liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością	Liczba osób w rodzinach z problemem alkoholowym	Liczba przestępstw
Akacyjowa	7	0,9	0	0	0	0	0
Hubala	90	12,0	8	5	3	0	0
Mościckiego	199	26,5	32	15	7	8	4
Kitowicza	149	19,8	23	7	5	4	3
Krótką	4	0,5	0	0	0	0	0
Kwiatowa	7	0,9	4	4	1	0	0
Leśna	11	1,5	3	0	1	0	0
Mokra	1	0,1	0	0	0	0	0
Niska	41	5,6	20	15	3	3	0
Obwodowa	13	1,7	10	3	0	2	0
Parkowa	58	7,8	14	8	5	6	4
Polna	24	3,2	0	0	0	0	0
Słoneczna	30	4,0	4	0	5	4	0
Tomaszowska	52	6,9	9	4	0	1	4
Zachodnia	65	8,6	7	4	3	0	0
razem	751	100	134	65	33	28	15

Analizując koncentrację występowania negatywnych zjawisk społecznych z uwzględnieniem ulic w miejscowości Rzeczyca można zauważyć, że dominują one w północnej części miejscowości, która jest jednocześnie jej centrum, i w której koncentrują się wszystkie najważniejsze instytucje: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury, kompleks szkolny, kompleks rekreacyjno-sportowy, hala środowiskowa, Gminny Ośrodek Zdrowia oraz największa przestrzeń publiczna – zaniedbany park podworski, w którym zlokalizowany jest zdegradowany budynek po byłych zakładach przemysłowych.

Na obszarze tym współwystępuje koncentracja problemów natury gospodarczej (liczba podmiotów gospodarczych, które zostały zlikwidowane lub zawieszono), przestrzenno-funkcjonalnej (liczba zdegradowanych obszarów o wartościach przyrodniczych i kulturowych), środowiskowej (liczba obszarów na których odnotowano przekroczenie wartości zanieczyszczeń powietrza) i technicznej (liczba budynków użyteczności publicznej w złym stanie technicznym).

Na mapie poniżej wskazano obszar rewitalizacji uwzględnieniem ulic wskazanych w pogłębionej diagnozie społecznej.

Ryc. 4. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji w Gminie Rzeczyca – podobszar Rzeczyca

SADYKIERZ

Sołectwo Sadykierz na koniec 2015 roku zamieszkiwało 521 osób, co stanowiło 10,8% wszystkich mieszkańców gminy (trzecie sołectwo pod względem liczby mieszkańców).

Z pomocy społecznej w sołectwie Sadykierz w 2015 roku korzystało 19 rodzin, tj. 79 osób, w tym pomocą z powodu ubóstwa objęto 15 rodzin (63 osoby), występowania niepełnosprawności 9 rodzin (45 osoby) oraz problemów z nadużywaniem alkoholowych 8 rodzin (37 osób). W przypadku kilku rodzin, korzystają one z pomocy społecznej z tytułu współwystępowania kilku negatywnych zjawisk społecznych.

Współwystępującym zjawiskiem problemowym ze sfery społecznej w sołectwie Sadykierz jest też poziom bezpieczeństwa, gdyż 16,6% wszystkich przestępstw na terenie gminy ma miejsce w tym sołectwie.

Sołectwo Sadykierz składa się z głównej miejscowości i 3 przysiółków, do których przyporządkowano negatywne zjawiska społeczne.

Tabela nr 24. Rozłożenie negatywnych zjawisk społecznych na przysiółki w sołectwie Sadykierz (opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy)

Przysiółek	Liczba zameldowanych mieszkańców	Stosunek liczby zameldowań do liczby mieszkańców (%)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób w rodzinach dotkniętych ubóstwem	Liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością	Liczba osób w rodzinach z problemem alkoholowym	Liczba przestępstw
Sadykierz	403	77,3	50	41	35	35	6
Ameryka	49	9,5	13	9	4	0	0
Marianka	37	7,1	9	9	4	0	0
Kresy	32	6,1	7	4	2	2	0
razem	521	100	79	63	45	37	6

W sołectwie Sadykierz koncentracja negatywnych zjawisk społecznych dotyczy głównej części miejscowości, w którym zlokalizowane są także filia szkoły podstawowej oraz siedziba OSP – są to jedyne obiekty użyteczności publicznej w tym sołectwie.

Na obszarze tym współwystępuje koncentracja problemów natury gospodarczej (liczba podmiotów gospodarczych, które zostały zlikwidowane lub zawieszono), środowiskowej (liczba obszarów na których odnotowano przekroczenie wartości zanieczyszczeń powietrza) i technicznej (liczba budynków użyteczności publicznej w złym stanie technicznym).

Obszar rewitalizacji sołectwa Sadykierz pokazuje mapa poniżej.

Ryc. 5. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji w Gminie Rzeczyca – podobszar Sadykierz

3. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI

WSKAZANIE OBSZARÓW REWITALIZACJI

Zgodnie z przywoływanymi we wprowadzeniu dokumentami programowi dotyczącymi rewitalizacji, zasięg przestrzenny obszaru lub obszarów rewitalizacji musi spełniać łącznie dwa kryteria:

- obszar nie może obejmować łącznie więcej niż 20% powierzchni gminy,
- obszar nie może obejmować łącznie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Poniżej przedstawiono zasięgi przestrzenne dwóch wskazanych obszarów rewitalizacji – głównego obejmującego centrum miejscowości Rzeczyca i część sołectwa Sadykierz oraz wskazano liczbę ludności je zamieszkujących.

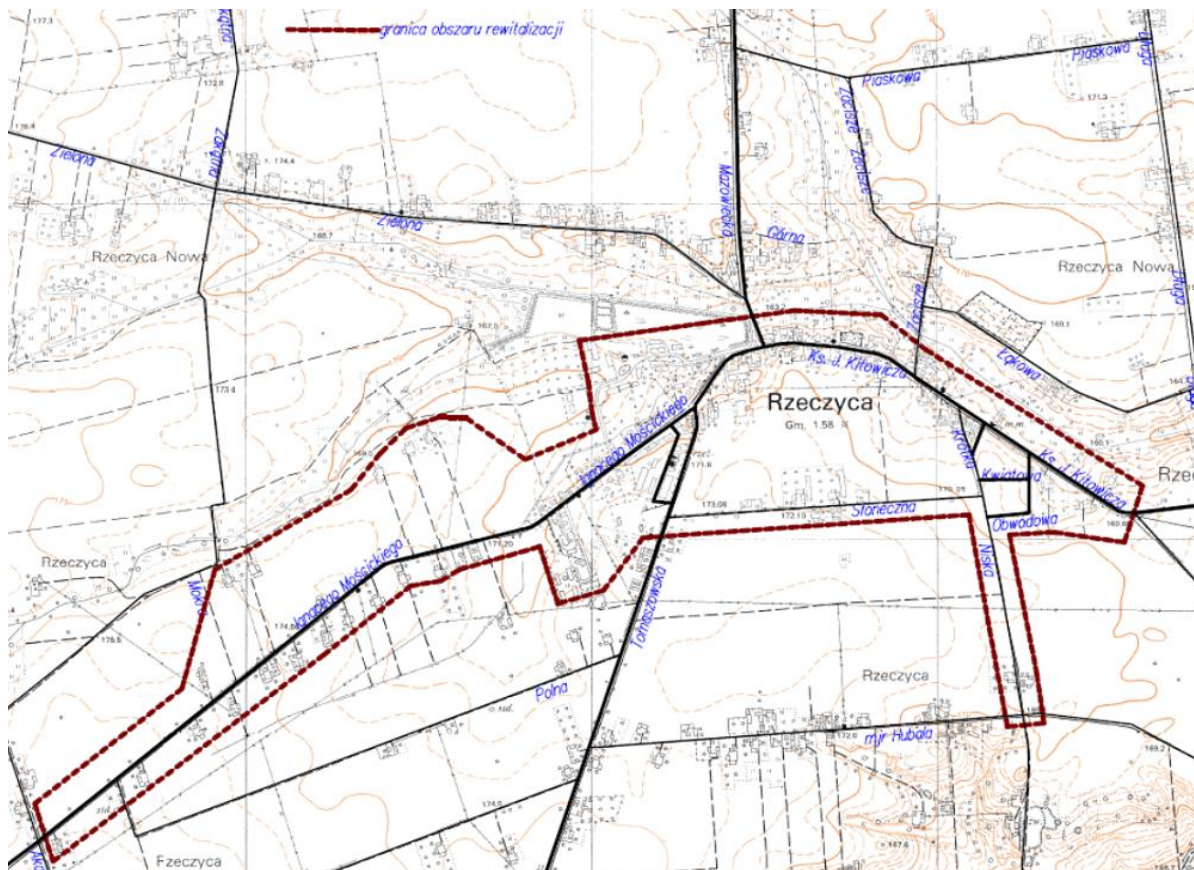
Tabela 25. Wskazanie zasięgów przestrzennych obszarów rewitalizacji (opracowanie własne)

Obszar w miejscowości:	opis podobszaru	powierzchnia obszaru [ha]	szacunkowa liczba ludności obszaru [os]
RZECZYCA	centrum miejscowości	104	505
SADYKIERZ	miejscowość Sadykierz	27	403
łącznie:		131	908

Powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi 131 ha i stanowi ok. 1,2% powierzchni gminy Rzeczyca. **Założenia niniejszego programu spełniają zatem założenia dotyczące udziału powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni całościowej gminy ($\leq 20\%$ gminy).**

Liczba ludności obszaru rewitalizacji wynosi 908 osób i stanowi ok. 18,8% ludności gminy Rzeczyca. **Założenia niniejszego programu spełniają założenia dotyczące liczby ludności obszaru rewitalizacji ($\leq 30\%$ mieszkańców gminy).**

Tak określone **obszary rewitalizacji** wskazują poniższe mapy.

Ryc. 6. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji w Gminie Rzeszyca – podobszar Rzeszyca

Ryc. 7. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji w Gminie Rzeszyca – podobszar Sadykierz

4. KONCENTRACJA

Podstawowym kryterium wyboru obszarów zdegradowanych – wymagających objęcia oddziaływaniem, wynikających z realizacji działań rewitalizacyjnych jest ich odniesienie do stanu problemów w skali gminy. Dodatkowym wskazaniem jest zbiór wytycznych z dokumentów strategicznych dotyczących sytuacji obszaru. Kluczowym jednak aspektem wskazania obszarów prowadzenia działań rewitalizacyjnych są wyniki diagnozy i wskazanie występowania koncentracji zjawisk kryzysowych.

Tabela 26. Występowanie zjawisk kryzysowych w wyznaczonych obszarach rewitalizacji

Obszar	Sfera problemowa				
	społeczna	gospodarcza	środowiskowa	funkcjonalno-przestrzenna	techniczna
Rzeczyca	X	X	X	X	X
Sadykierz	X	X	X	-	X

Źródło: opracowanie własne

Wskazana do rewitalizacji część miejscowości Rzeczyca charakteryzuje się koncentracją zjawisk kryzysowych we wszystkich sferach problemowych, tj. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej. Wskazana do rewitalizacji część sołectwa Sadykierz wykazuje występowanie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej oraz gospodarczej.

Wyznaczenie obszaru koncentracji zjawisk kryzysowych przeprowadzone zostało w oparciu o wytyczne zawarte w dokumentach przyjętych uchwałami Rady Gminy Rzeczyca, w szczególności:

- w oparciu o wyniki prac diagnostycznych przeprowadzonych na potrzeby **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rzeczyca** przyjętego Uchwałą Nr XVI/109/2015 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 18 grudnia 2015 r.,
- w oparciu o diagnozę sporządzoną na potrzeby **Strategii Rozwoju Gminy Rzeczyca na lata 2015-2020** przyjętej Uchwałą Nr XIX/131/2016 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 31 marca 2016 r.

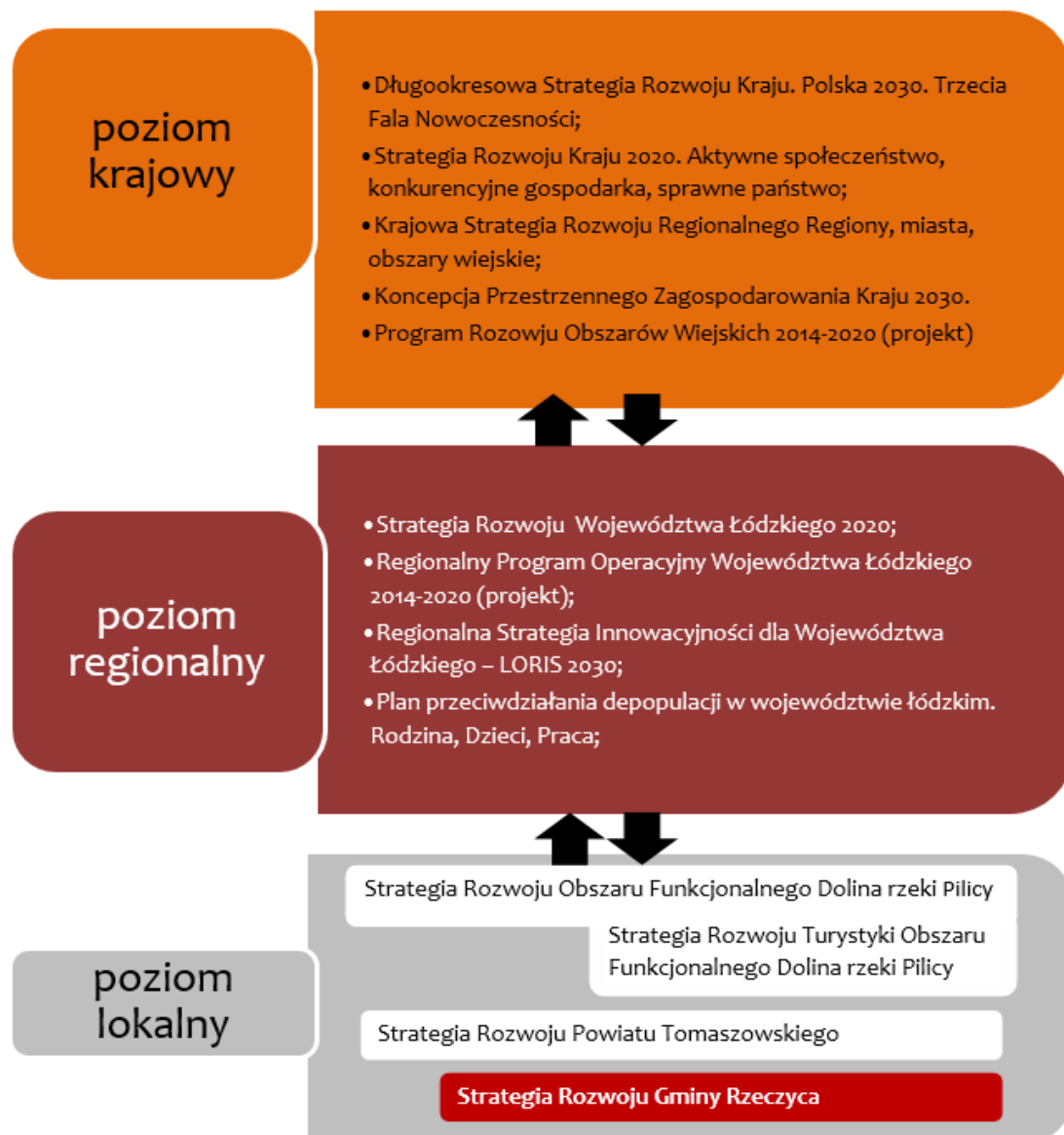
Obszar rewitalizacji obejmujący centralną część miejscowości Rzeczyca ma fundamentalne znaczenie dla rozwoju całej gminy. Należy zaznaczyć, że obszar ten pełni szereg istotnych **funkcji administracyjno-społecznych** związanych z funkcjonowaniem całej gminy Rzeczyca. W granicach tego obszaru zlokalizowanych jest wiele obiektów użyteczności publicznej, w których mieszczą się instytucje i podmioty publiczne. Obszar jest zatem **ważny z punktu widzenia zaspokojenia potrzeb bytowych**. Istotnym aspektem jest wymagająca wykorzystania, **potencjalnie dobra dostępność komunikacyjna** obszaru. Dodatkowym aspektem jest bogactwo przyrodnicze - odpowiednio wykorzystane **turystyczne predyspozycje obszaru** będą miały ogromny wpływ na rozwój turystyki nie tylko na obszarze rewitalizacji, ale również mogą przyczynić się do wytworzenia mnożnika inwestycyjnego oddziałującego na cały obszar gminy. Kluczowy dla rozwoju obszaru jest **rozwój infrastruktury społecznej**. Nieodpowiedni standard zagospodarowania przestrzeni, zaspokojenia potrzeb bytowych i duchowych, infrastruktury usługowej, edukacyjnej i kulturalnej wprost obniża standard życia i gospodarowania mieszkańców. Ważne jest dostosowanie – w miarę istniejących możliwości – infrastruktury wiejskiej do realnych oczekiwań mieszkańców – zgodnie z aktualnymi

trendami w danych dziedzinach. Podsumowując: minimalizowanie skutków istniejącego i mogącego ulegać rozprzestrzenianiu stanu kryzysowego poprzez **podjęcie interwencji w obszarze rewitalizacji** zagwarantuje **poprawę jakości funkcjonowania obszaru występowania zjawisk kryzysowych**.

Obszar rewitalizacji obejmujący część miejscowości Sadykierz jest istotny z punktu widzenia zaspokajania potrzeb społecznych i edukacyjnych lokalnej społeczności. Sadykierz to druga co do ilości mieszkańców miejscowość w gminie Rzeczyca, o jej istotnej roli i potencjale świadczy zlokalizowanie tam filii szkoły podstawowej. Niestety obszar ten nie pełni żadnych innych funkcji i na tle innych miejscowości gminy Rzeczyca wyraźnie odstaje pod względem aktywności społecznej, wykazując jednocześnie tendencję do występowania negatywnych zjawisk. Istnieje realna obawa, że w przypadku koncentracji działań rewitalizacyjnych w centralnej części miejscowości Rzeczyca, to właśnie Sadykierz stanie się największym źródłem rozprzestrzeniania się zjawisk kryzysowych na terenie gminy Rzeczyca.

5. WEWNĘTRZNA SPÓJNOŚĆ DZIAŁAŃ

Realizując założenia zintegrowanego zarządzania rozwojem, Gmina Rzeszyca przystąpiła do projektu „Partnerstwo na rzecz rozwoju obszaru funkcjonalnego Dolina Rzeki Pilicy w powiecie tomaszowskim”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013. Projekt miał charakter partnerski i realizowany był we współpracy z Miastem Tomaszowem Mazowieckim – Liderem, Powiatem Tomaszowskim, Gminami wiejskimi Tomaszów Mazowiecki i Inowódz oraz Stowarzyszeniem „Dolina Pilicy”, działającym jako Lokalna Grupa Działania. Efektem realizacji projektu były pogłębione analizy potencjału gospodarczego i rynku pracy, studium ruchowe poprawy dostępności transportowej, plan rozwoju turystyki oraz strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego. Gmina Rzeszyca opracowała także projekt strategii rozwoju, wpisujący się w poniższy schemat zintegrowanego zarządzania rozwojem.

RYC. 7. Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Rzeszyca

Cele strategiczne niniejszego programu wpisują się w cele wypracowane na etapie tworzenia polityki lokalnej gminy Rzeszyca, w szczególności:

- **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rzeczyca** przyjętego Uchwałą Nr XVI/109/2015 Rady Gminy Rzeczyca z dnia 18 grudnia 2015 r.

Tabela 27. Kierunki zagospodarowania Gminy Rzeczyca (opracowanie własne)

Cel analizowanego programu
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA – OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU
Jako obszar przestrzeni publicznej o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych uznano w Rzeczycy: <ul style="list-style-type: none"> — Gminny Ośrodek Kultury w Rzeczycy, — Park im. I. Paderewskiego i przestrzeń wokół obiektu przemysłowego przeznaczonego do celów użyteczności publicznej, — tereny komunalne przy ul. Kitowicza, Zacisze i Łąkowej (...) oraz utwardzone szlaki rowerowe, — budowa świetlicy z zapleczem socjalno-turystycznym w Sadykierzu. — planowane tereny sportowo-rekreacyjne nad Pilicą.
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA – OBSZARY WYMAGAJĄCE REHABILITACJI I REKULTYWACJI
Za obszary wymagające rewitalizacji uznano: <ul style="list-style-type: none"> — park w Rzeczycy, — park w Grotowicach — zabytkowa aleja drzew na Glinie — zabytkowa aleja drzew w Grotowicach.
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA – KIERUNKI ROZWOJU UKŁADU KOMUNIKACJI
Istnieje duże zapotrzebowanie na modernizację istniejącego układu drogowego, zwłaszcza o znaczeniu lokalnym, polegającą głównie na poszerzeniu dróg i zmianie bądź naprawie nawierzchni. Planowane inwestycje o znaczeniu lokalnym - przebudowy dróg: <ul style="list-style-type: none"> — Rzeczyca – Czerniewice, — Rzeczyca – Królowa Wola — Roszkowa Wola-Jeziorzec-Gustawów-Bartoszkówka-Wiechnowice-Kanice — Bobrowiec-Rzeczyca, — Glina - Brzozów — Łęg-Mysiakowiec (wraz z infrastrukturą pieszo-rowerową), — budowa ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż drogi wojewódzkiej 726, — budowa ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż dróg powiatowych i gminnych.
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA – KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
Konieczne jest podejmowanie działań prowadzących do uregulowania stanu odprowadzania ścieków w sposób bezpieczny dla środowiska i zgodny z wymaganiami jego ochrony na wszystkich zurbanizowanych terenach gminy.
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA – NAJWAŻNIEJSZE INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM
Do najważniejszych inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym należą (wybrane): <ul style="list-style-type: none"> — zadania z zakresu utrzymania dróg (j/w), — budowa ciągów pieszo-rowerowych (j/w),

Cel analizowanego programu
<ul style="list-style-type: none"> — zadania z zakresu oczyszczania ścieków (budowa sieci sanitarnej), — działania stymulujące rozwój gminy (t.j. adaptacja dawnego budynku przemysłowego na terenie parku im. Paderewskiego w Rzeszycy, budowa Sali gimnastycznej przy szkole w Sadykierzu, urządzenie przestrzeni publicznej na bazie istniejącej architektury przemysłowej w otoczeniu zabytkowego parku podworskiego, urządzenie placu obok kościoła, urządzenie zieleni przed budynkami publicznymi), wybudowanie budynku świetlicowego w Sadykierzu.

- **Strategię Rozwoju Gminy Rzeszyca na lata 2015-2020** przyjętej Uchwałą Nr XIX/131/2016 Rady Gminy Rzeszyca z dnia 31 marca 2016 r.

Tabela 28. Cele strategiczne i operacyjne (opracowanie własne)

Cel analizowanego programu
<p>DOMENA 1. Stabilna gospodarka oparta o ekologiczne rolnictwo i agroturystyka</p> <p>Cel strategiczny 1. Dobre warunki dla rozwoju turystyki i agroturystyki</p>
<p>DOMENA 2. Infrastruktura i czyste środowisko</p> <p>Cel strategiczny 1. Dobra jakość dróg gminnych</p> <p>Cel strategiczny 2. Rozwinięte inwestycje w gminie Rzeszyca</p> <p>Cel strategiczny 3. Czyste środowisko w gminie</p> <p>Cel strategiczny 4. Dobra jakość życia mieszkańców</p> <p>Cel strategiczny 5. Wykorzystanie potencjału turystycznego Pilicy</p>
<p>DOMENA 3. Zorganizowana, otwarta na wyzwania, silna wspólnota mieszkańców w oparciu o tradycję lokalną, kulturę i sport</p> <p>Cel strategiczny 1. Estetyzacja Rzeszycy</p> <p>Cel strategiczny 2. Marka kulturalna Rzeszycy znana poza granicami Gminy</p> <p>Cel strategiczny 3. Wzmacnianie tożsamości lokalnej wokół tradycji i kultury</p> <p>Cel strategiczny 4. Inwestycje w kulturę i turystykę</p>

- **Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Rzeszyca na lata 2016-2021** przyjętej Uchwałą Nr XXV/162/2016 Rady Gminy Rzeszyca z dnia 15 listopada 2016r

Tabela 29. Cele strategii społecznej (opracowanie własne)

Cel analizowanego programu
I. Skuteczne wspieranie rodziny przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych
Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży
II. Wspieranie osób bezrobotnych w zwiększeniu szans na rynku pracy
Opracowanie i realizacja projektów/programów służących aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych
Podjęcie współpracy w zakresie upowszechniania informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, usłudze pośrednictwa pracy oraz szkoleniach
III. Działania zmierzające do zmniejszenia liczby osób i rodzin zagrożonych uzależnieniami oraz patologiami społecznymi
Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży w szkołach w formie spotkań i pogadanek z przedstawicielami m.in. służby zdrowia, szkoły, propagujących zdrowy styl życia

5.1. SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

Obszar rewitalizacji, obejmujący część miejscowości Rzeczyca oraz część sołectwa Sadykierz jest obszarem o zdiagnozowanych problemach społecznych, związanych przede wszystkim z dużą ilością rodzin objętych pomocą społeczną, w tym szczególnie tych dotkniętych występowaniem ubóstwa (i pośrednio ukrytego, strukturalnego bezrobocia), niepełnosprawnością oraz w których występują problemy związane z nadużywaniem alkoholu (i pośrednio przemocą w rodzinie). Druga, istotna grupa problemów społecznych związana jest z zapewnieniem dzieciom i młodzieży oferty umożliwiającej rozwijanie swoich umiejętności i spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez umożliwienie udziału w zajęciach oświatowych i kulturalnych.

Obszar rewitalizacji to także obszar występowania problemów gospodarczych, związanych z nieefektywną strukturą wśród podmiotów gospodarczych – dominacja mikro- i małych przedsiębiorstw z branży rolniczej pozwala z dużym prawdopodobieństwem przypuszczać, że na wskazanym obszarze występuje ukryte, strukturalne bezrobocie. Jedną z jego oznak jest duża liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa.

Problem sfery społecznej – ubóstwo (i ukryte, strukturalne bezrobocie) oraz skostniała struktura podmiotów gospodarczych (z dominującym rolnictwem) wzajemnie się przenikają i nie da się ich oddzielić. W tym przypadku oddziaływanie na jeden z w/w problemów będzie miało pozytywny efekt na drugi. Jednocześnie należy podkreślić, że przemiany w sferze społecznej w zakresie podniesienia kompetencji dzieci i młodzieży przełożą się na jakość lokalnego kapitału społecznego i w perspektywie na polepszenie sytuacji na rynku pracy.

Kolejne problemy na wskazanym obszarze rewitalizacji, obejmującym część miejscowości Rzeczyca oraz część sołectwa Sadykierz dotyczą sfer: środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej. Ze względu na koncentrację zabudowań mieszkaniowych i usługowych w części miejscowości Rzeczyca oraz koncentrację zabudowy mieszkaniowej i produkcyjnej (na potrzeby rolnictwa) w części sołectwa Sadykierz, na tych obszarach występuje problem okresowego (w okresie grzewczym) przekroczenia norm emisji zanieczyszczeń do środowiska. Jednocześnie większość indywidualnych instalacji grzewczych jest przestarzała technicznie. Na wskazanych obszarach rewitalizacji nie ma też przykładów „dobrych praktyk” w zakresie stosowania odnawialnych źródeł energii. Problemy sfery

funkcjonalno-przestrzennej są z kolei charakterystyczne dla wskazanej do rewitalizacji części miejscowości Rzeczyca, gdzie występują zarówno zdegradowane obiekty kultury, obiekty przemysłowe oraz wartościowe układy przestrzenne, które utraciły swoje pierwotne funkcje. Dodatkowo stan techniczny niektórych z tych obiektów stanowi zagrożenie dla osób odwiedzających oraz osób, które mogłyby się znaleźć w ich pobliżu.

Ze względu na wzajemne przenikanie się problemów społecznych i gospodarczych oraz problemów środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych, skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych zdecydowano się pokazać w dwóch grupach. Jednocześnie należy podkreślić, że obie grupy są względem siebie komplementarne i uzupełniają się.

SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH W OBSZARZE SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM

- Zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej, szczególnie w obszarze ubóstwa i występowania patologii oraz wsparcie osób niepełnosprawnych – mieszkańcy obszarów objętych rewitalizacją powinni aktywnie przeciwstawiać się patologiom w swoim środowisku; w obszarze poddanych rewitalizacji należy wspierać aktywnych i aktywizować osoby, które uległy marazmowi; mieszkańcom obszarów objętych rewitalizacją należy pokazać, że jakość ich życia będzie o wiele wyższa, jeśli uniezależnią się od pomocy społecznej;
- Wytworzenie infrastruktury potrzebnej do prowadzenia dodatkowych zajęć dla dzieci i młodzieży oraz umożliwiającej poszerzenie oferty kulturalnej i oświatowej - mieszkańcom obszarów zdegradowanych należy stworzyć możliwość dostępu do kultury i pokazać ją jako alternatywną i atrakcyjną możliwość spędzania czasu; infrastruktura powinna umożliwić mieszkańcom obszarów zdegradowanych realizację swoich zainteresowań i rozwijanie umiejętności; szczególnie dotyczy to dzieci i młodzieży z obszarów objętych rewitalizacją, które potrzebują nowych wzorców postępowania;
- Zwiększenie aktywności gospodarczej i przeciwdziałanie ubóstwu – wykorzystanie aktywności mieszkańców obszarów objętych rewitalizacją do samorealizacji i prowadzenia własnej działalności gospodarczej; należy pobudzić mieszkańców obszarów objętych rewitalizacją do działania i pokazania im, że mogą przezwyciężyć marazm i wydobyć się z ubóstwa realizując jednocześnie swoje pasje i rozwijając talenty.

SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH W OBSZARZE PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNYM, ŚRODOWISKOWYM ORAZ TECHNICZNYM

- Ochrona potencjału kulturowego i środowiskowego – w obszarach objętych rewitalizacją występują wartościowe obiekty i układy przestrzenne o wyjątkowych walorach, o które należy dbać i które należy pielęgnować dla przyszłych pokoleń;
- Podniesienie jakości przestrzeni publicznych i nadanie im nowych funkcji integrujących – przestrzenie publiczne o znaczącym potencjale kulturowym i przyrodniczym w obszarze objętym rewitalizacją powinny zostać zagospodarowane w sposób sprzyjający budowaniu poczucia lokalnej tożsamości; przestrzenie te powinny być powodem do dumy i jednocześnie impulsem do aktywności na rzecz lokalnej społeczności; przestrzenie te powinny uzyskać też nowe funkcje aby stać się motorem przyszłych działań aktywizujących mieszkańców;
- Poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej, skoncentrowana głównie na działaniach termomodernizacyjnych oraz na wymianie źródeł ciepła – na obszarach rewitalizacji niezbędna jest poprawa jakości powietrza, a działania na rzecz jego poprawy będą miały dodatkowo walor edukacyjny i upowszechniający odnawialne źródła energii.

5.2. WIZJA OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Wizja stanowi obraz pożądanego stanu, jaki społeczność lokalna i inne podmioty chcą osiągnąć na koniec wdrażania Programu Rewitalizacji dla Gminy Rzeczyca – kierunków rozwoju z wykorzystaniem lokalnych potencjałów. Ponadto wizja wskazuje zasadniczy kierunek działania jaki stoi przed gminą oraz jest zobrazowaniem pożądanego przyszłości, która z założenia motywuje jej twórców i adresatów do działań na rzecz jej realizacji. Jako horyzont wizji przyjęto rok 2023.

GMINA RZECZYCA – WIZJA OBSZARÓW REWITALIZACJI

W roku 2023 zdegradowana część miejscowości Rzeczyca tętni życiem – mieszkańcy wiedzą, że stało się to dzięki realizacji wspólnych pomysłów, wzajemnemu wspieraniu się w ich realizacji, korzystaniu z lokalnych tradycji i siły woli, które zawsze w sobie mieli. Wiedzą, że właściwie wykorzystali daną im szansę na przezwyciężenie zjawisk kryzysowych. Aktywni mieszkańcy poprzez rozwijanie swoich pasji, które umieli zamienić w biznes, znacząco poprawili swój los.

Obszar miejscowości Rzeczyca objęty rewitalizacją ma charakter nie tylko reprezentacyjny – jest powodem dumy mieszkańców i powodem zainteresowania osób przyjezdnych, ale przede wszystkim pokazuje siłę i charakter jego mieszkańców. Duma z wyremontowanych obiektów, radość z korzystania z przyjaznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych oraz aktywność we wszystkich wydarzeniach tu organizowanych sprawia, że mieszkańcy obszaru niegdyś zdegradowanego pokazywani są jako wzór do naśladowania.

To, co jest najbardziej widoczne, to fakt, że centrum miejscowości żyje życiem swoich mieszkańców – widzimy ich w przestrzeni publicznej, korzystających z infrastruktury, rozwijających swoje pasje i talenty.

Drugi wskazany do rewitalizacji obszar, obejmujący część sołectwa Sadykierz odżywa, uwolniony od problemów związanych z nadużywaniem alkoholu pokazuje, że istnieją inne sposoby na spędzanie czasu. Sercem miejscowości jest kompleks, który tworzy filia szkoły podstawowej i zrewitalizowana świetlica. Obiekty te goszczą dzieci i młodzież, gwarantując im ciekawą alternatywę dla spędzania czasu wolnego – mogą swobodnie realizować swoje pomysły i rozwijać swoją kreatywność. Obiekty te są też dumą dorosłych mieszkańców Sadykierza, który dbają o nie i w oparciu o nie kultywują lokalne tradycje.

5.3. CEL GŁÓWNY PROGRAMU REWITALIZACJI

Misja to wartość główna. Podjęcie decyzji o prowadzeniu działań rewitalizacyjnych przez władze Gminy Rzeszyca oznacza dążenie do rozwiązania problemów i maksymalne wykorzystanie potencjału tkwiącego w obszarze wskazanym do rewitalizacji.

GMINA RZESZYCA – MISJA REWITALIZACJI

**Uczynić obszar rewitalizacji przestrzenią wolną od problemów
i przyjazną do życia.**

GMINA RZESZYCA – CEL GŁÓWNY REWITALIZACJI

Stworzenie warunków do rozwoju obszarów zdegradowanych i poprawa warunków życia ich mieszkańców poprzez niwelację zjawisk kryzysowych oraz aktywizację społeczną i gospodarczą.

5.4. CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU REWITALIZACJI

Osiągnięcie celu głównego programu może nastąpić tylko poprzez działania we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej, środowiskowej i infrastrukturalnej dla których przyporządkowane zostały cele szczegółowe:

CEL SZCZEGÓŁOWY 1 – WZMOCNIENIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI

CEL SZCZEGÓŁOWY 2 - POPRAWA FUNKCJI I WIZERUNKU PRZESTRZENI PUBLICZNYCH W OBSZARZE REWITALIZACJI

CEL SZCZEGÓŁOWY 3 – POPRAWA JAKOŚCI WARUNKÓW PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ OBSZARU

5.5. KIERUNKI DZIAŁAŃ PROGRAMU REWITALIZACJI

CEL SZCZEGÓŁOWY 1 – WZMOCNIENIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI

CEL OPERACYJNY 1a

Budowa wspólnoty wśród społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji.

Przyjęte kierunki działania dla tego celu ukierunkowane na aktywizację społeczeństwa, rozwijanie zainteresowań i talentów mieszkańców obszaru rewitalizacji, wskazywanie kierunków i pomoc w wychodzeniu spod parasola pomocy społecznej, dostarczania bodźców rozwojowych i budowania zaangażowania we wspólne tworzenie jakości obszaru. W perspektywie kilku lat powinna powstać lokalna „moda” na bycie aktywnym, na współdziałanie i wzajemną pomoc.

Podstawą tego celu jest zbudowanie poczucia wspólnoty wobec dotykających większość mieszkańców problemów i wspólne im przeciwdziałanie. Tylko razem, członkowie lokalnych wspólnot mogą wydostać się ze stanu kryzysowego, wzajemnie się wspierać i pilnować w drodze do wytyczonego celu.

CEL OPERACYJNY 1b

Poprawa warunków rozwoju dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji.

Przyjęte kierunki działania zorientowano na tworzenie warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży poprzez przygotowanie i udostępnienie im miejsca stanowiącego alternatywę dla dotychczasowego spędzania czasu wolnego i pokazania innych wzorców postępowania niż tylko „trwania” i korzystania z pomocy społecznej. Alternatywą powinna być wysokiej jakości oferta kulturalna i rekreacyjna, która pokaże alternatywne ścieżki postępowania. W przypadku dzieci i młodzieży ważne jest aby doceniać i nagradzać ich sukcesy oraz wspierać na każdym etapie dorastania tych najbardziej tego potrzebujących.

Podstawą tego celu jest zadbanie o największy skarb i potencjał gminy – przyszłych mieszkańców i przyszłych twórców jej wielkości. Dzieci i młodzież muszą wiedzieć, że w swojej małej ojczyźnie znajdują wsparcie i bezpieczeństwo.

CEL SZCZEGÓŁOWY 2 - POPRAWA FUNKCJI I WIZERUNKU PRZESTRZENI PUBLICZNYCH W OBSZARZE REWITALIZACJI

CEL OPERACYJNY 2a

Nadanie nowych funkcji przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji.

Przyjęte kierunki działania zorientowano na poprawę jakości przestrzenno-funkcjonalnej obszaru, jego ochronę przed degradacją i zagospodarowanie przestrzeni. Należy pamiętać, że ta nowa przestrzeń musi spełniać najwyższe normy jakości i musi być jak najbardziej funkcjonalnie dostosowana do potrzeb przyszłych użytkowników.

Podstawą tego celu jest zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej, która stanie się naturalną przestrzenią do nawiązywania kontaktów i budowania więzi pomiędzy mieszkańcami.

CEL OPERACYJNY 2b

Ulepszanie rozwiązań infrastrukturalnych podnoszących jakość życia w obszarze rewitalizacji.

Przyjęte kierunki działania ukierunkowane są na naprawę zdegradowanych obszarów o znaczeniu historycznym i przyrodniczym, poprawę stanu technicznego zabytków, adaptację i przywrócenie miejsc zabytkowych do pełnienia nowych funkcji, poprawę dostępności tych obszarów dla mieszkańców, podniesienie jakości ich otoczenia, wykorzystanie walorów środowiskowych obszaru.

Cel ten jest w sposób naturalny powiązany z poprzednim – przestrzeń publiczna powinna stanowić

bazę do kolejnych inicjatyw polepszających warunki zamieszkania mieszkańców i wskazywać kolejne kroki na drodze rozwoju.

CEL SZCZEGÓŁOWY 3 – POPRAWIA JAKOŚCI WARUNKÓW PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

CEL OPERACYJNY 3a

Poprawa stanu technicznego infrastruktury na obszarze rewitalizacji.

Przyjęte kierunki działania zorientowano na naprawę zdegradowanych obszarów o znaczeniu historycznym, poprawę stanu technicznego zabytków, adaptacja miejsc do pełnienia nowych funkcji, poprawę dostępności do tych miejsc dla mieszkańców, podniesienie jakości ich otoczenia, m.in. poprzez wdrażanie proekologicznych rozwiązań i poprawę bezpieczeństwa obiektów i przestrzeni.

Podstawą tego celu jest zapewnienie mieszkańcom jak najlepszych warunków do życia i działania. Przyjęte rozwiązania zakładają aktywizację gospodarczą w szeroko rozumianej przestrzeni gminy jak największej liczby mieszkańców.

CEL OPERACYJNY 3b

Tworzenie przyjaznego otoczenia i wspieranie inicjatyw gospodarczych.

Przyjęte kierunki działania zorientowano na rozwój i poprawę dostępu do instytucji otoczenia biznesu i stwarzanie przyjaznych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej. Podstawą działalności powinny być lokalne zasoby, w tym zasoby kultury które mogą stanowić przewagę oraz lokalne pokłady przedsiębiorczości, skumulowane w małych, rodzinnych przedsiębiorstwach.

Cel ten ma realizować zasadę, że przyszłość zależy od nas samych i wystarczy tylko niewielka pomoc aby uniezależnić się od innych i samemu tworzyć swoją ścieżkę kariery. Ideą jest, aby osoby którym się uda pomagały kolejnym.

6. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

6.1. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE – KRYTERIUM WYBORU

Kompleksowe wdrożenie Programu Rewitalizacji Gminy Rzeczyca wymaga zastosowania podejścia projektowego do wskazanych potrzeb rewitalizacyjnych, postawionego przed programem celu oraz związanych z nimi kierunków działania. Zadaniem przedsięwzięć/projektów jest wprowadzenie zmian, które w okresie do 2023 r. przyczynią się do realizacji wizji zapisanej w programie rewitalizacji.

Na podstawie przeprowadzonych analiz dotyczących zarówno zdiagnozowanych potrzeb, jak i stopnia organizacyjnego przygotowania projektów, wyselekcjonowano grupę **projektów podstawowych**, które doprowadzić mają do zmiany sytuacji kryzysowej na obszarach rewitalizacji. Poniższe projekty wybrane zostały jako skutecznie przyczyniające się do rozwiązania zdiagnozowanych problemów w obszarze wymagającym wsparcia.

Wszystkie wskazane projekty spełniają warunek bezpośredniego oddziaływania na mieszkańców obszarów wskazanych do rewitalizacji i są zlokalizowane na obszarze rewitalizacji.

Poniżej wskazano projekty zaplanowane w ramach niniejszego programu jako projekty podstawowe. Ich realizacja zapewni osiągnięcie celów programu rewitalizacji a w szczególności pozwoli na rozpoczęcie procesu wychodzenia obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego.

Tabela 30. Lista podstawowych projektów rewitalizacyjnych (opracowanie własne)

PROJEKT NR 1	AKTYWIZACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA OSÓB ZAGROŻONYCH UBÓSTWEM LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM
PROJEKT NR 2	STWORZENIE NOWOCZESNEJ PRZESTRZENI PUBLICZNEJ NA BAZIE ISTNIEJĄCEJ ARCHITEKTURY PRZEMYSŁOWEJ W OTOCZENIU ZABYTKOWEGO PARKU PODWORSKIEGO
PROJEKT NR 3	RZECZYCA - STWORZENIE MARKI LOKALNEJ
PROJEKT NR 4	REWALORYZACJA ZABYTKOWEGO PARKU PODWORSKIEGO W RZECZYCY
PROJEKT NR 5	WZMACNIANIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ WOKÓŁ TRADYCJI I KULTURY
PROJEKT NR 6	ROZBUDOWA I TERMOMODERNIZACJA STRAŻNICY OSP W SADYKIERZU Z ADAPTACJĄ POMIESZCZEŃ NA ŚWIETLICĘ WIEJSKĄ I ZAGOSPODAROWANIEM TERENU PRZYLEGŁEGO

Źródło: opracowanie własne

W dalszej części w odniesieniu do każdego z projektów oprócz charakteryzującego go opisu z zakresem planowanych działań umieszczono m.in.: nazwę, zakładane cele, podmioty go realizujące, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane produkty i rezultaty oraz grupę docelową.

PROJEKT NR 1

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO	
Nazwa	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym
Zakres	Zadanie jest odpowiedzią na lokalne problemy w obszarze rewitalizacji, tj.

realizowanych działań	<p>bezrobocia (także ukrytego) wśród osób o niskich, zdezaktualizowanych kwalifikacjach zawodowych. Brak zatrudnienia jest często skutkiem jak i przyczyną problemów z integracją społeczną i aktywnym udziałem w życiu rodzinnym i społecznym. Problemem jest również kwestia braku umiejętności o charakterze edukacyjnym i obywatelskim, co prowadzi do rezygnacji z udziału w życiu społecznym, a następnie do wykluczenia społecznego. Problemy te występują często w powiązaniu z niezaradnością życiową, alkoholizmem w rodzinie, przemocą czy niepełnosprawnością.</p> <p>W ramach zadania planuje się realizacja program szkoleniowo-doradczego, który obejmował będzie elementy aktywnej integracji w formie instrumentów aktywizacji; społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • warsztaty kompetencji psychospołecznych, • indywidualne poradnictwo psychologiczne, • warsztaty doradztwa zawodowego, • indywidualne poradnictwo zawodowe, • kurs komputerowy, • warsztaty stylizacji i wizażu, • warsztaty rękodzieła, • kurs operatora wózków jezdniowych, • kurs sprzedawcy z obsługą kas fiskalnych, • badania medycyny pracy, • warsztaty „ABC” zarządzania budżetem domowym.
Cele	<p>społeczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktywizacja osób korzystających z pomocy społecznej w tym osób niepełnosprawnych, • wzrost samooceny i podniesienie kompetencji społecznych, • aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych • wzrost kompetencji życiowych osób zamieszkujących na terenie rewitalizowanym, • aktywizacja osób starszych, • reintegracja społeczno-zawodowa, • wsparcie w zakresie zakładania własnej działalności gospodarczej. <p>gospodarcze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój ekonomii społecznej poprzez przygotowanie osób do utworzenia przedsiębiorstwa społecznego, • wsparcie przedsiębiorców poprzez przygotowanie zawodowe osób kierowanych do pracy. <p>środowiskowe: -</p> <p>funkcjonalno-przestrzenne: -</p> <p>techniczne: -</p>
Grupa docelowa	Mieszkańcy obszarów wskazanych do rewitalizacji, tj. części miejscowości Rzeszyca oraz części sołectwa Sadykierz
Lokalizacja	Część miejscowości Rzeszyca oraz część sołectwa Sadykierz
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rzeszyca
Partnerstwo	Lider: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Partnerzy: PUP w Tomaszowie Mazowieckim, podmioty publiczne oraz przedsiębiorcy
Produkty – efekty rzeczowe realizacji projektu	Nie dotyczy

Rezultaty oddziaływania na zdiagnozowane zjawiska problemowe	- zmniejszenie liczby osób objętych pomocą społeczną, mierzona rokrocznie na podstawie danych GOPS, - nadanie nowych kompetencji osobom uczestniczącym w wydarzeniach związanych z realizacją projektu, mierzone rokrocznie na podstawie danych GOPS, GOK, Urzędu Gminy,
Szacowany koszt	100 000,00 zł
Sposób finansowania	środki własne Gminy Rzeczyca (20 tys. zł), dotacja ze środków EFS w ramach RPO Wł 2014-2020 (80 tys. zł)
Czas realizacji	2018-2019

PROJEKT NR 2

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO	
Nazwa	Stworzenie nowoczesnej przestrzeni publicznej na bazie istniejącej architektury przemysłowej w otoczeniu zabytkowego parku podworskiego
Zakres realizowanych działań	<p>Projekt dotyczy kompleksowej rewitalizacji obiektu poprzemysłowego, który służył celom warsztatowo-administracyjnym dawnego zakładu tkactwa artystycznego „Twórczość Mazowiecka”. Obiekt leży na terenie zabytkowego parku podworskiego im. Ignacego Paderewskiego. Budynek ten obecnie jest pustostanem, który nie był użytkowany od połowy lat 90 XX wieku. Budynek wraz z terenem przyległym został wykupiony na własność przez Gminę Rzeczyca. Obiekt w obecnym stanie nie nadaje się do użytku.</p> <p>Ideą projektu jest zaadoptowanie budynku, który leży w centralnej części miejscowości Rzeczyca na potrzeby jednostek administracyjnych Gminy Rzeczyca. Inwestycja będzie obejmowała stworzenie nowoczesnego obiektu Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i Gminnego Ośrodka Kultury wraz z kompleksową termomodernizacją istniejącego budynku oraz zagospodarowaniem terenu przyległego terenu parkowego.</p> <p>Dokładny zakres robót:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prace rozbiórkowe, - przebudowa dwukondygnacyjnego, podpiwniczonego korpusu istniejącego budynku (w tym dostosowanie pomieszczeń do nowych funkcji, przebudowa klatek schodowych, montaż instalacji wewnętrznych, drzwi, okien, budowa sali widowiskowej, dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych, wykonanie pokrycia dachowego, budowa i wykończenie ścian wewnętrznych itp.) - nadbudowa budynku o jedną kondygnację biurową z poddaszem, - budowa stylizowanego na fronton dworu Szweycerów portyku wejściowego z tarasem, - przebudowa drogi wewnętrznej wraz z placem manewrowym, budowa parkingów oraz dojść do budynków (chodników), - wykonanie niezbędnej infrastruktury zewnętrznej uzbrojenia terenu (m.in. przebudowę istniejących przyłączy i budowę nowych, przebudowę istniejących i budowę nowych instalacji zewnętrznych, - budowa drobnych form architektonicznych: ogrodzenie terenu, ławek itp. - wykonanie oświetlenia terenu oraz podświetlenia pylonu i budynku, - wykonanie nowej parkowej zieleni niskiej, - wykonanie instalacji Odnawialnych Źródeł Energii (pompy ciepła, ogniwa fotowoltaiczne) do zaopatrywania obiektu w energię elektryczną i ciepłą. - wyposażenie obiektu.

	<p>W rozbudowywanym obiekcie znajdują się następujące funkcje/institucje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Urząd Gminy w Rzeczy: Referat organizacyjny, Referat gospodarowania mieniem, inwestycji i ochrony środowiska, Referat budżetu i finansów, - Urząd Stanu Cywilnego, - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, - Rada Gminy, - Gminny Ośrodek Kultury, - Biblioteka Publiczna - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych <p>W chwili obecnej ww. instytucje znajdują się w trzech różnych, oddalonych od siebie lokalizacjach. Zebranie w jednym obiekcie wszystkich jednostek administracyjnych ułatwi i usprawni zarządzanie nimi oraz umożliwi kompleksową obsługę interesantów, pracę Rady Gminy, organizację szkoleń, spotkań (sala multimedialna i konferencyjna). Wszystkie te zadania będą realizowane w lepszych warunkach niż obecnie.</p>
Cele	<p>Społeczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa oferty kulturalnej poprzez umieszczenie w obiekcie Sali widowiskowej GOK, dzięki której m.in.: lokalni twórcy ludowi oraz zespoły (w tym momencie przy GOK-u działa ich 8 – dwie kapele ludowe, orkiestra, zespół ludowy i cztery taneczne) zyskają miejsce do ćwiczeń oraz występów scenicznych, • Poprawa jakości obsługi osób niepełnosprawnych oraz seniorów poprzez kompleksowe dostosowanie obiektu do ich potrzeb, ponadto dzięki umieszczeniu wszystkich ważnych instytucji publicznych w jednym miejscu, osoby te będą mogły załatwiać swoje sprawy bez konieczności przemieszczania się po różnych częściach Rzeczy. <p>Gospodarcze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stworzenie warunków do powstawania nowych inicjatyw gospodarczych, poprzez utworzenie przestrzeni, która będzie mogła być wykorzystywane na potrzeby organizacji spotkań, szkoleń i warsztatów w ramach projektu nr 3 – stworzenie marki lokalnej. <p>Środowiskowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • redukcja niskiej emisji poprzez zastosowanie OZE, • zwiększenie efektywności energetycznej budynku sektora publicznego, • pozytywne oddziaływanie na kwestie związane ze zmianami klimatu. <p>Funkcjonalno-przestrzenne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa estetyki przestrzeni publicznej na terenie obszaru rewitalizacji, • odnowienie i nadanie nowych funkcji obiektowi położonemu na terenie zabytkowego parku podworskiego, • umieszczenie wszystkich jednostek administracyjnych gminy w jednym miejscu, co wpłynie na usprawnienie procesu obsługi mieszkańców, • poprawa jakości świadczonych usług publicznych i społecznych, • poprawa jakości życia mieszkańców poprzez dostęp do wyższej jakości infrastruktury społecznej w obszarze rewitalizacji. <p>Techniczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odnowienie zdegradowanego obiektu poprodukcyjnego, • Wykonanie dobrej jakości prac budowlanych w obiekcie,
Grupa docelowa	Mieszkańcy obszaru wskazanego do rewitalizacji, tj. części miejscowości Rzeczyca

Lokalizacja	Miejscowość Rzeczyca, ulica Parkowa 1, działki nr 871/5, 872/8, 860/6, 869/15, 870/7, obręb geodezyjny 0018 Rzeczyca
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rzeczyca
Partnerstwo	Brak
Produkty – efekty rzeczowe realizacji projektu	- zrewitalizowany budynek przemysłowy
Rezultaty – oddziaływanie na zdiagnozowane zjawiska problemowe	- zwiększenie liczby osób korzystających z zrewitalizowanego obiektu, mierzona rokrocznie na podstawie danych przez Urząd Gminy, - podniesienie jakości obsługi mieszkańców gminy, mierzone rokrocznie za pomocą ankiet satysfakcji klienta zbieranych przez Urząd Gminy
Szacowany koszt	8 000 000,00 zł
Sposób finansowania	środki własne Gminy Rzeczyca (1 mln 200 tys. zł) oraz dotacja ze środków EFRR w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 (6 mln 800 tys. zł)
Czas realizacji	2017-2020

PROJEKT NR 3

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO	
Nazwa	Rzeczyca – stworzenie marki lokalnej
Zakres realizowanych działań	<p>Projekt ma na celu znaczącą poprawę w obszarze społeczno - gospodarczym. Jakość produktów rolnych rzeczonych rolników jest faktem, o który trzeba zadbać, rozwijać oraz promować. Wyrażna potrzeba nowoczesnego podejścia do zbudowania na nowo wartości jakie posiadają lokalne wyroby znacząco wpłynie na rozwój gospodarczy na wyznaczonym obszarze zdegradowanym. Wypracowanie poczucia wspólnoty producentów żywności jest impulsem społecznym integrującym i mobilizującym do samorozwoju mieszkańców. Planowane rozwiązanie oparte jest na dobrych praktykach europejskich, które wdrożone zostaną w gminie.</p> <p>W ramach projektu zorganizowane będzie Forum Przedsiębiorczości i Aktywności Społecznej - podmiot pełniący funkcje inkubatora przedsiębiorczości. Jego zadaniem będzie organizowanie spotkań z przedsiębiorcami, szkoleń, świadczenie usług doradczych. Będzie to organizacja zrzeszająca lokalnych producentów/rolników, pomagająca zdobywać nowe rynki zbytu. Forum podejmie działania zmierzające do stworzenia znaku handlowego, marki kojarzącej się z gminą Rzeczyca, która podkreślałaby, że produkt pochodzący z gminy Rzeczyca, to zawsze produkt wysokiej jakości.</p>
Cele	<p>Społeczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości życia mieszkańców obszaru i zmniejszenie skali ubóstwa poprzez aktywizację mieszkańców obszaru rewitalizacji i zwiększenie ich dochodów. <p>Gospodarcze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • promocja lokalnych towarów, która wpłynie na wzrost dochodów mieszkańców obszaru rewitalizacji, • znalezienie nowych rynków zbytu dla rolników i przedsiębiorców, • stworzenie efektu synergii wśród przedsiębiorców, • zmniejszenie ubóstwa w gminie,

	<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby przedsiębiorców, promocja i wzmocnienie pozycji gminy w skali regionu, poprawa warunków do prowadzenia i założenia działalności gospodarczej, wzrost dochodów mieszkańców.
	Środowiskowe: -
	Funkcjonalno-przestrzenne: -
	Techniczne: -
Grupa docelowa	Mieszkańcy obszaru wskazanego do rewitalizacji, tj. części miejscowości Rzeczyca i miejscowości Sadykierz
Lokalizacja	Część miejscowości Rzeczyca objęta rewitalizacją Rzeczyca, Sadykierz
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rzeczyca
Partnerstwo	Lider: Gmina Rzeczyca Partnerzy: PUP w Tomaszowie Mazowieckim, rolnicy oraz przedsiębiorcy
Produkty – efekty rzeczowe realizacji projektu	Nie dotyczy
Rezultaty – oddziaływanie na zdiagnozowane zjawiska problemowe	- zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych korzystających z projektu, mierzona rokrocznie na podstawie danych Urzędu Gminy, - zwiększenie liczby zorganizowanych wydarzeń o charakterze gospodarczym, mierzona rokrocznie na podstawie danych Urzędu Gminy.
szacowany koszt	100 000,00 zł
Sposób finansowania	środki własne Gminy Rzeczyca (10 tys. zł), dotacja ze środków EFS w ramach RPO WŁ 2014-2020 (80 tys. zł); środki prywatne (10 tys. zł)
Czas realizacji	2018-2020

PROJEKT NR 4

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO	
Nazwa	Rewaloryzacja zabytkowego parku podworskiego w Rzeczycu
Zakres realizowanych działań	<p>Celem zadania pn. „Rewaloryzacja zabytkowego parku w Rzeczycu” jest wykonanie kompleksowej rewitalizacji parku z uwzględnieniem programu adaptacyjnego dla potrzeb użytkownika oraz modernizacji wyposażenia parku zgodnie z wymaganiami łódzkiego konserwatora zabytków.</p> <p>Park stanowi zabytek sztuki ogrodowej wpisany do rejestru zabytków decyzją łódzkiego Konserwatora Zabytków pod nazwą Park dworski w Rzeczycu, nr rej.: 796 z 1967-12-27. Powstały w drugiej połowie XVIII wieku stanowi przykład parku krajobrazowego podworskiego.</p> <p>Park krajobrazowy im. Ignacego Paderewskiego, jest cennym obiektem w skali nie tylko lokalnej, ale i regionalnej. Dwór w Rzeczycu był bowiem własnością cenionego rodu Szweycerów, znanego z koneksji z Adamem Mickiewiczem, Cyprianem Norwidem czy Janem Matejko. Jednak to nie znajomości, a wkład w rozwój lokalnej kultury i przemysłu oraz szeroko pojęta działalność charytatywna wpłynęła na wielkość rodu Szweycerów. Rzeczyca była jednym z wielu majątków rodziny. W różnych częściach regionu zachowały się pozostałości Dworów m. in. w sąsiedniej Bartoszówce czy Glinie, ale także w Ostrowie koło Łasku i Kuflewie koło Mińska Mazowieckiego. Jednak pomimo rozebrania budynku Dworu w Rzeczycu, park krajobrazowy jest reliktem przeszłości, który zawiera cenne okazy i drzewa pomnikowe i wymaga natychmiastowych zabiegów przeciwdziałających postępującej degradacji.</p>

	<p>Bardzo ważnym walorem jest jego lokalizacja w otulinie Spiskiego Parku Krajobrazowego, który wraz z parkami Przedborskim i Sulejowskim tworzy ponadregionalny obszar Nadpilicznych Parków Krajobrazowych. Park w Rzeczycy choć o powierzchni nieco ponad 3 ha wraz ze swoimi reliktowymi okazami i pomnikami przyrody stanowi cenny obszar pod względem przyrodniczym.</p> <p>W chwili obecnej park, mimo że ma status ochronny, jest bardzo zaniedbany. Układ wnętrza parkowych oraz pierwotna kompozycja roślinności są mało przejrzyste. Wyposażenie parku, choć powojenne, poddawane jest ciągłej degradacji, a sam park powoli traci swoje znaczenie. Bez jasno określonego planu rewitalizacji kolejne remonty z ostatnich dziesięcioleci spowodowały zatarcie historycznej kompozycji parkowej. Przyczyniły się do tego głównie czynniki zewnętrzne jak: zniszczenia z okresu II Wojny Światowej, odebranie majątku prawowitym właścicielom i jego parcelacja w okresie powojennej reformy rolnej oraz długoletni okres niekontrolowanych przekształceń substancji parkowej na potrzeby współczesne. Te zmiany jednak poza masową wycinką sanitarną z ostatnich lat, niszczącą nieodwracalnie historyczne układy kompozycyjne są jednak do odtworzenia. Największą szkodę dla charakteru parku spowodowało rozebranie budynku dworu w 1962 roku i budowa w jego miejscu budynku o funkcji produkcyjnej. Obecnie budynek ten ma zostać odremontowany z przeznaczeniem na siedzibę Władz Gminy, co stanowi odrębne opracowanie. Ze względu jednak na niekwestionowane powiązanie budynku z zabytkowym parkiem, wytyczne do rewaloryzacji będące wynikiem analiz kompozycji parkowej obejmują również kierunek prac projektowych, zmierzających do remontu ww. budynku oraz rewaloryzacji jego bezpośredniego otoczenia.</p> <p>W samej substancji parkowej podjęto także szereg działań niezgodnych z pierwotnymi założeniami. Przypadkowe rozwiązania bardziej szpecą niż zdobią park (utwardzenie z wielkich płyt betonowych, skład opału, wygrodzenie budynku z części parkowej za pomocą zniszczonego już płotu metalowego, a także przypadkowe poprowadzenie ścieżek z betonowych płyt. Brak podstawowej infrastruktury technicznej typowej dla terenów o funkcji rekreacyjnej (głównie oświetlenia, elementów związanych z kulturą, małą gastronomią czy potrzebami sanitarnymi) powoduje, że park na przestrzeni lat stopniowo stracił swoją pozycję w gminie i w regionie - gdyby nie sąsiedztwo szkoły, Urzędu Gminy i OSP, park zupełnie straciłby na znaczeniu.</p> <p>Obiekty te stanowią dodatkowy walor i nasuwają wnioski o dostosowaniu koncepcji rewitalizacji parku do potrzeb społecznych, kulturalnych i edukacyjnych. W chwili obecnej, kiedy jeszcze park posiada mało czytelny, ale niewątpliwie walor kompozycyjny i przyrodniczy podjęcie procesu rewitalizacji jest najwyższą koniecznością.</p> <p>Zakres prac do wykonania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elementy infrastruktury parkowej i czynniki wspomagające funkcję sportowo – rekreacyjną: <ul style="list-style-type: none"> – ścieżka zdrowia, – miękko prowadzone aleje o nawierzchniach przystosowanych do biegania (nawierzchnie ziemno-żwirowe), – odpowiednio dobrane wyposażenie parku – ławki, elementy oświetlenia, kosze na śmieci, stojaki na rowery, – remont układu wodnego i uzupełnienie wyposażenia o taras nadwodny z ławeczkami do rekreacji,
--	--

	<p>2. Elementy infrastruktury parkowej wspomagające funkcję kulturalną z elementami sztuki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – scena koncertowa z widownią, – lokalizacja lokalnych kół artystycznych i sali ślubów w budynku znajdującym się na terenie parku, – Lokalizacja rzeźby 'na rozdrożu' związanej tematycznie z rodem Szweycerów (np. popiersie Michała Szweycera brata pierwszego właściciela Rzeczycy, znanego z pierwszych zdjęć Adama Mickiewicza i Cypriana Norwida oraz z pozowania do obrazu Jana Matejki „Kazanie Piotra Skargi” - jako ksiądz Piotr Skarga). <p>3. Elementy infrastruktury parkowej wspomagające funkcję prospołeczną:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ogród sensoryczny zaplanowany w taki sposób, aby zainteresować różne grupy wiekowe i społeczne, – plac zabaw dla dzieci w wieku przedszkolnym, – infrastruktura dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych (huśtawka, rampa, miejsca postojowe, odpowiednie nawierzchnie, ogród sensoryczny). <p>4. Elementy infrastruktury parkowej wspomagające funkcję edukacyjno – informacyjną:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ścieżka dydaktyczna o tematyce przyrodniczej i historycznej, doposażona w tablice informacyjne i specjalnie zaprojektowane oświetlenie najciekawszych drzew. – ogród sensoryczny wspomagający funkcje poznawcze oparty na oddziaływaniu pięciu zmysłów. – tabliczki do opisu drzew pomnikowych i okazowych, – Rzeźba 'na rozdrożu' z tabliczką informacyjną dotyczącą popiersia Michała Szweycera.
Cele	<p>Społeczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktywizacja społeczności obszaru rewitalizacji poprzez stworzenie miejsca spotkań i rekreacji, • zaspokojenie potrzeb kulturalnych i społecznych mieszkańców obszaru poprzez wybudowanie muszli koncertowej z widownią, • edukacja mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez utworzenie ścieżki dydaktycznej, • stworzenie miejsca odpoczynku i rekreacji dla seniorów oraz osób niepełnosprawnych poprzez utworzenie ogrodu sensorycznego, • utworzenie miejsca, w którym organizowane będą wydarzenia kulturalne, • wzmocnienie więzi społecznych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji, • poprawa bezpieczeństwa publicznego poprzez zainstalowanie monitoringu w parku. <p>Gospodarcze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stworzenie warunków do powstawania nowych inicjatyw gospodarczych w otoczeniu parku oraz do obsługi wydarzeń organizowanych w zrewitalizowanej przestrzeni publicznej. <p>Środowiskowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utworzenie „zielonych płuc obszaru” poprzez nowe nasadzenia drzew i krzewów oraz uporządkowanie istniejącej zieleni, • wzrost różnorodności gatunkowej roślin,

	<ul style="list-style-type: none"> odzyskanie terenów zielonych, które przyczynią się do polepszenia stanu środowiska naturalnego
	Funkcjonalno-przestrzenne: <ul style="list-style-type: none"> poprawa estetyki przestrzeni publicznej na terenie obszaru rewitalizacji, odnowienie zaniedbanego i zdegradowanego zabytkowego parku podworskiego, przywrócenie zabytkowej wartości parku, zaadoptowanie parku do potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji
	Techniczne: <ul style="list-style-type: none"> wykonanie dobrej jakości infrastruktury rekreacyjno-kulturowej, odnowienie zaniedbanych obiektów małej architektury.
Grupa docelowa	Mieszkańcy obszaru wskazanego do rewitalizacji, tj. części miejscowości Rzeszyca
Lokalizacja	Miejscowość Rzeszyca, działki nr 860/6, 860/7, 860/8, 861/4, 866/2, 867/1, 867/2, 867/3, 867/4, 867/5, 868/1, 868/2, 868/3, 869/12, 869/13, 869/14, 869/15, 870/7, 870/8, 871/5, 872/8, 872/9, części działki 872/10, 882/1, 882/2, 883/1 i 870/6. 871/5, 872/8, 860/6, 869/15, 870/7, obręb geodezyjny 0018 Rzeszyca
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rzeszyca
Partnerstwo	-
Produkty – efekty rzeczowe realizacji projektu	- zrewitalizowany park podworski
Rezultaty – oddziaływanie na zdiagnozowane zjawiska problemowe	- zwiększenie liczby osób korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni publicznej, mierzona rokrocznie na podstawie danych GOK i Urzędu Gminy, - zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych zorganizowanych w zrewitalizowanej przestrzeni publicznej, mierzona rokrocznie na podstawie danych GOK i Urzędu Gminy.
Szacowany koszt	8 000 000,00 zł
Sposób finansowania	środki własne Gminy Rzeszyca (1 mln 200 tys. zł) oraz dotacja ze środków RPO Wł na lata 2014-2020 (6 mln 800 tys. zł)
Czas realizacji	2017-2020

PROJEKT NR 5

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO	
Nazwa	Wzmacnianie tożsamości lokalnej wokół tradycji i kultury
Zakres realizowanych działań	<p>Projekt zakłada stworzenie systemu wsparcia twórczości lokalnych zespołów muzycznych i twórców ludowych, stworzenie systemu przekazywania umiejętności rękodzielniczej przez twórców innym osobom, w tym dzieciom i młodzieży. Ponadto planuje się organizację cyklicznych imprez ludowo-kulturalnych, np. Gminnych Dożynek, Konkursu Darcia Pierza, konkursu piosenki dziecięcej i młodzieżowej pn. "Złote Łabędzie". Aby odpowiednio wypromować lokalną twórczość i tradycję planuje się wydanie publikacji promocyjnych, tj. foldery, książki, tomiki wierszy.</p> <p>Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że na terenie gminy istnieje wiele zespołów ludowych, młodzieżowych (w tym tanecznych). Mają one jednak problemy z rozwijaniem swoich pasji, zdolności i talentów z uwagi na braki infrastrukturalne i finansowe. Projekt jest odpowiedzią na te problemy.</p>

	<p>Istotnym problemem jest również migracja młodych osób do większych miast. Projekt zakłada wzmocnienie tożsamości młodzieży z zamieszkiwanym obszarem.</p> <p>Wykaz planowanych do realizacji zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizacja zajęć dla lokalnych kapeli ludowych, - organizacja zajęć dla młodzieżowych zespołów muzycznych i tanecznych, - zatrudnienie instruktorów, - organizacja warsztatów i wyjazdów studyjnych, - organizacja imprez kulturalnych, w tym festiwalu „Złote Łabędzie” czy konkursu „Darcia Pierza”, - organizacja warsztatów rękodzielniczych, - organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych, np. „Rzeczyckiego Biegu Rodzinnego”, - nauka gry na instrumentach, - spotkania autorskie z artystami.
Cele	<p>Społeczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • integracja międzypokoleniowa, • aktywizacja mieszkańców obszaru zdegradowanego, • wzmocnienie tożsamości mieszkańców obszaru rewitalizacji z ich „małą ojczyzną”, • poprawa jakości świadczonych usług kulturalnych, • stworzenie młodym mieszkańcom obszaru warunków do osiedlenia się na stałe.
	<p>Gospodarcze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ożywienie gospodarcze na obszarze rewitalizacji, w oparciu o utrzymany lub nowo wytworzony kapitał społeczny. • promowanie obszaru poddanego rewitalizacji.
	<p>Środowiskowe:-</p>
	<p>Funkcjonalno-przestrzenne:-</p>
	<p>Techniczne:</p>
Grupa docelowa	Mieszkańcy obszarów wskazanych do rewitalizacji, tj. części miejscowości Rzeszyca oraz części sołectwa Sadykierz
Lokalizacja	Rzeszyca i Sadykierz
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rzeszyca
Partnerstwo	- Gminny Ośrodek Kultury w Rzeszyce - Publiczna Szkoła Podstawowa w Rzeszyce
Produkty – efekty rzeczowe realizacji projektu	Nie dotyczy
Rezultaty – oddziaływanie na zdiagnozowane zjawiska problemowe	- zwiększenie liczby osób uczestniczących w zorganizowanych wydarzeniach kulturalnych, mierzona rokrocznie na podstawie danych GOK i Urzędu Gminy, - zwiększenie liczby zorganizowanych wydarzeń kulturalnych, mierzona rokrocznie na podstawie danych GOK i Urzędu Gminy.
Szacowany koszt	100 000,00 zł
Sposób finansowania	środki własne Gminy Rzeszyca (20 tys. zł), dotacja ze środków RPO WŁ 2014-2020 w ramach EFS (80 tys. zł)
Czas realizacji	2017-2018

PROJEKT NR 6

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO	
Nazwa	Rozbudowa i termomodernizacja strażnicy OSP w Sadykierzu z adaptacją pomieszczeń na świetlicę wiejską i zagospodarowaniem terenu przyległego
Zakres realizowanych działań	<p>Projekt polega na rozbudowie strażnicy OSP w Sadykierzu, pełniącej również funkcję świetlicy wiejskiej, co pozwoli stworzyć mieszkańcom Sadykierza i okolicznych wsi miejsca do organizacji spotkań sołectkich, warsztatów kulinarnych, wokalnych, rękodzielniczych. Celem projektu jest wspieranie inicjatyw społeczności lokalnej w zakresie działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych oraz kultury i sztuki</p> <p>W stanie obecnym na działce objętej zadaniem znajduje się budynek strażnicy OSP, w którym mieszczą się sale z zapleczem kuchennym, garaż na samochód straży, pomieszczenia magazynowe i gospodarcze. Obiekt znajduje się w złym stanie technicznym, w znacznym stopniu utrudniającym jego wykorzystanie przez społeczność obszaru rewitalizacji. Budynek wymaga kompleksowej renowacji.</p> <p>Zakres planowanych do wykonania prac:</p> <ul style="list-style-type: none"> - docieplenie, rozbudowa, przebudowa istniejącego budynku strażnicy OSP wraz ze zmianą sposobu użytkowania wybranych pomieszczeń w celu realizacji obiektu na potrzeby OSP, świetlicy wiejskiej z zapleczem kuchennym, socjalnym, higieniczno – sanitarnym, pomieszczeń magazynowych i gospodarczych z zagospodarowaniem terenu i infrastrukturą techniczną; - wymiana zniszczonego ogrodzenia oraz nasadzenia zieleni; - zakup niezbędnego wyposażenia (doposażenie kuchni, ławki, stoły, regały, itp.).
Cele	<p>Społeczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stworzenie miejsca aktywizującego lokalną społeczność, • wzmocnienie tożsamości lokalnej poprzez organizację spotkań, szkoleń, warsztatów rękodzielniczych przy wykorzystaniu zmodernizowanej infrastruktury, • poprawa jakości życia mieszkańców, • poprawa bezpieczeństwa na terenie obszaru zdegradowanego poprzez usprawnienie pracy OSP Sadykierz, • stworzenie możliwości przekazywania tradycji, zwyczajów, dziedzictwa kulturowego i historycznego młodemu pokoleniu przy wykorzystaniu świetlicy wiejskiej. <p>Gospodarcze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stworzenie warunków do powstawania nowych inicjatyw gospodarczych, • ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji. <p>Środowiskowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie efektywności energetycznej budynku sektora publicznego oraz poprawa jakości środowiska poprzez termomodernizację obiektu, • pozytywne oddziaływanie na kwestie związane ze zmianami klimatu, <p>Funkcjonalno-przestrzenne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa estetyki przestrzeni publicznej na terenie obszaru rewitalizacji, • ochrona i promowanie dziedzictwa kulturowego oraz rozwój kultury

	<p>obszaru rewitalizacji,</p> <ul style="list-style-type: none"> poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji.
	<p>Techniczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> Przebudowa, rozbudowa oraz remont obiektu
Grupa docelowa	Mieszkańcy obszaru wskazanego do rewitalizacji, tj. części sołectwa Sadykierz
lokalizacja	Miejscowość Sadykierz, działka nr 413/1, obręb geodezyjny Sadykierz
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rzeczyca
Partnerstwo	Brak
Produkty – efekty rzeczowe realizacji projektu	- budynek poddany rewitalizacji
Rezultaty – oddziaływanie na zdiagnozowane zjawiska problemowe	- zwiększenie liczby osób korzystających ze zrewitalizowanego budynku, mierzona rokrocznie na podstawie danych GOK i Urzędu Gminy, - zwiększenie liczby zorganizowanych w zrewitalizowanym budynku wydarzeń kulturalnych, mierzona rokrocznie na podstawie danych GOK i Urzędu Gminy.
Szacowany koszt	1 500 000,00 zł
Sposób finansowania	środki własne Gminy Rzeczyca (225 tys. zł) oraz dotacja ze środków RPO WŁ na lata 2014-2020 w ramach EFRR (1 mln 275 tys. zł)
Czas realizacji	2019-2020

Wskaźniki pomiaru stopnia realizacji opisanych projektów i wskazanych w nich celów zostały opisane w rozdziale dotyczącym zarządzania programem rewitalizacji.

6.2. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE – PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE

Z uwagi na specyficzną złożoność procesu rewitalizacji oraz fakt, iż działania prowadzone są w oparciu o potrzeby zdiagnozowane w kilku sferach powiązanych ze sobą, lecz mogące podlegać zmianom – twórcy programu zakładają możliwość bieżącej modyfikacji programu.

Modyfikacja programu polegać może na zaplanowaniu do realizacji projektów uzupełniających, które na etapie tworzenia programu nie są możliwe do precyzyjnego wskazania a potrzeba ich realizacji zostanie zdiagnozowana na późniejszym etapie – w szczególności w oparciu o wnioski płynące z analizy efektów realizacji projektów podstawowych wskazanych w rozdziale poprzednim.

W ramach postępu realizacji programu – przyjmowane do realizacji będą projekty spełniające następujące kryteria dostępu:

- projekty realizowane w wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub projekty realizowane w wyznaczonym obszarze występowania zjawisk kryzysowych, o ile ich realizacja służy realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji,
- projekty realizujące zasadę komplementarności programu.
- rodzaje projektów realizujące co najmniej dwa z celów strategicznych programu.

Obszary tematyczne, jakich dotyczyć mogą projekty to m. in.: działania w zakresie tworzenia przyjaznej przestrzeni do życia – sprzyjającej integracji mieszkańców, działania z zakresu wzmocnienia uczestnictwa w życiu gminy i partycypacji publicznej, zaangażowania mieszkańców w kreowanie przestrzeni publicznej w oparciu o zrewitalizowane struktury przestrzenne, projekty nakierowane na

rozwój dzieci i młodzieży, działania kulturalne a także działania mające na celu poprawę zaplecza infrastrukturalnego gminy.

Każdorazowo projekty te stanowią będą projekty komplementarne – stanowiące uzupełnienie bądź kontynuację projektów wskazanych w grupie projektów podstawowych.

Szacuje się, iż wartość projektów uzupełniających może wynieść do 8 000 000,- zł – w tym 6 500 000,- zł z ze środków krajowych oraz środków programów operacyjnych, 1 400 000,- zł z budżetu Gminy i 100 000,- ze środków prywatnych.

6.3. ODDZIAŁYWANIE NA ROZPOZNANE ZJAWISKA PROBLEMOWE

Poniżej przedstawiono matrycę logiczną pokazującą współzależności pomiędzy poszczególnymi elementami programu rewitalizacji.

Tabela 31. Martyca logiczna programu rewitalizacji (opracowanie własne)

POTRZEBY REWITALIZACYJNE		CEL OGÓLNY PROGRAMU REWITALIZACJI		CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU REWITALIZACJI		KIERUNKI		PROJEKTY
Zmniejszenie liczby osób dotkniętych patologiami oraz liczby osób korzystających z pomocy społecznej	→	Stworzenie warunków do rozwoju obszarów zdegradowanych i poprawa warunków życia ich mieszkańców poprzez niwelację zjawisk kryzysowych oraz aktywizację społeczną i gospodarczą	→	Wzmocnienie integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji	→	Budowa wspólnoty wśród społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji	→	<p>Projekt nr 1 - Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</p> <p>Projekt nr 2 - Stworzenie nowoczesnej przestrzeni publicznej na bazie istniejącej architektury przemysłowej w otoczeniu zabytkowego parku podworskiego</p> <p>Projekt nr 3 - Rzeczyca – stworzenie marki lokalnej</p> <p>Projekt nr 4 - Rewaloryzacja zabytkowego parku podworskiego w Rzeczycy</p> <p>Projekt nr 5 - Wzmocnienie tożsamości lokalnej wokół tradycji i kultury</p>

<p>Wytworzenie infrastruktury potrzebnej do prowadzenia dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz poszerzenie oferty kulturalnej i oświatowej</p>	→		→		→	<p>Poprawa warunków rozwoju dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji</p>	→	<p>Projekt nr 2 - Stworzenie nowoczesnej przestrzeni publicznej na bazie istniejącej architektury przemysłowej w otoczeniu zabytkowego parku podworskiego</p>
								<p>Projekt nr 4 - Rewaloryzacja zabytkowego parku podworskiego w Rzeczycy</p>
								<p>Projekt nr 5 - Wzmocnienie tożsamości lokalnej wokół tradycji i kultury</p>
								<p>Projekt nr 6 - Rozbudowa i termomodernizacja strażnicy OSP w Sadykierzu z adaptacją pomieszczeń na świetlicę wiejską i zagospodarowaniem terenu przyległego</p>

Ochrona potencjału kulturowego środowiskowego	→		→	Poprawa funkcji i wizerunku przestrzeni publicznych w obszarze rewitalizacji	→	Nadanie nowych funkcji przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji	→	Projekt nr 2 - Stworzenie nowoczesnej przestrzeni publicznej na bazie istniejącej architektury przemysłowej w otoczeniu zabytkowego parku podworskiego
Podniesienie jakości przestrzeni publicznych i nadanie im nowych funkcji integrujących	→		→		→	Ulepszanie rozwiązań infrastrukturalnych podnoszących jakość życia w obszarze rewitalizacji	→	Projekt nr 4 - Rewaloryzacja zabytkowego parku podworskiego w Rzeczycy
								Projekt nr 5 - Wzmocnienie tożsamości lokalnej wokół tradycji i kultury
								Projekt nr 2 - Stworzenie nowoczesnej przestrzeni publicznej na bazie istniejącej architektury przemysłowej w otoczeniu zabytkowego parku podworskiego
								Projekt nr 4 - Rewaloryzacja zabytkowego parku podworskiego

								w Rzeczycy
								Projekt nr 6 - Rozbudowa i termomodernizacja strażnicy OSP w Sadykierzu z adaptacją pomieszczeń na świetlicę wiejską i zagospodarowaniem terenu przyległego
Zwiększenie aktywności gospodarczej i przeciwdziałanie ubóstwu	→		→	Poprawa jakości warunków prowadzenia działalności gospodarczej	→	Poprawa stanu technicznego infrastruktury na obszarze rewitalizacji	→	Projekt nr 2 - Stworzenie nowoczesnej przestrzeni publicznej na bazie istniejącej architektury przemysłowej w otoczeniu zabytkowego parku podworskiego
								Projekt nr 4 - Rewaloryzacja zabytkowego parku podworskiego w Rzeczycy
								Projekt nr 6 - Rozbudowa i termomodernizacja strażnicy OSP w Sadykierzu z adaptacją pomieszczeń na

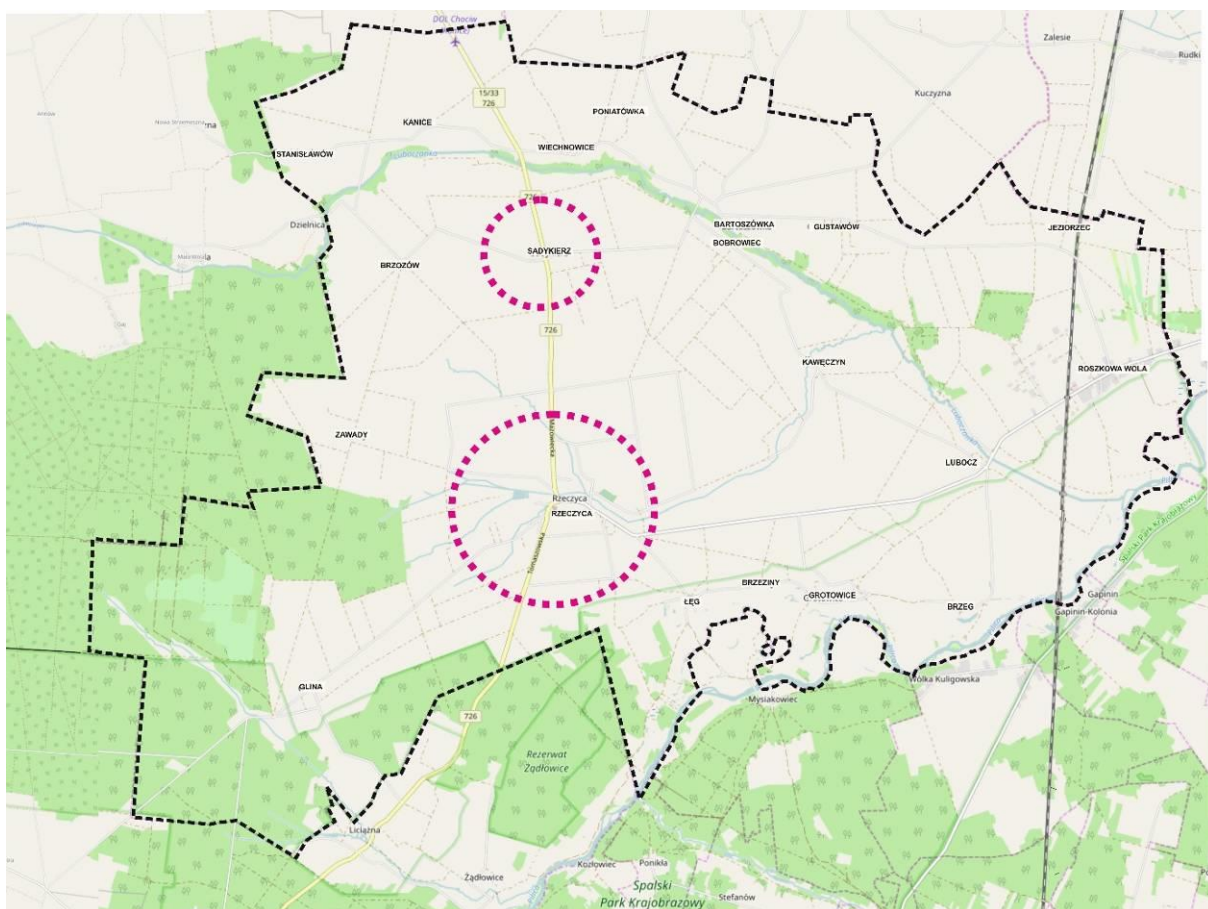
								światlicę wiejską i zagospodarowaniem terenu przyległego
	→		→		→	Tworzenie przyjaznego otoczenia i wspieranie lokalnych inicjatyw gospodarczych	→	Projekt nr 2 - Stworzenie nowoczesnej przestrzeni publicznej na bazie istniejącej architektury przemysłowej w otoczeniu zabytkowego parku podworskiego
								Projekt nr 3 - Rzeczyca – stworzenie marki lokalnej
								Projekt nr 5 - Wzmocnienie tożsamości lokalnej wokół tradycji i kultury

7. KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Niniejszy program spełnia wymogi komplementarności przestrzennej. Jego głównym założeniem jest ukierunkowanie efektów realizacji zaplanowanych działań na obszary nasilenia występowania zjawisk kryzysowych. Program Rewitalizacji Gminy Rzeszyca ma na celu zahamowanie postępu negatywnych zjawisk w odniesieniu do części miejscowości Rzeszyca oraz zapobieganie ich rozprzestrzeniania poza obszar problemowy w odniesieniu do części miejscowości Sadykierz. Wszystkie przedsięwzięcia zaplanowane w ramach programu realizowane będą wyłącznie w obszarze rewitalizacji.

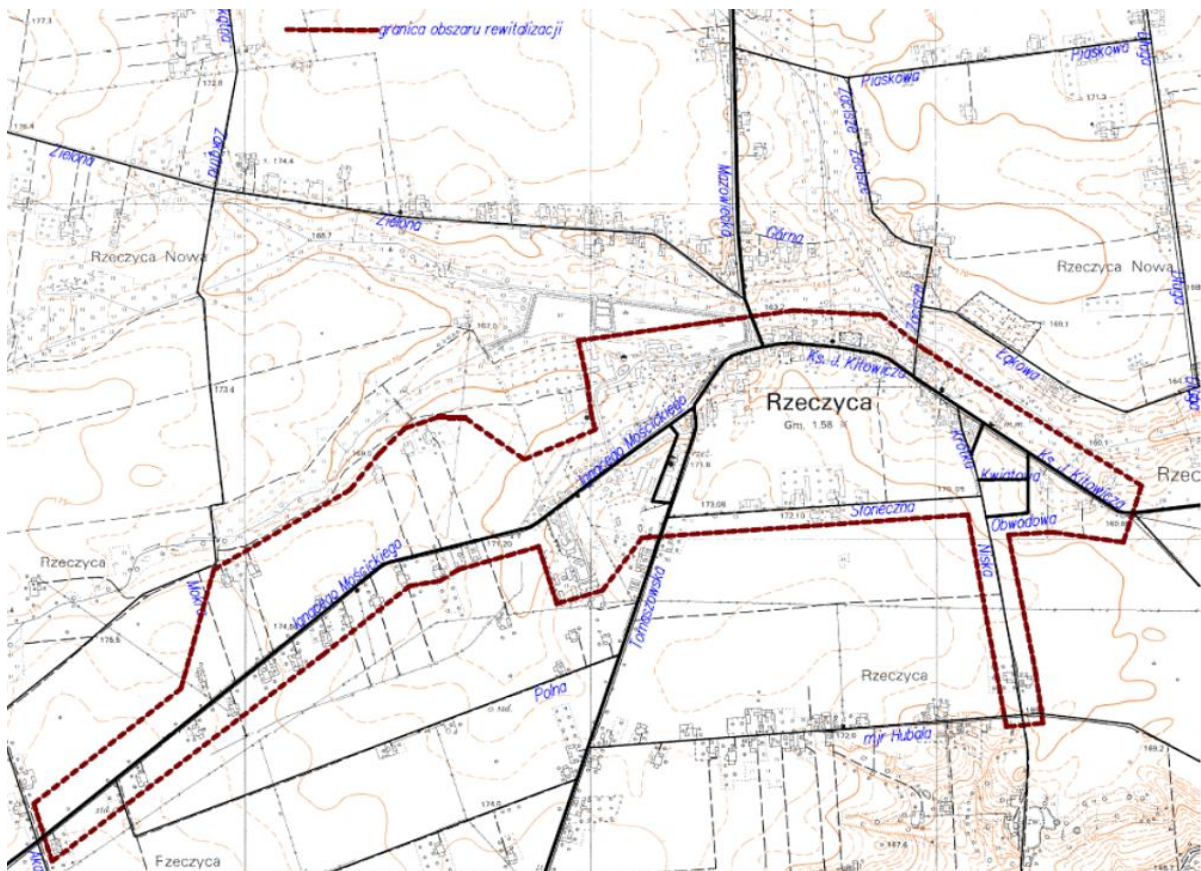
Ogólny ogłęd na rozmieszczenie obszarów zdegradowanych pokazuje mapa.

Ryc. 8. Lokalizacja obszarów zdegradowanych w Gminie Rzeszyca - podobszary: Rzeszyca i Sadykierz

Projekty rewitalizacyjne realizowane będą w następujących lokalizacja:

- dla projektów od 1 do 5 – miejscowość Rzeczyca

RYC. 9. podobszar Rzeczyca

- dla projektu 1, 3, 5 i 6 – miejscowość Sadykierz

RYC. 10. Podobszar Sadykierz

---

8. KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach programu rewitalizacji wymagać będzie doboru odpowiednich źródeł finansowania. Narzędzia finansowe muszą być dobrane odpowiednio do zakładanych rezultatów projektów a w szczególności zapewniać osiągnięcie celów interwencji.

Plan finansowy programu zakłada **komplementarność źródeł finansowania** co wprost oznacza zaangażowanie w realizację projektów środków finansowych z różnych źródeł. Głównym źródłem będą środki pomocowe Unii Europejskiej dedykowane prowadzeniu działań rewitalizacyjnych i służące poprawie sytuacji w obszarach tego wymagających. Istotna będzie umiejętna koordynacja finansowania za pomocą środków pomocowych z funduszy europejskich ze środkami przeznaczonymi na działania w ramach instrumentów krajowych.

Zasada dodatkowości przejawiać się będzie w elastycznym zaangażowaniu środków publicznych pochodzących z budżetu państwa, z budżetu gminy, ale również w uczestnictwie osób fizycznych i innych osób prawnych w finansowaniu części przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Rolą Gminy Rzeczycy – operatora i organizatora procesu rewitalizacji będzie współpraca z interesariuszami procesu zaangażowanymi w jego prowadzenie i wsparcie ich – także w budowaniu montażu finansowania przedsięwzięć. Plan finansowy Programu Rewitalizacji dla Gminy Rzeczycy obejmuje propozycję źródeł finansowania wybraną na podstawie oceny dostępności i możliwości oraz charakteru projektów składających się na program. Dla finansowania projektów rewitalizacji zakłada się możliwość realizacji z różnych dostępnych źródeł. Na kolejność realizacji wskazanych w Programie Rewitalizacji przedsięwzięć będą mieć również wpływ terminy aplikowania i rozstrzygnięć konkursów w ramach programów operacyjnych i innych konkursów, czy też możliwości pozyskania innych środków zewnętrznych.

Na potrzeby programu został stworzony przybliżony plan finansowy dotyczący realizacji projektów podstawowych. Określa on ramy czasowe realizacji poszczególnych projektów, nazwy jednostek zgłaszających i realizujących projekt, planowane źródła finansowania.

Tabela 32. Plan finansowy programu rewitalizacji

l.p.	nazwa projektu	okres realizacji	2016	2017	2018	2019	2020	szacunkowa wartość w zł	źródła finansowania	budżet gminy w zł	EFS w zł	EFRR w zł	środki prywatne w zł
1	AKTYWIZACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA OSÓB ZAGROŻONYCH UBÓSTWEM LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM	2018 - 2019			x	x		100 000	Budżet gminy, EFS	20 000	80 000	0	0
2	STWORZENIE NOWOCZESNEJ PRZESTRZENI PUBLICZNEJ NA BAZIE ISTNIEJĄCEJ ARCHITEKTURY PRZEMYSŁOWEJ W OTOCZENIU ZABYTKOWEGO PARKU PODWORSKIEGO	2017 - 2020		x	x	x	x	8 000 000	Budżet gminy, EFRR	1 200 000	0	6 800 000	0
3	RZECZYCA - STWORZENIE MARKI LOKALNEJ	2018 - 2020			x	x	x	100 000	Budżet gminy, EFS, środki prywatne	10 000	80 000	0	10 000
4	REWALORYZACJA ZABYTKOWEGO PARKU PODWORSKIEGO W RZECZYCY	2017 - 2020		x	x	x	x	8 000 000	Budżet gminy, EFRR	1 200 000	0	6 800 000	0
5	WZMACNIANIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ WOKÓŁ TRADYCJI I KULTURY	2017 - 2018		x	x			100 000	Budżet gminy, EFS	20 000	80 000	0	0
6	ROZBUDOWA I TERMOMODERNIZACJA STRAŻNICY OSP W SADYKIERZU Z ADAPTACJĄ POMIESZCZEŃ NA ŚWIETLICĘ WIEJSKĄ I ZAGOSPODAROWANIEM TERENU PRZYLEGŁEGO	2018 - 2019			x	x		1 500 000	Budżet gminy, EFRR	225 000	0	1 275 000	0
Razem								17 800 00	Razem	2 675 000	240 000	14 875 000	10 000

Wstępny plan finansowy Programu Rewitalizacji Gminy Rzeczyca (opracowanie własne na podstawie materiałów UG w Rzeczycy)

Na etapie prac nad programem **deklaracje współpracy w finansowaniu** przedsięwzięć rewitalizacyjnych złożyły podmioty działające na terenie gminy. Zakłada się, iż wydatki w ramach programu rewitalizacji powinny wpłynąć pośrednio na uruchomienie równoległego strumienia wydatków prywatnych (inwestycji remontowych oraz innych będących wynikiem rozwoju gospodarczego obszaru).

Taka sytuacja pozwala zaznaczyć występowanie zróżnicowanych źródeł finansowania i wskazuje na komplementarne podejście do planowanych działań rewitalizacyjnych.

Oznacza to, iż w realizację całości procesu zaangażowane zostaną następujące środki:

- środki publiczne:
  - środki wspólnotowe
  - środki gminy
- środki prywatne:
  - środki prywatne.

Tabela 33. Szacunkowe podsumowanie uproszczonego planu finansowego w oparciu o planowane projekty podstawowe i uzupełniające realizowane w ramach programu rewitalizacji (opracowanie własne).

ramy czasowe finansowania Programu Rewitalizacji 2016 - 2023	łącznie	projekty	Projekty
		podstawowe	uzupełniające
Całkowita wartość środków	25 800 000 zł	17 800 000 zł	8 000 000 zł
Środki publiczne z krajowych lub zagranicznych źródeł finansowania	21 615 000 zł	15 115 000 zł	6 500 000 zł
Środki Budżetu Gminy	4 075 000 zł	2 675 000 zł	1 400 000 zł
Środki prywatne	110 000 zł	10 000 zł	100 000 zł

Zakłada się, iż wydatki w ramach programu rewitalizacji powinny wpłynąć pośrednio na uruchomienie równoległego strumienia wydatków prywatnych (inwestycji remontowych oraz innych będących wynikiem rozwoju gospodarczego obszaru).

Odpowiednio skonstruowane: plan finansowy, harmonogram działań i logika interwencji pozwolą na osiągnięcie zakładanych celów programu.

9. KOMPLEKSOWOŚĆ

O kompleksowym charakterze niniejszego programu stanowią jego następujące cechy:

- zaplanowane w ramach programu projekty mają różnorodny charakter, a ich dobór zapewnia wyprowadzenie zdiagnozowanego obszaru problemowego z obszaru sytuacji kryzysowej z uwzględnieniem redukcji zjawisk kryzysowych w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;

Tabela 34. Wpływ realizacji projektów na redukcję zjawisk kryzysowych (opracowanie własne)

NR PROJEKTU	WPŁYW NA REDUKCJĘ ZJAWISK KRYZYSOWYCH W SFERZE				
	SPOŁECZNEJ	GOSPODARCZEJ	PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ	TECHNICZNEJ	ŚRODOWISKOWEJ
1	+	+	-	-	-
2	+	+	+	+	+
3	+	+	-	-	-
4	+	+	+	+	+
5	+	+	-	-	-
6	+	+	+	+	+

Źródło: opracowanie własne

- zaplanowane w ramach programu projekty będą **finansowane lub współfinansowane z różnych źródeł**, w szczególności: ze środków Gminy Rzeczyca, EFRR, EFS, a także środków prywatnych (przedsiębiorcy, mieszkańcy, stowarzyszenia);
- zaplanowane w ramach programu projekty **wzajemnie się uzupełniają** i są ze sobą powiązane (zarówno w odniesieniu do ich celów i charakteru jak i kryteriów realizacji);
- w ramach programu opracowano wstępny **harmonogram realizacji projektów**, który wskazuje projekty priorytetowe na czas tworzenia programu (w toku jego realizacji, w wyniku reagowania na zmiany w otoczeniu poszczególne jego etapy mogą ulec przemodelowaniu);
- zgodnie z określonymi w programie kryteriami dostępu **realizacja projektów rewitalizacyjnych jest uzasadniona** i służy realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji.

Tabela 35. Projekty powiązane w ramach efektów oddziaływania na sferę społeczną (opracowanie własne)

	Nazwa projektu:	Uzasadnienie:
PROJEKT NR 1	AKTYWIZACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA OSÓB ZAGROŻONYCH UBÓSTWEM LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM	Projekt będzie oddziaływał na osoby korzystające z pomocy społecznej poprzez działania nakierowane na podniesienie ich kompetencji, integrację społeczną oraz działania o charakterze edukacyjnym
PROJEKT	STWORZENIE NOWOCZESNEJ PRZESTRZENI	Rewitalizacja oraz nadanie nowych funkcji poprzemysłowemu budynkowi stworzy nowe

NR 2	PUBLICZNEJ NA BAZIE ISTNIEJĄCEJ ARCHITEKTURY PRZEMYSŁOWEJ W OTOCZENIU ZABYTKOWEGO PARKU PODWORSKIEGO	miejsca integracji społecznej oraz poczucia przynależności do „małej ojczyzny”. Istotne jest, że poprzez realizację projektu znacząco poprawi się jakość obsługi mieszkańców, korzystających m.in. z wytworzonej infrastruktury kultury.
PROJEKT NR 3	RZECZYCA - STWORZENIE MARKI LOKALNEJ	Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości, stanowiącego forum wspierania i wymiany informacji sprzyjać będzie budowaniu więzi i wspólnoty wśród mieszkańców, którzy podejmą próbę lub już prowadzi działalność gospodarczą. Biorąc pod uwagę znaczącą ilość osób korzystających z pomocy społecznej, pokazywanie pozytywnych przykładów polepszenia swojego statusu będzie miało charakter edukacyjny.
PROJEKT NR 4	REWALORYZACJA ZABYTKOWEGO PARKU PODWORSKIEGO W RZECZYCY	Poprawienie jakości przestrzeni wpłynie bezpośrednio na podejmowanie przez mieszkańców obszaru inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji. Nowo utworzona przestrzeń będzie inspiracją do działań, przede wszystkim kulturalnych i rekreacyjnych ale także miejscem odpoczynku.
PROJEKT NR 5	WZMACNIANIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ WOKÓŁ TRADYCJI I KULTURY	Bogata kultura lokalna wymaga wsparcia w celu jej zachowania i upowszechniania. Projekt poprzez organizację wydarzeń artystycznych i edukacyjnych przyczyni się do wzmocnienia tożsamości lokalnej i budowania wspólnoty wokół wspólnych wartości.
PROJEKT NR 6	ROZBUDOWA I TERMOMODERNIZACJA STRAŻNICY OSP W SADYKIERZU Z ADAPTACJĄ POMIESZCZEŃ NA ŚWIETLICĘ WIEJSKĄ I ZAGOSPODAROWANIEM TERENU PRZYLEGŁEGO	Projekt odpowiada na potrzebę zapewnienia w trzecim co do wielkości sołectwie gminy miejsca integracji i spotkań. Bliskość filii szkoły podstawowej spowoduje, że w tej miejscowości powstanie centrum aktywności oświatowej, edukacyjnej i kulturalnej, skierowanej przede wszystkim do dzieci i młodzieży.

---

10. PARTNERSTWO I PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PRZYGOTOWANIU ORAZ REALIZACJI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

10.1. MECHANIZMY WŁĄCZANIA GRUP INTERESARIUSZY W PROCES TWORZENIA PROGRAMU REWITALIZACJI

Głównym efektem, jaki powinien zostać osiągnięty w procesie rewitalizacji jest poprawa standardów życia mieszkańców danego obszaru. Dla osiągnięcia założonego celu niezbędne jest włączenie do całego procesu **interesariuszy**, do których adresowany jest program. Dzięki takim działaniom, możliwe jest trafne zdefiniowanie problemów z jakimi na co dzień spotykają się użytkownicy obszaru oraz sformułowanie jakie są ich potrzeby.

Partycypacja publiczna (społeczna) to uczestnictwo obywateli w procesie zarządzania publicznego. Konglomerat metod i mechanizmów, które różnią się zakresem wpływu mieszkańców (także zrzeczonych) na podejmowane decyzje zależy od gotowości władz publicznych do uznania mieszkańców jako współrządzających. Partycypacja ma charakter stopniowalny – od informowania, wyjaśniania decyzji, konsultowania do wypracowywania wspólnych decyzji i delegowania zadań.

Paweł Orłowski, w latach 2011-2015 Wiceminister Rozwoju Regionalnego, I Regionalne Forum Ekspertkie, Łódź, luty 2016, organizator: PHENO HORIZON (za: Zielona Księga Wsparcia Partycypacji Publicznej w Polsce, ISP W-wa 2013)

Partycypacja społeczna jest jedną z najważniejszych części procesu rewitalizacji i jest podstawą wdrażania działań w dziedzinie rewitalizacji. Użycie technik partycypacji społecznej daje możliwość włączenia do całego procesu wszystkich zainteresowanych.

Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji gminy Rzeczyca została wpisana jako fundament działania na każdym etapie tego procesu: przygotowania (w tym diagnozowania problemów), tworzenia założeń programu, wdrażania programu a następnie monitorowania efektów.

Ważnym aspektem realizacji programu jest stworzenie możliwości realizacji przedsięwzięć w partnerstwie. Partnerami w procesie mogą być: mieszkańcy i odwiedzający gminę **użytkownicy obszaru** rewitalizacji, **organizacje pozarządowe**, **partnerzy instytucjonalni**, **inwestorzy prywatni**. Aby proces rewitalizacji przyniósł wszystkie pożądane efekty, niezbędny jest udział grup społecznych zainteresowanych losem obszaru, który ma być poddany przewidzianym działaniom. Do tej grupy należą głównie mieszkańcy oraz użytkownicy przestrzeni obszaru zdegradowanego gminy.

Zastosowano następujące **mechanizmy włączenia grup interesariuszy** w proces tworzenia programu:

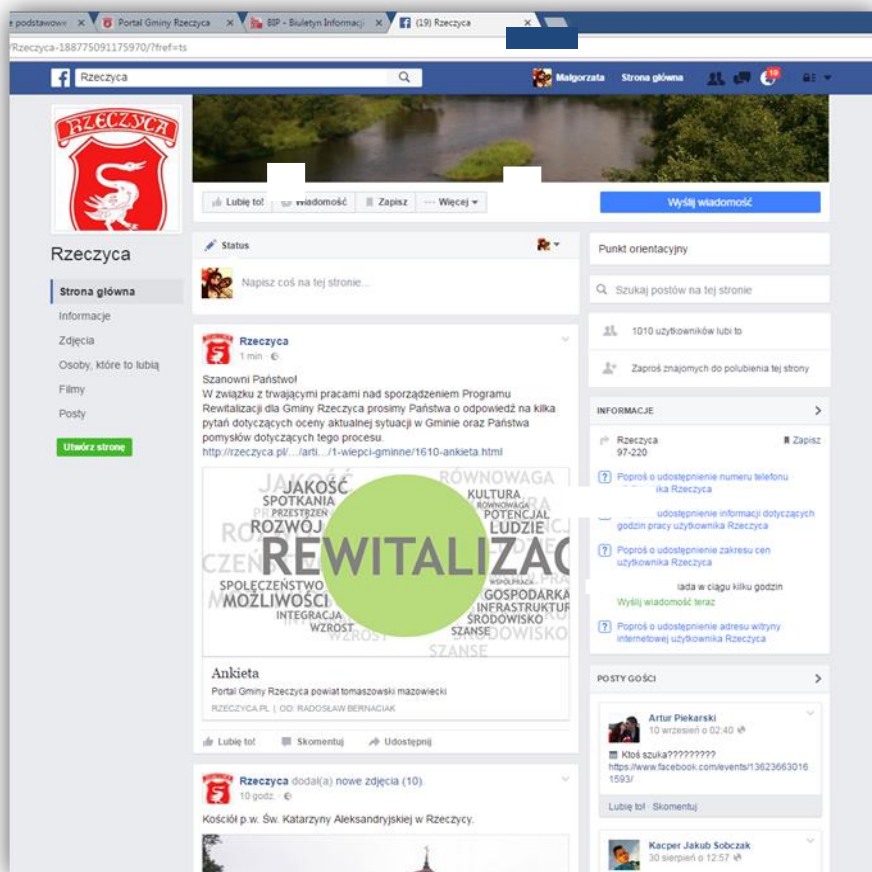

- akcja informacyjna dotycząca aktualnego stanu prac prowadzona w kanałach informacyjnych gminy na każdym etapie procesu rewitalizacji,
- wykorzystanie techniki partycypacji społecznej - badania ankietowego,
- wykorzystanie techniki partycypacji społecznej – spotkania konsultacyjnego,
- wykorzystanie techniki partycypacji społecznej – spaceru badawczego,
- wykorzystanie techniki partycypacji społecznej – zespoły robocze.

Dzięki zastosowaniu powyższych metod w proces udało się zaangażować szeroką grupę interesariuszy procesu: mieszkańców i użytkowników obszaru, społeczność obszarów rewitalizacji, przedsiębiorców – na każdym z etapów tworzenia programu.

RYC. 10. Widok strony internetowej Gminy Rzeczyca z zaproszeniem do wypełnienia ankiety (źródło: rzeczyca.pl)

RYC. 11. Widok strony Gminy Rzeczyca w serwisie Facebook z zaproszeniem do wypełnienia ankiety (źródło: facebook.com/pages/Rzeczyca-gmina)

10.2. OPIS STOPNIA USPOŁECZNIAENIA PROCESU TWORZENIA PROGRAMU

Poniżej przedstawiono opis procesu przygotowania programu rewitalizacji ze wskazaniem na udział w nim różnych grup interesariuszy.

Z uwagi na specyfikę niniejszego Programu dobrano następujące techniki konsultacji społecznych: **badanie ankietowe**, **spotkanie konsultacyjne** oraz wizja terenowa z elementami **spaceru badawczego**. Szczegółowy opis technik zawarto w tabeli poniżej.

Tabela 36. Techniki konsultacji społecznych wykorzystane na etapie tworzenia programu (opracowanie własne)

TECHNIKA	OPIS METODY	UZASADNIENIE WYBORU TECHNIKI	UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA
DZIAŁANIA INFORMACYJNE W CZASIE TRWANIA CAŁEGO PROCESU			
STRONA INTERNETOWA PROGRAMU	Metoda polega na bieżącym informowaniu mieszkańców o stanie przebiegu prowadzonego procesu, o planowanych działaniach a także efektach procesu. Informacje w formie	Umieszczanie bieżących informacji na temat planowanych w ramach programu działań na stronie internetowej stanowi zaproszenie do udziału w procesie przez	Z uwagi na formę promocji – metoda pozwala na szeroki udział społeczeństwa.

TECHNIKA	OPIS METODY	UZASADNIENIE WYBORU TECHNIKI	UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA
	elektronicznej umieszczane są na stronie internetowej urzędu.	mieszkańców oraz oznacza otwartość i transparentność procesu.	
PUNKT KONSULTACYJNY	Punkt konsultacyjny to miejsce, w którym mieszkańcy mogą zapoznać się z materiałami informacyjnymi, złożyć swoje opinie i uwagi, przedyskutować z kompetentnymi osobami interesujące ich kwestie czy wypełnić ankietę.	Punkt konsultacyjny jest miejscem, w którym mieszkańcy mogą dokładniej zapoznać się z ideą problematyki programu. Konsultant zaangażowany w pracę punktu winian w najwyższym stopniu posiadać wiedzę na temat prowadzonych prac.	Z uwagi na fakt, iż punkt konsultacyjny umieszczony jest w ogólnodostępnym punkcie gminy (siedziba Urzędu Gminy) udział społeczeństwa jest nieograniczony.

ETAP OPRACOWYWANIA DIAGNOZY PROGRAMU

BADANIE ANKIETOWE	Metoda polegająca na przeprowadzeniu anonimowej ankiety, dzięki której mieszkańcy mogą przedstawić swoje stanowisko na temat stanu gminy, ocenę stanu kryzysowego czy propozycje rozwiązania problemów.	Potrzeba uzyskania opinii szerszej grupy interesariuszy, poznania ich opinii na temat potrzeb rewitalizacyjnych gminy, ich realnych oczekiwań. Anonimowa forma wypowiedzi pozwala na uzyskanie szczyrych wypowiedzi.	Technika zapewnia otwarty udział mieszkańców oraz interesariuszy związanych z gminą. Metoda często stosowana w badaniach prowadzonych wśród społeczności lokalnej, z reguły nie budząca niechęci społecznej.
BADANIE ANKIETOWE ON - LINE	Metoda polegająca na przeprowadzeniu anonimowej ankiety w formie elektronicznej. Ankieta dostępna jest dla wszystkich mieszkańców - na stronie internetowej gminy. Wypełniając ankietę mieszkańcy mogą przedstawić swoje stanowisko na temat stanu gminy, ocenę stanu kryzysowego czy propozycje rozwiązania problemów.	Potrzeba uzyskania opinii szerszej grupy interesariuszy, poznania ich opinii na temat potrzeb rewitalizacyjnych gminy, ich realnych oczekiwań. Anonimowa forma wypowiedzi pozwala na uzyskanie szczyrych wypowiedzi. Wersja elektroniczna zapewnia łatwy dostęp do narzędzia badawczego.	Technika zapewnia otwarty udział mieszkańców oraz interesariuszy związanych z gminą. Metoda często stosowana w badaniach prowadzonych wśród społeczności lokalnej, z reguły nie budząca niechęci społecznej. Wersja elektroniczna (bez konieczności kontaktu z badaczem) pozwala na udział w badaniu szerszej grupy osób.

TECHNIKA	OPIS METODY	UZASADNIENIE WYBORU TECHNIKI	UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA
SPOTKANIE KONSULTACYJNE	<p>Metoda polega na przeprowadzeniu spotkania z interesariuszami procesu, umożliwiając im uczestnictwo w ocenie wypracowanego materiału.</p> <p>Metoda zapewnia faktyczny udział interesariuszy procesu (mieszkańców, przedsiębiorców, lokalnych liderów) w pracach nad danym problemem. Dzięki jej zastosowaniu wykorzystana jest wiedza mieszkańców a tworzony program odpowiada na ich realne potrzeby.</p>	<p>Potrzeba prezentacji planowanych działań z jednoczesnym poznaniem opinii interesariuszy na temat wypracowywanych rozwiązań.</p>	<p>Technika zapewnia otwarty udział interesariuszy procesu w pracach nad programem, skorzystanie z ich wiedzy, silne ich zaangażowanie oraz weryfikację realnych potrzeb.</p>
SPACER BADAWCZY	<p>Metoda pozwalająca na konfrontację z problemami w „przestrzeni” ich występowania, przy udziale użytkowników przestrzeni. Spacer badawczy umożliwia bezpośredni kontakt z interesariuszami projektu, badanie ich odczuć i potrzeb, pozwala na zebranie informacji i bezpośrednie doświadczenie badanej przestrzeni.</p>	<p>Potrzeba bezpośredniego kontaktu z interesariuszami programu, możliwość spotkania z nimi w „ich środowisku” co zapewni swobodę rozmowy.</p>	<p>Technika zapewnia otwarty udział mieszkańców badanego obszaru. Spotkanie badaczy z mieszkańcami w obszarze ich zamieszkania pozwala na zniwelowanie barier komunikacyjnych, minimalizuje nieufność społeczną, jaka może się pojawić przy tego typu działaniach.</p>
ZESPOŁY ROBOCZE	<p>Zespoły robocze zorganizowano z uwzględnieniem specyfiki dokumentu: spotkania dotyczyły poszczególnych stref badanych w ramach diagnozy na potrzeby programu.</p>	<p>Metoda pozwala na prowadzenie prac nad tematem w sposób zaawansowany. Pozwala wypracować potrzebne rozwiązania i rekomendacje.</p>	<p>Do pracy w zespołach roboczych – oprócz przedstawicieli władz zapraszani są również eksperci zewnętrzni, pomagający zweryfikować przyjęte w ramach prac nad programem rozwiązania.</p>

ETAP OPRACOWYWANIA ZAŁOŻEŃ PROGRAMU

TECHNIKA	OPIS METODY	UZASADNIENIE WYBORU TECHNIKI	UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA
SPOTKANIE KONSULTACYJNE - WARSZTAT STRATEGICZNY	<p>Metoda polega na przeprowadzeniu spotkania z interesariuszami procesu, umożliwiając im uczestnictwo w ocenie wypracowanych rozwiązań oraz ich weryfikację.</p> <p>Metoda zapewnia faktyczny udział interesariuszy procesu (mieszkańców, przedsiębiorców, lokalnych liderów) w pracach nad danym problemem. Dzięki jej zastosowaniu wykorzystana jest wiedza mieszkańców i zweryfikowane są ich realne potrzeby.</p>	<p>Potrzeba prezentacji planowanych działań z jednoczesnym poznaniem opinii interesariuszy na temat wypracowywanych rozwiązań.</p>	<p>Technika zapewnia otwarty udział interesariuszy procesu w pracach nad programem, skorzystanie z ich wiedzy, silne ich zaangażowanie oraz weryfikację realnych potrzeb.</p>

ETAP WDRAŻANIA PROGRAMU

DZIAŁANIA PLANOWANE

BADANIE TELEFONICZNE CATI	<p>Badanie CATI (Computer Assisted Telephone Interview) to sposób wywiadu polegający na rozmowie telefonicznej.</p>	<p>Wybór formy badania telefonicznego pozwala na szybką weryfikację opinii uczestników programu na temat osiągniętych efektów.</p>	<p>Narzędzie pozwala na trafne dotarcie do mieszkańców obszaru rewitalizacji i poznanie ich opinii na temat prowadzonego procesu.</p>
KONFERENCJA PODSUMOWUJĄCA	<p>Zorganizowanie spotkania w formie konferencji z udziałem ekspertów i zaangażowanych przedstawicieli Urzędu Gminy (organizatorów procesu) umożliwi przedstawienie całości wypracowanego planu prac oraz pozwoli na prezentację planowanych efektów.</p>	<p>Forma konferencji, do uczestnictwa w której zaproszone będą grupy interesariuszy zaangażowane w proces pozwoli na wzmocnienie rangi procedowanego procesu, będzie miała charakter „nobilizujący” osoby w niego zaangażowanie.</p>	<p>Technika zapewnia otwarty udział interesariuszy procesu w pracach nad programem, rodzaj wyróżnienia i podziękowania wszystkim zaangażowanym w proces na dotychczasowym etapie jego prowadzenia.</p>

Poniżej opis przeprowadzonych wybranych działań z zakresu partycypacji społecznej:

technika: **BADANIE ANKIETOWE** / ETAP: DIAGNOZA

Badanie zostało przeprowadzone dwuetapowo na łącznej grupie 100 mieszkańców i odwiedzających gminę Rzeczyca. Ankietowani odpowiadali na pytania oraz byli zaznajamiani z propozycjami rozwiązań sytuacji kryzysowej przygotowanymi przez Urząd Gminy.

Ankietowani zostali zapytani o negatywne zjawiska występujące na obszarze Gminy Rzeczyca i wskazywali przede wszystkim: problemy w sferze gospodarczej (65% respondentów), w sferze funkcjonalno-przestrzennej (53%) oraz w sferze technicznej (71%).

Dość dobrze oceniony został stan środowiska gminy, problemy w tej sferze dostrzegło zaledwie 12 % ankietowanych. Dodatkowo 15% pytanym wskazało na istnienie dodatkowych problemów zaliczanych do sfery społecznej – wskazywano głównie na brak miejsc, gdzie mieszkańcy mogliby

spędzać czas wolny, spotykać się i integrować (typu zagospodarowane ogólnodostępne przestrzenie, świetlice, tereny przy placówkach oświatowych, obiekty sportowe itp.).

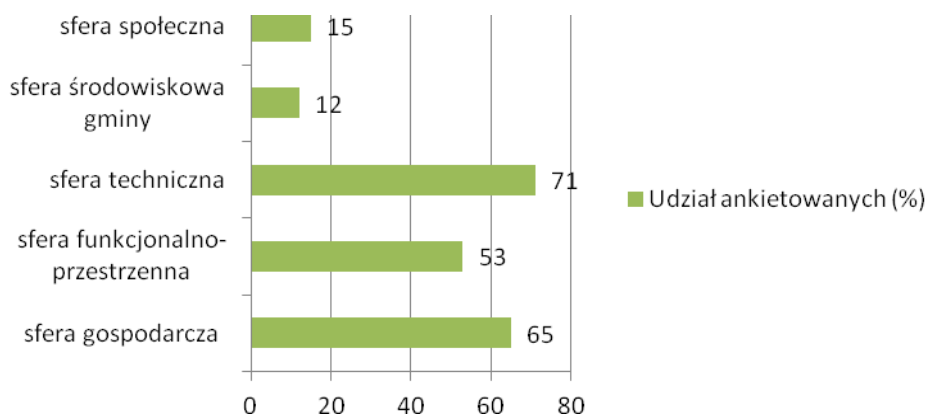
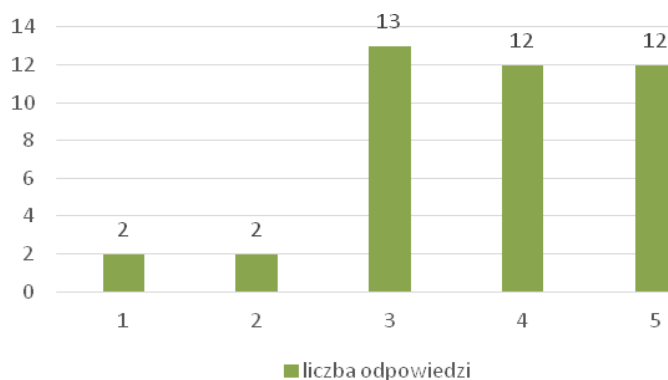

Diagram 2. Badanie ankietowe - Wskazanie skali dostrzeganych problemów w podziale na sfery - udział procentowy ankietowanych dostrzegających problem w danej sferze (opracowanie własne)

technika: **BADANIE ANKIETOWE ON-LINE** / ETAP: DIAGNOZA

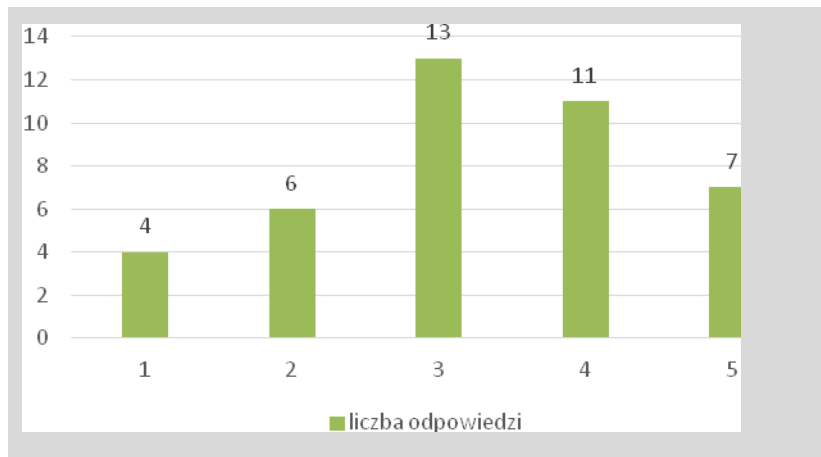
W ramach prowadzonych prac badawczych wykorzystano również metodę interaktywną: ankietę on-line dostępną na stronie internetowej gminy oraz za pośrednictwem strony Gminy Rzeczyca w serwisie społecznościowym Facebook. W wyniku przeprowadzenia badania zgromadzono 42 poprawnie wypełnione formularze ankiet.

Respondenci pytani byli o ich odczucia dotyczące ogólnego stanu Gminy Rzeczyca w odniesieniu do sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Według ponad 90% pytanym problemy w sferze gospodarczej występują lub występują intensywnie. Około 90% pytanym dostrzega występowanie problemów w sferze środowiskowej, 93% - w sferze funkcjonalno-przestrzennej. Wszyscy ankietowani zgadzają się co do występowania problemów w sferze technicznej – w tym 25% twierdzi, że problemy występują intensywnie.

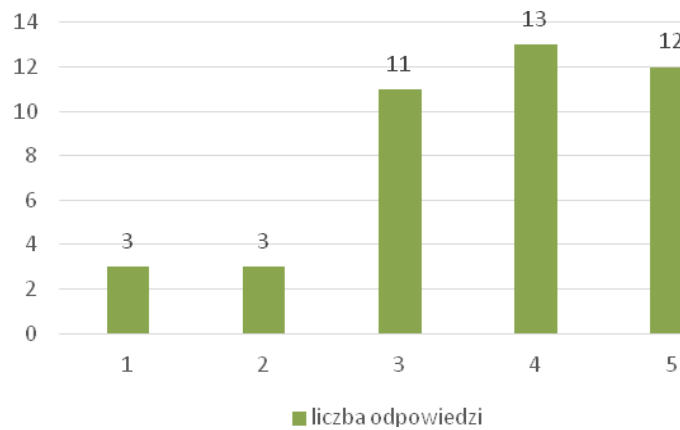
nie występują (1) ... (5) występują intensywnie

Diagram 3. Skala występowania problemów w sferze gospodarczej – ilość odpowiedzi w badaniu ankietowym on-line (opracowanie własne)

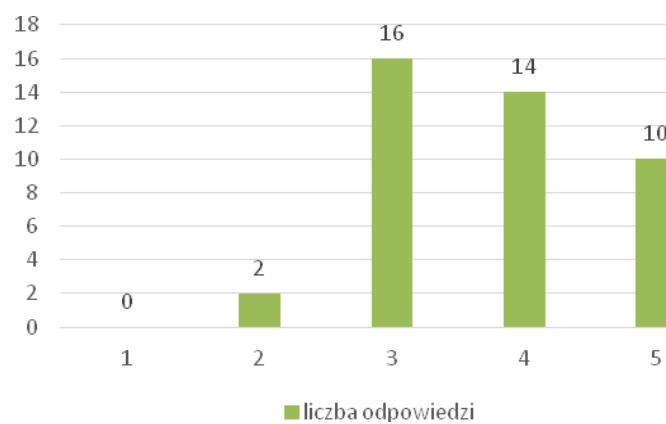
nie występują (1) ... (5) występują intensywnie

Diagram 4. Skala występowania problemów w sferze środowiskowej – ilość odpowiedzi w badaniu ankietowym on-line (opracowanie własne)

nie występują (1) ... (5) występują intensywnie

Diagram 5. Skala występowania problemów w sferze funkcjonalno-przestrzennej – ilość odpowiedzi w badaniu ankietowym on-line (opracowanie własne)

nie występują (1) ... (5) występują intensywnie

Diagram 6. Skala występowanie problemów w sferze technicznej – ilość odpowiedzi w badaniu ankietowym on-line (opracowanie własne)

technika: **SPOTKANIE KONSULTACYJNE** / ETAP: DIAGNOZA

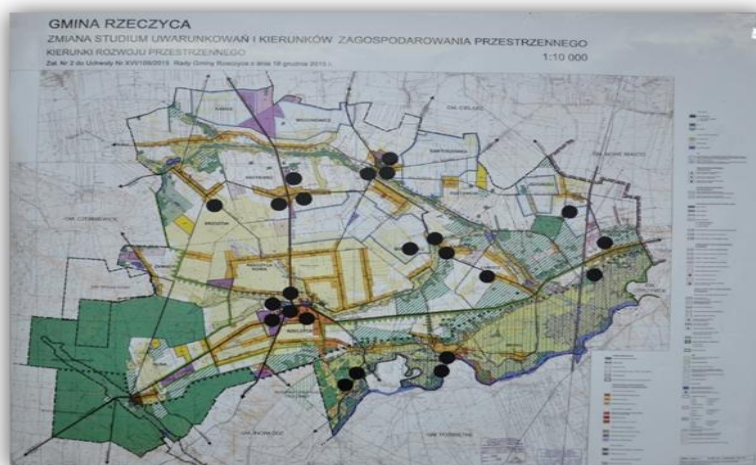
Spotkanie konsultacyjne dotyczące tworzonego programu odbyło się w sierpniu 2016 roku w siedzibie Urzędu Gminy w Rzeczyca. Do udziału w spotkaniu zaproszeni zostali lokalni liderzy – radni gminy, mieszkańcy oraz osoby zainteresowane. Informacja dotycząca spotkania została przekazana w sposób zwyczajowo przyjęty na terenie gminy (ogłoszenia – plakaty informacyjne).

Spotkanie miało charakter warsztatowy. W efekcie została wypracowana lista problemów dostrzeganych na terenie gminy, wynikających z opinii i odczuć mieszkańców. Sposób prowadzenia spotkania dał możliwość wypowiedzenia się każdemu z zainteresowanych. Uczestnicy zgłaszali dostrzegane problemy a następnie wspólnie wypracowywano możliwe sposoby ich rozwiązania. Zastosowana technika pozwoliła również na ocenę rozwiązań rewitalizacyjnych zaproponowanych przez zespół Urzędu Gminy oraz podjęcie próby stworzenia hierarchii projektów.

FOT. 4 . Spotkanie konsultacyjne - uczestnicy spotkania (fot. własna)

W podsumowaniu eksperci zaprezentowali zebrany lokalizację obszarów problemowych na terenie gminy wyznaczonych na podstawie danych zebranych od uczestników spotkania a następnie omówili listę zgłoszonych pomysłów dotyczących rozwiązania dostrzeżonych na obszarze gminy Rzeczyca problemów.

FOT. 5. Lokalizacja potencjalnych obszarów problemowych na obszarze gminy zgłoszonych przez uczestników spotkania (fot własna, materiał warsztatowy)

technika: **SPACER BADAWCZY** / ETAP: DIAGNOZA

Wizja lokalna z elementami spaceru badawczego mająca na celu zbadanie przestrzeni gminy oraz zebranie opinii uczestników przestrzeni miała miejsce we wrześniu 2016 roku. Spacer przygotowany został i był moderowany przez ekspertów projektu. Spacer podzielony został na etapy, trasy poszczególnych spacerów zostały szczegółowo opracowane jako uwzględniające obszary problemowe zgłoszone na wcześniejszych etapach prac. Podczas spaceru dokonano wizji lokalnej miejsc wskazywanych jako wymagających interwencji a także przeprowadzono rozmowy z napotkanymi użytkownikami przestrzeni.

technika: **ZESPOŁY ROBOCZE** / ETAP: OPRACOWANIE ZAŁOŻEŃ PROGRAMU

W trakcie prac nad niniejszym programem miały miejsca trzy posiedzenia zespołów roboczych, mających na celu omówienie rozwiązań wypracowanych na etapie tworzenia programu. Poniżej przedstawiono opis zakresu prac:

Łódź, 3 października 2016

ZESPÓŁ ROBOCZY DO SPRAW ROZWOJU INFRASTRUKTURALNEGO

Zakres prac:

- szczegółowa analiza zakresu prac zaplanowanych w ramach projektów zgłoszonych do realizacji w ramach działań rewitalizacyjnych,
- analiza technicznej możliwości wykonalności projektów,
- analiza zgodności projektów z dokumentami planistycznymi Gminy Rzeczyca,
- analiza wpływu realizacji projektów na stan środowiska Gminy Rzeczyca.

Rzeczyca, 3 października 2016

ZESPÓŁ ROBOCZY DO SPRAW REALIZACJI PROGRAMU

Zakres prac:

- szczegółowa analiza możliwości finansowania projektów zgłoszonych do realizacji w ramach działań rewitalizacyjnych,
- analiza instytucjonalnej możliwości wykonalności projektów,
- opracowanie wstępnego harmonogramu realizacji projektów.

Rzeczyca, 3 października 2016

ZESPÓŁ ROBOCZY DO SPRAW ROZWOJU SPOŁECZNEGO

Zakres prac:

- omówienie społecznego wpływu projektów zgłoszonych do realizacji w ramach działań rewitalizacyjnych,
- omówienie zasad monitoringu realizacji programu,
- omówienie zasad angażowania partnerów programu w przyszłości.

10.3. DZIAŁANIA INFORMACYJNO - PROMOCYJNE

Bardzo ważnym elementem w trakcie realizacji Programu Rewitalizacji jest właściwa komunikacja społeczna, pozwalająca na uzyskanie zaangażowania społeczności lokalnej w proces rewitalizacji na poszczególnych jego etapach. Ważny jest udział mieszkańców w programowaniu oraz podejmowaniu kluczowych decyzji. Podstawą partycypacji w tych procesach jest informacja, która ma wyjaśniać mieszkańcom wagę, odpowiedzialność i korzyści płynące dla społeczności z realizacji programu.

W oparciu o przeprowadzone badanie ankietowe podczas pierwszego spotkania wśród interesariuszy rewitalizacji zostały wskazane kanały do skutecznej komunikacji.

Respondentom zadano pytanie:

„W jaki sposób Pani/Pan zdaniem powinno się przekazać informację o wdrożeniu projektów rewitalizacyjnych dla Gminy Rzeczyca ?”

a następnie dano do dyspozycji wybór następujących narzędzi z możliwością dokonania wielokrotnego wyboru:

- poprzez ogłoszenie w prasie
- akcja telefoniczna wśród mieszkańców gminy
- poprzez informacje na gminnym portalu informacyjnym
- radio
- poprzez informację w formie plakatów rozmieszczonych w różnych punktach gminy
- poprzez informacje przekazane pocztą e-mail
- inne – jakie?

Jako uwagę dodatkową respondenci zgłaszali potrzebę bycia informowanymi o planowanych działaniach rewitalizacyjnych i ich przebiegu. Ponad 45% pytanych chętnie czytałoby informacje na temat przebiegu procesu na gminnym portalu internetowym, 10% uważa, iż skuteczną formą przekazania informacji byłyby rozwieszane na terenie gminy plakaty i ogłoszenia, 23% wskazało media społecznościowe jako najskuteczniejszy kanał informacji. Dodatkowo 13% respondentów zasignalizowało gotowość uczestniczenia w spotkaniach na ten temat.

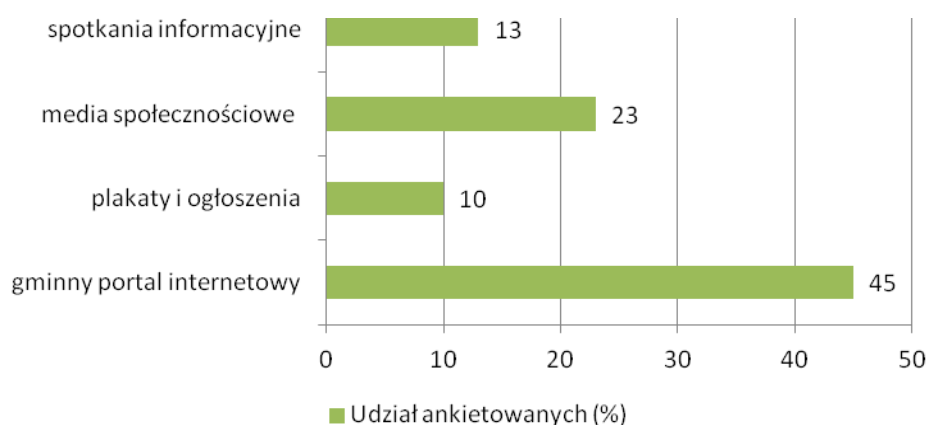

Diagram 6. Preferowane formy przekazywania informacji na temat działań rewitalizacyjnych – badanie ankietowe - (opracowanie własne)

Po analizie wyników badania jako podstawowe formy komunikacji z uczestnikami procesu przyjęto:

- ⇒ **informację w gminnym portalu internetowym**
- ⇒ **informację w mediach społecznościowych**
- ⇒ **organizację spotkań informacyjnych**

---

11. WDRAŻANIE PROGRAMU REWITALIZACJI

Do realizacji Programu Rewitalizacji służą następujące instrumenty:

- organizacyjne, związane ze wskazaniem zadań podmiotów realizujących Program Rewitalizacji,
- finansowe, związane z wprowadzeniem zadań do planów i budżetów gminy, budżetów i planów innych jednostek oraz uzyskania wsparcia zewnętrznego,
- prawno - administracyjne, związane z uwzględnieniem odpowiednich przepisów przy realizacji zadań,
- informacyjne, związane z promocją.

System wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Rzeczyca powiązany będzie ściśle ze strukturą organizacyjną Urzędu Gminy w Rzeczyca. Generalna zasada realizacji programu polega na przypisaniu zadań i kompetencji poszczególnym organom gminy, podległym im komórkom organizacyjnym Urzędu Gminy oraz jednostkom organizacyjnym gminy na każdym etapie funkcjonowania programu.

Program Rewitalizacji Gminy Rzeczyca jest uchwalany przez Radę Gminy. Każda zmiana treści programu, w tym aktualizacja zapisów, w związku m.in. z wynikami monitoringu i oceny, również wymaga przyjęcia w trybie uchwały Rady Gminy.

Najważniejszą instytucją zarządzającą i wdrażającą Program Rewitalizacji jest Wójt Gminy Rzeczyca, któremu Rada Gminy poprzez przyjęcie Programu Rewitalizacji w drodze uchwały powierza jego realizację.

Wójt wprowadza w życie zapisy uchwały za pomocą dostępnych mu instytucji oraz przysługujących prawem rozporządzeń. Wójt podejmuje decyzje o przystąpieniu do realizacji poszczególnych przedsięwzięć opisanych w programie.

Wszelkie działania są podejmowane z zachowaniem ogólnych zasad zarządzania gminą, co zabezpiecza zachowanie spójności procedur, efektywne współdziałanie z innymi instytucjami powołanymi w Gminie Rzeczyca.

Dodatkowo powołany zostanie społecznie działający **Komitet ds. Rewitalizacji**. W jego skład wejdą mieszkańcy gminy, interesariusze procesów rewitalizacji oraz osoby zaangażowane w działania społeczne, lokalni eksperci oraz pracownicy Urzędu Gminy w Rzeczyca.

Głównymi zadaniami Komitetu będą:

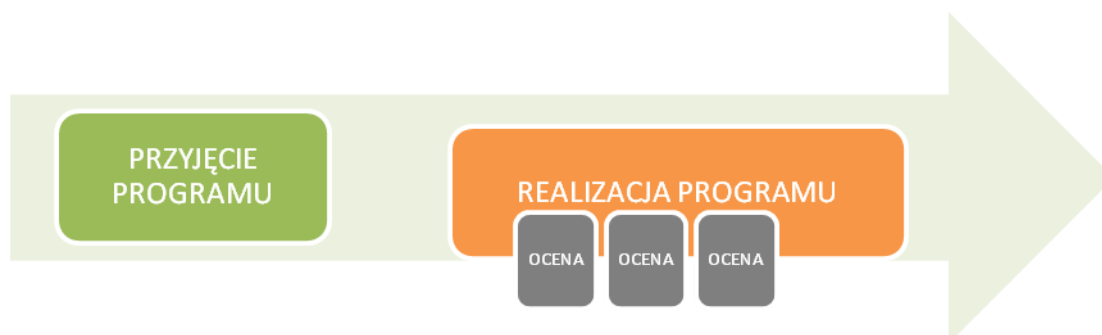
- monitorowanie działań rewitalizacyjnych na obszarze objętym Programem Rewitalizacji Gminy Rzeczyca,
- zapewnienie odpowiednich rozwiązań w zakresie realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych,
- opracowywanie projektów aktualizacji programu,
- współpraca z partnerami zewnętrznymi - interesariuszami działań rewitalizacyjnych,
- promocja działań rewitalizacyjnych.

MONITOROWANIE PROCESU REWITALIZACJI

Zaplanowany proces monitorowania programu umożliwi dokonywanie pomiarów wskaźników osiągnięcia celów programu w założonych odstępach czasu, co pozwoli na ocenę skutków realizacji programu. Monitorowanie to proces regularnego zbierania, a następnie analizowania wiarygodnych informacji finansowych i statystycznych dotyczących realizowanych projektów. Celem monitorowania jest zapewnienie zgodności realizacji działań rewitalizacyjnych z wcześniej zatwierdzonymi założeniami.

ORGANY MONITORUJĄCE

Zadania monitorowania, oceny i komunikacji społecznej dotyczącej Programu Rewitalizacji powierza się Wójtowi Gminy Rzeczyca oraz Komitetowi ds. Rewitalizacji. W kompetencji Wójta będzie opracowywanie: **raportów z realizacji założonych kierunków i przedsięwzięć, raportów z osiągniętych skwantyfikowanych wskaźników oraz rezultatów poszczególnych działań, raportów z podejmowanych działań partycypacji społecznej rewitalizacji.** Komitet ds. Rewitalizacji **uprawniony będzie do oceny programu** w dwóch wymiarach:

- **rzeczowym** – ocena stanu realizacji programu
- **finansowym** – analiza danych finansowych dotyczących realizacji programu.

Zadania Wójta Gminy Rzeczyca:

- przygotowanie zasad systemu monitoringu (w tym propozycji treści raportów),
- przygotowywanie cyklicznych raportów z realizacji programu;

Zadania Komitetu ds. Rewitalizacji:

- weryfikacja i przyjęcie zasad systemu monitoringu,
- przyjmowanie raportów z realizacji Programu Rewitalizacji Gminy Rzeczyca.

Zgodnie z zasadą **partycypacji społecznej** (zapewnienie udziału interesariuszy w realizacji programu) informacje dotyczące procesu realizacji programu będą udostępniane do publicznej wiadomości.

Regularne monitorowanie stanu realizacji programu powinno być określone precyzyjnie poprzez wskazanie osoby odpowiedzialnej w Urzędzie Gminy w Rzeczyca. Jej zadaniem będzie regularne kwartalne raportowanie do Komitetu ds. Rewitalizacji. Zakres raportów powinien obejmować co najmniej:

- opis aktualnego stanu wykonania programu, ze wskazaniem stopnia realizacji założonego harmonogramu,
- wskazanie osiągniętych wskaźników realizacji programu,

- wielkość poniesionych wydatków,
- problemy utrudniające realizację programu (o ile występują)
- proponowane działania naprawcze.

OCENA POSTĘPÓW OSIĄGANIA CELÓW PROGRAMU

Ocena osiągnięcia celów Programu Rewitalizacji Gminy Rzeczyca będzie dokonywana w systemie rocznym. Oparta będzie na wskaźnikach przypisanych do poszczególnych celów programu. Rozpoczęcie realizacji programu poprzedzone będzie opracowaniem wartości wskaźników w odniesieniu do poszczególnych projektów. Jako efekt procesu monitorowania rekomenduje się coroczną ewaluację programu we współpracy z agencją audytującą. Po zakończeniu realizacji Programu dokonana zostanie ocena końcowa.

Ocena okresowa ma na celu zbadanie efektywności zarządzania realizacją programem oraz jego skuteczności (postępy w realizacji przyjętych celów). Okresowe oceny pozwolą na: sprawdzenie, czy zaplanowane działania faktycznie prowadzą do osiągnięcia założonych celów, identyfikację problemów i zaplanowanie działań naprawczych/zaradczych, usprawnienie realizacji w przypadku działań powtarzających się okresowo.

Ocena końcowa pozwoli z kolei na ocenę wszystkich działań, skorelowanych ze sobą w ramach realizacji programu, na wszystkich poziomach zarządzania. Wnioski z tej oceny zostaną uwzględnione w planowaniu i realizacji przyszłych działań Urzędu Gminy w Rzeczycy (wnioski na przyszłość). Ważne jest by monitorowanie, poprzez tworzenie ocen okresowych oraz oceny końcowej, powstawało również w oparciu o partycypację społeczną, poprzez m.in. wyrażenie opinii społeczeństwa na temat zmian i skuteczności działań w ramach Programu Rewitalizacji.

Każde podejmowane na bazie założeń programu nowe działanie winno posiadać z góry określonych beneficjentów oraz interesariuszy projektu.

Ocena skuteczności działań w ramach programu rewitalizacji wypracowana poprzez przeprowadzenie ankiet ewaluacyjnych stanie się narzędziem systemowym dla koordynatorów projektów.

Raport przedkładany Komitetowi ds. Rewitalizacji powinien zawierać wyniki badania oraz wnioski z tego płynące.

W prowadzonym procesie rewitalizacji konieczne jest okresowe badanie poziomu wskaźników. Pozwala to na poznanie aktualnego stanu osiągnięcia efektów prowadzonych działań. Weryfikacja wskaźników będzie jednym z zadań do realizacji na etapie **wdrażania i oceny programu**. Na tym etapie dokonywane będą mogły być korekty założeń programu a także zgłaszane nowe projekty realizujące jego cele.

Z uwagi na długofalowość procesu i główny cel programu – jego głównym rezultatem będzie szeroko rozumiana poprawa jakości życia w obszarze.

W poniższej tabeli przedstawiono proponowane wskaźniki dla poszczególnych pól interwencji podejmowanych w ramach programu. Wskaźniki winny być weryfikowane na etapie realizacji programu co najmniej w ramach rozszerzania grupy projektów o projekty uzupełniające. **Wskaźniki osiągnięcia celów programu winny być weryfikowane każdorazowo na etapie przygotowywania przedsięwzięć rewitalizacyjnych.**

Według przyjętego schematu ocena osiągnięcia wskaźników przebiega „zero-jedynkowo”. Osiągnięcie realizacji wszystkich wskaźników oznacza realizację poszczególnych celów programu. Dopiero osiągnięcie 100% punktów za realizację wszystkich celów programu oznacza realizację głównego celu Programu Rewitalizacji Gminy Rzeszyca.

Tabela 37. Proponowane wskaźniki realizacji celów programu (opracowanie własne)

WSKAŹNIK	OCENA REALIZACJI	
	OCENA REALIZACJI WSKAŹNIKA	OCENA REALIZACJI CELU
CEL 1: WZMOCNIĆ INTEGRACJĘ SPOŁECZNĄ		
– wzrost liczby osób objętych działaniami aktywizującymi i integrującymi	1	4
– wzrost liczby wydarzeń aktywizujących i integrujących	1	
– wzrost liczby dzieci i młodzieży objętych działaniami aktywizującymi i integrującymi	1	
– wzrost liczby wydarzeń organizowanych dla dzieci i młodzieży	1	
CEL 2: POPRAWIĆ WIZERUNEK OBSZARU		
– liczba zrewitalizowanych przestrzeni publicznych	1	2
– liczba obiektów użyteczności publicznej które uzyskały nowe funkcje	1	
CEL 3: POPRAWIĆ JAKOŚĆ ZAMIESZKANIA		
– liczba obiektów infrastrukturalnych poddanych rewitalizacji	1	2
– liczba przedsiębiorców korzystających z rezultatów projektów rewitalizacyjnych	1	
ŁĄCZNIE:		8

System monitorowania procesu przygotowania i realizacji programu umożliwi dokonywanie oceny i pomiarów wskaźników w przyjętych odstępach czasu, co pozwoli na ocenę efektywności realizowanych przedsięwzięć.

Wszystkie zaproponowane do realizacji projekty mają za zadanie po etapie realizacji wykazać, skuteczność pozytywnego wpływu na dany problem. Dla każdego z projektów wskazano cele, których realizację będzie można ocenić. Takie podejście pozwoli ocenić, czy cały program rewitalizacji został należycie stworzony, i czy udało się rozwiązać wskazane w nim problemy. Dla projektów stworzono następujące ramy oceny:

Tabela 38. Wskaźniki oceny realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Projekt	Nazwa wskaźnika	Sposób pomiaru
PROJEKT NR 1 KTYWIZACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA OSÓB ZAGROŻONYCH UBÓSTWEM LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM	Liczba osób objętych pomocą społeczną	Rokrocznie na podstawie danych GOPS
	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach związanych z realizacją projektu	Rokrocznie na podstawie danych GOPS, GOK i Urzędu Gminy
PROJEKT NR 2 STWORZENIE NOWOCZESNEJ PRZESTRZENI PUBLICZNEJ NA BAZIE ISTNIEJĄCEJ ARCHITEKTURY PRZEMYSŁOWEJ W OTOCZENIU ZABYTKOWEGO PARKU PODWORSKIEGO RZESZYCA	Powierzchnia zrewitalizowanego budynków	Jednorazowo na podstawie dokumentacji powykonawczej
	Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanego obiektu	Rokrocznie na podstawie danych Urzędu Gminy
	Podniesienie jakości obsługi mieszkańców	Rokrocznie na podstawie ankiet satysfakcji klienta zbieranych przez Urząd Gminy

PROJEKT NR 3 RZECZYCA - STWORZENIE MARKI LOKALNEJ	Liczba podmiotów gospodarczych korzystających z projektu	Rokrocznie na podstawie danych Urzędu Gminy
	Liczba zorganizowanych wydarzeń o charakterze gospodarczym	Rokrocznie na podstawie danych Urzędu Gminy
PROJEKT NR 4 REWALORYZACJA ZABYTKOWEGO PARKU PODWORSKIEGO W RZECZYCY	Powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni publicznej	Jednorazowo na podstawie dokumentacji powykonawczej
	Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni publicznej	Rokrocznie na podstawie danych GOK i Urzędu Gminy
	Liczba wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych zorganizowanych w zrewitalizowanej przestrzeni	Rokrocznie na podstawie danych GOK i Urzędu Gminy
PROJEKT NR 5 WZMACNIANIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ WOKÓŁ TRADYCJI I KULTURY	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych	Rokrocznie na podstawie danych GOK i Urzędu Gminy
	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych	Rokrocznie na podstawie danych GOK i Urzędu Gminy
PROJEKT NR 6 ROZBUDOWA I TERMOMODERNIZACJA STRAŻNICY OSP W SADYKIERZU Z ADAPTACJĄ POMIESZCZEŃ NA ŚWIETLICĘ WIEJSKĄ I ZAGOSPODAROWANIEM TERENU PRZYLEGŁEGO	Powierzchnia budynku poddanego rewitalizacji	Jednorazowo na podstawie dokumentacji powykonawczej
	Liczba osób korzystających z ze zrewitalizowanego budynku	Rokrocznie na podstawie danych GOK i Urzędu Gminy
	Liczba wydarzeń kulturalnych zorganizowanych w zrewitalizowanym budynku	Rokrocznie na podstawie danych GOK i Urzędu Gminy

SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU

Cechą procesu rewitalizacji jest złożoność z czym wiąże się możliwość dynamicznych, nieprzewidywalnych zmian. Analizy prowadzone na etapie wdrażania programu mają na celu ocenę aktualności programu i stopnia osiągnięcia założonych celów. Ideą programu jest otwartość na zgłaszanie w ramach projektów uzupełniających nowych pomysłów rewitalizacyjnych zgodnych z celami projektu.

W przypadku stwierdzenia takiej konieczności możliwa jest aktualizacja programu. Aktualizacja programu rewitalizacji dokonywana jest w takim trybie w jakim sporządzany był program rewitalizacji. W ramach aktualizacji możliwa jest zmiana zasięgu obszaru rewitalizacji.

Każdorazowo informacje dotyczące konieczności aktualizacji programu będą przekazywane przez osobę koordynującą proces rewitalizacji Wójtowi Gminy Rzeszyca, a następnie – Radzie Gminy Rzeszyca. Informacje przekazywane będą wraz z uzasadnieniem – wskazaniem obszaru nasilenia negatywnych zjawisk w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej czy technicznej.

Założenia zmodyfikowanego programu muszą bezwzględnie wpisywać się w główny cel programu, realizować jego wizję i uwzględniać założenia obowiązujących dokumentów strategicznych obowiązujących dla obszaru gminy.

Wszelkie modyfikacje niniejszego Programu Rewitalizacji powinny być wprowadzane w przypadku zasadniczych zmian uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, wpływających na rozwój społeczny, gospodarczy, techniczny oraz przestrzenno-funkcjonalny gminy.

W ramach realizacji procesu rewitalizacji w gminie Rzeczyca mogą wystąpić niepożądane zjawiska zewnętrzne niosące ze sobą ryzyko niepowodzenia, do głównych zaliczyć należy:

- zmiany legislacyjne, które pociągną za sobą konieczność sporządzenia zmian i uzupełnień w dokumencie Programu Rewitalizacji,
- przesunięcia czasowe w realizacji poszczególnych projektów Programu Rewitalizacji wynikające z przyczyn zewnętrznych,
- utrudniona współpraca z partnerami społecznymi i prywatnymi.

Istotnym elementem monitorowania Programu Rewitalizacji jest jego ewaluacja pod kątem zmian w ustawodawstwie polskim i wspólnotowym, a także zmian w dokumentach programowych dotyczących Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, a także innych wytycznych i dokumentów odnoszących się do Programów Operacyjnych.

Zadaniem Wójta Gminy Rzeczyca oraz utworzonego Komitetu ds. Rewitalizacji jest bieżąca identyfikacja i reakcja na zmiany w otoczeniu mające wpływ na Program Rewitalizacji przez cały okres jego obowiązywania, do których zalicza się m.in.:

- zmiany w prawie wspólnotowym,
- zmiany w prawie krajowym,
- zmiany w dokumentach programowych dotyczących funduszy europejskich na szczeblu krajowym,
- wejście w życie nowych aktów prawnych dotyczących problematyki rewitalizacji,
- zmiany dokumentów strategicznych i planistycznych obowiązujących dla obszaru gminy,
- pojawienie się nowych projektów kwalifikujących się do objęcia Programem Rewitalizacji,
- pojawienie się konieczności zmiany obszarów rewitalizacji oraz wystąpienie nieoczekiwanych rezultatów i oddziaływań w związku z realizacją Programu Rewitalizacji.

W przypadku wystąpienia istotnych zmian w otoczeniu, Wójt Gminy Rzeczyca we współpracy z Komitetem ds. Rewitalizacji opracowuje projekt aktualizacji Programu Rewitalizacji, które przedstawi Radzie Gminy w Rzeczyca celem podjęcia stosownej uchwały.

Podmioty zainteresowane realizacją nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zgłaszają swoje propozycje do Wójta Gminy Rzeczyca. Wójt we współpracy z Komitetem dokona weryfikacji zgłoszonego przedsięwzięcia, a następnie wyda opinie odnośnie jego włączenia do programu. Następnie decyzją Rady Gminy Rzeczyca podejmuje się wprowadzenie zmian do Programu Rewitalizacji zgodnie z powyższą procedurą.

---

12. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO – INSTYTUCJONALNA

Program Rewitalizacji Gminy Rzeczyca jest programem, który ma za zadanie pomóc Władzom Gminy Rzeczyca w ustaleniu, koordynacji oraz realizacji projektów, które w efekcie mają przynieść skutek w postaci poprawy sytuacji w sferach problemowych. Tworzenie takiego programu ułatwia Gminie zarządzanie rozwojem i rewitalizacją, ustala pewne ramy finansowe, czasowe oraz realizacyjne. Wydzielenie konkretnych obszarów polityki rozwojowej w gminach, jest powszechnie stosowaną metodą na rzecz modernizacji oraz inwestowania na ich terenach. Przyczynia się to pozytywnie do porządkowania regulacji prawnych, własnościowych oraz aktywizacji sfer rozwojowych. Dzięki programom rewitalizacji władze gminy wyznaczają kierunki działań oraz cele, do których w najbliższych latach będą dążyć. Program wpływają istotnie na poprawę standardów życia mieszkańców, przyczyniają się do zwiększenia zatrudnienia, rozwoju gminy w różnych sferach, co prowadzi również do wzrostu atrakcyjności Gminy Rzeczyca

Program rewitalizacji realizuje tym samym kilka obszarów zarządzania gminą:

- **ZARZĄDZANIE STRATEGICZNE I FINANSOWE**

Program jest pewnego rodzaju strategią, jaką władze gminy przyjmują do realizacji. Program musi być komplementarny z dokumentami innych szczebli. W tym przypadku jest to m.in. Strategia Rozwoju Gminy Rzeczyca. Cały program jest również przemyślany pod kątem planu finansowania, na lata jego realizacji co pozwala na dobre wykorzystanie budżetu gminy oraz korzystania z finansowania zewnętrznego.

- **PARTYCYPACJA SPOŁECZNA I STYMULOWANIE ROZWOJU SPOŁECZNEGO**

Partycypacja jest jednym z najważniejszych zagadnień rewitalizacji, której głównym celem jest poprawa warunków bytowych mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności gminy. Czynny udział samych zainteresowanych jest niezbędny, ponieważ to w ich otoczeniu są realizowane projekty.

- **STYMULOWANIE ROZWOJU GOSPODARCZEGO**

Działania rewitalizacyjne wpływają również w dużej mierze na wzrost liczby zatrudnionych czy na wzrost ilości podmiotów gospodarczych. Poprzez wprowadzania projektów rewitalizacyjnych, obszar gminy staje się bardziej atrakcyjny pod kątem inwestycyjnym. Wszystkie te działania wpływają na rozwój gospodarczy, który decyduje w dużej mierze o tym jak postrzegana jest gmina, jakie standardy oferuje oraz jak atrakcyjna jest dla turystów i przyjezdnych.

- **ZARZĄDZANIE PROJEKTAMI**

Dzięki programom rewitalizacji wszystkie projekty rewitalizacyjne uzyskują swoje ramy czasowe, finansowe, system wdrażania, monitorowania, oceny i realizacji. Gmina ma podstawę oraz opracowaną strategię realizowania założonych projektów, wybranych na podstawie analiz zdegradowanych sfer oraz partycypacji społecznej.

Program rewitalizacji pełni istotną rolę w systemie zarządzania gminą. Zawiera kompleksowe wytyczne dotyczące stworzenia możliwości rozwoju gminy w wielu aspektach, pozwalające zaplanować działania długoterminowe.

SPÓJNOŚĆ PROCEDUR

System zarządzania procesem rewitalizacji będzie elementem ogólnego systemu zarządzania Gminą. W szczególności spójność procedur będzie zapewniona przez:

- uwzględnienie wypracowanych założeń programu na etapie podejmowania decyzji dotyczących rozwoju gminy (w tym na etapie tworzenia aktów prawa miejscowego),

- uczestnictwo na każdym z etapów tworzenia programu co najmniej osób odpowiedzialnych w gminie za sfery: **społeczną, przestrzenną, techniczną, środowiskową** oraz **finansową**,
- koordynację działań na każdym etapie przez wyznaczonego spośród pracowników gminy **koordynatora projektu**,
- zapewnienie kontroli nad rozliczeniem projektu poprzez wyznaczenie **specjalisty ds. rozliczeń i obsługi księgowej** programu,
- zapewnienie prawidłowości realizacji programu poprzez wyznaczenie **specjalisty ds. zamówień publicznych** w projekcie.

EFEKTYWNE WSPÓŁDZIAŁANIE

Do realizacji projektów w ramach programu zaangażowane zostaną – oprócz Gminy Rzeczyca - podmioty spoza sektora finansów publicznych. Zakłada się efektywne współdziałanie przy dążeniu do osiągnięcia celów programu, co zapewni realizacja w ramach programu projektów partnerskich.

Przewiduje się realizację projektów w oparciu o następujące modele:

- **projekty zintegrowane** - co najmniej dwa projekty powiązane ze sobą tematycznie w ramach wspólnego celu, jaki ma zostać osiągnięty dzięki ich realizacji, których wybór do dofinansowania lub realizacja jest koordynowana przez właściwe instytucje; koordynacja polega w szczególności na określeniu wzajemnych relacji między projektami w zakresie warunków ich wyboru i oceny lub postanowień umów o dofinansowanie projektu lub decyzji o dofinansowaniu projektu;
- **projekty partnerskie** – projekty realizowane w ramach partnerstwa utworzonego przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt, zwany dalej „projektem partnerskim”, na warunkach określonych w porozumieniu albo umowie o partnerstwie;
- **projekty hybrydowe** – projekty realizowane wspólnie w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, utworzone w celu realizacji inwestycji infrastrukturalnej;
- **projekty grantowe** – projekty, w ramach których beneficjent udziela grantów na realizację zadań służących osiągnięciu celu tego projektu przez grantobiorców.

Typy projektów opisano w oparciu o ustawę z dnia 11 lipca 2014 r o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1146 z późn. zm)

Program Rewitalizacji Gminy Rzeczyca został skonstruowany z zachowaniem **komplementarności międzyokresowej**. Mimo, iż na **obszarze gminy nie obowiązywał wcześniej Program Rewitalizacji** podejmowane były działania na rzecz poprawy występujących sytuacji kryzysowych.

Dotychczasowe działania gminy w sferze szeroko rozumianej rewitalizacji odbywały się w ramach dokumentów strategicznych gminy obowiązujących w latach na lata 2007-2013. Wiele przedsięwzięć realizowanych w gminie Rzeczyca ma swoją kontynuację w kolejnym okresie programowania. Jest to o tyle ważne, że wnioski z ewaluacji mogą posłużyć jako sygnalizacja zmian do wprowadzenia przy projektach programowanych na lata 2014-2020. Doświadczenia z poprzednich okresów finansowania wpłynęły na wsparcie przewidzianych projektów w obecnej perspektywie finansowej.

Wybrane do realizacji w ramach niniejszego programu projekty są spójne pod względem celów z przedsięwzięciami realizowanymi na obszarze Gminy Rzeczyca w poprzednim okresie programowania. W szczególności będą kontynuować działania rozpoczęte w ramach projektów, m. in.:

Tabela 39. Wykaz zrealizowanych na obszarze gminy projektów realizujących cele rewitalizacji (źródło: dane UG w Rzeczycu)

l.p.	nazwa projektu	źródło finansowania	wartość całkowita	okres realizacji
1	„Klub Przedszkolaka”	POKL	267 337,39 zł	2014 - 2015
2	„Gimnazjum nowych horyzontów”	POKL	173 020,71 zł	2014 - 2015
3	„Wspólna droga – wzmocnienie procesu konsultacji społecznych w Gminie Rzeczyca” (jako partner, wspólnie z FRDL RC w Łodzi)	POKL	122 705,20 zł	2013 - 2015
4	„Przygotowanie oddziałów przedszkolnych z terenu Gminy Rzeczyca do świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz dzieci w wieku przedszkolnym”	POKL	432 035,00 zł	2014 - 2015
5	„Przebudowa systemów grzewczych w obiektach komunalnych Gminy Rzeczyca z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii – pompy ciepła”	PROW	728085,05 zł	2011 - 2014
6	„Budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla sołectw Bartoszkówka, Bobrowiec, Sadykierz Gmina Rzeczyca wraz z przyłączami”	PROW	2762246,50 zł	2011 - 2014
7	„Rozbudowa budynku komunalnego ze zmianą sposobu użytkowania na świetlicę wiejską w Bobrowcu”	PROW	368187,27 zł	2012 - 2014
8	„Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Rzeczyca poprzez realizację zadań: uporządkowanie i usprawnienie gospodarki wodociągowej, budowę sieci kanalizacji sanitarnej dla sołectw Bartoszkówka, Bobrowiec, Sadykierz, Brzozów Gmina Rzeczyca – etap III”	PROW	1 905 731,94 zł	2014 - 2015
10	Zamknięcie i rekultywacja gminnego składowiska odpadów stałych w Roszkowej Woli	RPO WŁ na lata 2007-2013	120 908,93 zł	2009 - 2011

13. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z regulacjami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późniejszymi zmianami) przyjęcie programu rewitalizacji winno być poprzedzone analizą uwarunkowań uzasadniających przeprowadzenie lub odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zaplanowanych w ramach programu przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Analiza powyższa winna uwzględniać w szczególności zakres określony w art 49 w/w ustawy. Przez strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko rozumie się postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu, obejmujące w szczególności:

- uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- uzyskanie wymaganych ustawą opinii,
- zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Przy przeprowadzaniu lub odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko brane będą pod uwagę następujące uwarunkowania:

- 1) charakter działań przewidzianych w dokumentach, w szczególności:
  - a. stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć,
  - b. powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach,
  - c. przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska
  - d. powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska;
- 2) rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko, w szczególności:
  - a. prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań,
  - b. prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych,
  - c. prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska;
- 3) cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, w szczególności:
  - a. obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływanie, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu,
  - b. formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

Zgodnie z art. 48 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku możliwe jest odstąpienie od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, gdy po uzgodnieniu katalogu proponowanych działań, organ prowadzący postępowanie stwierdzi brak znaczącego oddziaływania na środowisko.

Analiza faktyczna oparta została o wykładnię prawa wspólnotowego, orzecznictwo i dotychczasową praktykę w tego rodzaju postępowaniach z zastosowaniem kryteriów i przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9.11.2010 r. (Dz.U.10.213.1397) w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Miała na celu zbadanie oddziaływania wyznaczonych obszarów rewitalizacji na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 i inne obszary chronione oraz oddziaływania transgranicznego.

Wójt Gminy Rzeszyca wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi oraz Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi z wnioskiem o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. Program Rewitalizacji Gminy Rzeszyca.

W tej sprawie wydane zostały następujące dokumenty:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi – WOOŚ-II.411.638.2016.MGw (zał.)
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi – PWIS.NSOZNS.9022.1.693.2016.JOK (zał.)

Biorąc pod uwagę ww. opinie oraz uwarunkowania określone w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko Wójt Gminy Rzeszyca odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.